

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**BORDERLINE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMESİ İLE KADINLARDA
CİNSEL İŞLEVLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE YAKINLIK
KORKUSU VE REDDEDİLME DUYARLILIĞININ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seher Çağnur KARTAL

Psikoloji Ana Bilim Dalı
Klinik Psikoloji Lisansüstü Programı

MART, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**BORDERLINE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMESİ İLE KADINLARDA
CİNSEL İŞLEVLER ARASINDAKİ İLİŞKİDE YAKINLIK
KORKUSU VE REDDEDİLME DUYARLILIĞININ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seher Çağnur KARTAL
(Y2312.480027)

Psikoloji Ana Bilim Dalı
Klinik Psikoloji Lisansüstü Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Haydeh FARAJİ

MART, 2025

TEZ SINAV TUTANAĞI

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jüri üyeleri önünde, ... tarihinde tez savunma sınavı yapılan'nın tezi* ile** kararı verilmiştir.

JÜRİ

1. Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Dr. Haydeh Faraji
2. Üye : Dr. Öğr. Üyesi Engin Eker
3. Üye : Doç. Dr. Şahide Güliz Kolburan

ONAY

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... tarih ve sayılı kararı

(*) Oybirliği/Oyçokluğu hâli yazı ile yazılacaktır.

(**) Kabul kararı hâli yazı ile yazılacaktır.

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Borderline Kişilik Örgütlenmesi ile Cinsel İşlev Arasındaki İlişkide Yakınlık Korkusu ve Reddedilme Duyarlılığının Rolü” adlı çalışmamda, tezimin proje safhasından sonuçlanmasına kadar bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardımda başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Seher Çağnur KARTAL

ÖNSÖZ

Tez sürecimde bazen kayboldum, bazen durdum, bazen de yolumu aradım. Ama hiçbir an yalnız kalmadım. Çünkü beni gören, anlayan içtenlikle eşlik eden sevgili danışman hocam Doç. Dr. HAYDEH FARAJİ, yalnızca akademik bir rehber değil; bana düşünmenin, sorgulamanın ve kendime ait bir sesle yazmanın ne demek olduğunu gösteren yol arkadaşıydı. Bu yolculukta bana duyduğu inancı, rehberliği, verdiği destek ve gösterdiği dostluk için kendisine akademik minnettarlığın çok ötesinde içten bir teşekkür bırakıyorum.

Eğitim hayatım süresince kişisel ve mesleki gelişimime katkıda bulunan tüm hocalarıma; tez savunma jürimde yer alarak bilgi ve değerlendirmeleriyle çalışmama yön veren Dr. Öğr. Üyesi Engin Eker'e ve Doç. Dr. Şahide Güliz Kolburan'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Sevgili babama, her daim anlayışı ve sevgisiyle yanımda olduğu için; canım kız kardeşime neşesiyle kalbimi rahatlattığı için ve anneme sağlam bir inançla beni desteklediği için teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Süreç boyunca yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim. Siz olmadan bu süreci geçirmek çok daha sessiz ve renksiz olurdu.

Son olarak tez kapsamında kişisel bilgilerini, öznel yaşam deneyimlerini benimle içtenlikle paylaşan katılımcılara ve veri toplama sürecime katkıda bulunan herkese teşekkür ederim.

Mart, 2025

Seher Çağnur KARTAL

BORDERLINE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMESİ İLE CİNSEL İŞLEV ARASINDAKİ İLİŞKİDE YAKINLIK KORKUSU VE REDDEDİLME DUYARLILIĞININ ROLÜ

ÖZET

Mevcut çalışmada borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlev arasındaki ilişkide yakınlık korkusunun ve reddedilme duyarlılığının düzenleyici rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma Türkiye’de yaşayan 18-45 yaş aralığında toplam 404 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Örneklem yöntemi olarak basit seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Borderline Kişilik Envanteri, Kadın Cinsel İşlev Ölçeği, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Yakınlık Korkusu Ölçeği ve araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmadaki verilerin analizi IBM SPSS 27 yazılımı ile gerçekleştirilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemek için Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Ayrıca, demografik değişkenlere göre ölçek ortalamalarındaki farklılıkları analiz etmek için ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi ($r=-.36$, $p<.01$), reddedilme duyarlılığı ($r=.43$, $p<.01$) ve yakınlık korkusu ($r=.38$, $p<.01$) ile anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Reddedilme duyarlılığı ile kadın cinsel işlevi ($r=-.34$, $p<.01$) ile anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yakınlık korkusu ile kadın cinsel işlevi ($r=-.30$, $p<.01$) ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca, reddedilme duyarlılığı ile yakınlık korkusu arasında ($r=.42$, $p<.01$) anlamlı bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Düzenleyici rol analizi için kullanılan PROCESS Macro Model 1 bulgularında, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlev arasındaki ilişkide hem yakınlık korkusunun hem de reddedilme duyarlılığının düzenleyici rol oynadığı tespit edilmiştir. Bağımsız Gruplar t-testi ve ANOVA sonuçlarına göre ise; cinsel işlevsizliğin düşük eğitim düzeyi ve ileri yaş kadınlarda anlamlı bir biçimde yüksek olduğu, düşük eğitim düzeyi ve genç yetişkin kadınlarda borderline kişilik örgütlenmesi puanlarının anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: borderline kişilik örgütlenmesi, kadın, cinsel işlev, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu

THE ROLE OF FEAR OF INTIMACY AND REJECTION SENSITIVITY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN BORDERLINE PERSONALITY ORGANIZATION AND SEXUAL FUNCTION

ABSTRACT

The present study aimed to investigate the moderating roles of fear of intimacy and rejection sensitivity in the relationship between borderline personality organization and female sexual function. The research was conducted with a total of 404 female participants between the ages of 18-45 living in Turkey. Simple random sampling method was used as the sampling method. Female Sexual Function Scale, Rejection Sensitivity Questionnaire and Sociodemographic Information Form developed by the researcher were used as data collection tools in the research. The analysis of the data in the research was carried out using IBM SPSS 27 software. Pearson correlation analysis was applied to determine the direction and strength of the relationships between the variables. In addition, ANOVA test was used to analyze the differences in scale means according to demographic variables. The findings obtained in the research showed that there was a significant relationship between borderline personality organization and female sexual function ($r=-.36, p<.01$), rejection sensitivity ($r=.43, p<.01$) and fear of intimacy ($r=.38, p<.01$). It was found that there was a significant relationship between rejection sensitivity and female sexual function ($r=-.34, p<.01$). It was found that there was a relationship between fear of intimacy and female sexual function ($r=-.30, p<.01$). In addition, it was found that there was a significant relationship between rejection sensitivity and fear of intimacy ($r=.42, p<.01$). In the PROCESS Macro Model 1 findings used for the moderating role analysis, it was determined that both fear of intimacy and rejection sensitivity played a moderating role in the relationship between borderline personality organization and female sexual function. According to the Independent Groups t-test and ANOVA results; it was determined that sexual dysfunction was significantly higher in low-educated and older women, and

borderline personality organization scores were significantly higher in low-educated and young adult women.

Keywords: borderline personality organization, woman, sexual function, rejection sensitivity, fear of intimacy

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
I. GİRİŞ	1
A. Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
B. Araştırmanın Problem Cümlesi	5
C. Araştırmanın Hipotezleri	5
1. Sayıtlılar	6
2. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
II. BORDERLINE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMESİ.....	7
A. Nesne İlişkileri Kuramı Çerçevesinden Borderline Kişilik Örgütlenmesi	7
B. Kernberg'in Borderline Kişilik Örgütlenmesi Betimleyici Analizi.....	8
1. Histerik Kişilik ve Çocuksu Kişilik	9
a. Duygusal değişkenlik	9
b. Aşırı İlgi.....	10
c. Bağımlılık ve Teşhir İhtiyaçları.....	10
d. Sahte Aşırı Cinsellik ve Cinsel Ketlenme	10
e. Mazoşizm	11
f. Erkeklerle ve Kadınlarla Rekabet.....	11

2. Narsisistik Kişilik	11
3. Depresif- Mazoşist Karakter Yapıları.....	12
C. Kernberg'in Borderline Kişilik Örgütlenmesi Yapısal Analizi.....	12
1. Özgül Olmayan Ben Zayıflığının Tezahürü:	13
2. Birincil Süreç Düşüncesine Kayış	13
3. Özgül Savunma İşlemleri	13
4. İçselleştirilmiş Nesne İlişkileri Patolojisi	14
D. Kernberg'in Borderline Kişilik Örgütlenmesi Dinamik Analizi.....	15
E. Borderline Kişilik Örgütlenmesi Etiyoloji	15
III. KADIN CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI	21
A. Cinsellik Kavramı.....	21
B. Psikanalitik Kuramda Kadın Cinselliği.....	21
C. Kadın Cinsel Anatomisi	25
D. Kadında Cinsel Yanıt Evreleri	28
1. İstek Evresi	28
2. Uyarılma Evresi.....	29
3. Plato Evresi.....	29
4. Orgazm Evresi	29
5. Çözülme Evresi.....	29
E. Cinsel İşlev Bozukluğu Kavramı	30
F. Kadın Cinsel İşlev Bozuklukları	31
1. Cinsel İlgi ve Uyarılma Bozukluğu	32
2. Orgazm Bozukluğu.....	33
3. Genitopelvik Ağrı/Penetrasyon Bozukluğu.....	35
IV. REDDEDİLME DUYARLILIĞI	39
A. Reddedilme Duyarlılığı Kavramı	39

B. Reddedilme Duyarlılığı Modeli.....	39
V. YAKINLIK KORKUSU.....	43
A. Yakınlık Kavramı	43
1. Deneyimsel Yakınlık	44
2. Manevi Yakınlık	45
3. <i>Duygusal</i> Yakınlık	45
4. Entelektüel Yakınlık	46
5. Cinsel Yakınlık	46
B. <i>Nesne</i> İlişkileri Teorisinin Yakınlık Kavramına Katkıları.....	48
1. Melanie Klein.....	48
2. Margaret Mahler	49
3. Otto F. Kernberg	49
4. <i>Donald</i> Winnicott.....	50
5. Erich Fromm	51
C. Yakınlık Korkusu.....	52
1. Seri Buluşma ve Bağlanma Korkusu	54
2. Mükemmeliyetçilik	55
3. <i>İhtiyaçları</i> İfade Etmede Zorluk	56
4. <i>İlişkileri</i> Sabote Etmek.....	56
VI. YÖNTEM.....	61
A. Araştırmanın Modeli.....	61
B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	61
C. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	61
1. Kişisel Bilgi Formu.....	61
2. Borderline Kişilik Envanteri (BKE)	62
3. Kadın Cinsel İşlev Ölçeği (KCIÖ).....	62

4. Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ)	63
D. Veri Analizi	64
VII.BULGULAR VE SONUÇ	65
A. Korelasyon Analizi Bulguları.....	66
B. Düzenleyici Rol Analizi Bulguları	68
C. Regresyon Analizi Bulguları	71
D. Karşılaştırma Analizi Bulguları.....	72
VIII. TARTIŞMA	75
IX. SONUÇ VE ÖNERİLER	85
X. KAYNAKÇA.....	87
EKLER	133
ÖZGEÇMİŞ	149

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1 Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı	65
Çizelge 2 Borderline Kişilik Envanteri, Yakınlık Korkusu Ölçeği, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Kadın Cinsel İşlev Ölçeğine Ait Betimsel İstatistiklerin ve Basıklık, Çarpıklık, Cronbach Alpha Katsayılarının Değerlendirilmesi	65
Çizelge 3 Yaş, Borderline Kişilik Örgütlenmesi, Yakınlık Korkusu, Reddedilme Duyarlılığı, Kadın Cinsel İşlev Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	66
Çizelge 4 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığının Düzenleyici Rolü	68
Çizelge 5 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Yakınlık Korkusunun Düzenleyici Rolü	69
Çizelge 6 Değişkenlere Ait Yordayıcılık Analizleri.....	71
Çizelge 7 Eğitim Düzeyine Göre Borderline Kişilik Örgütlenmesi, Yakınlık Korkusu, Reddedilme Duyarlılığı ve Kadın Cinsel İşlevin Karşılaştırılması	72

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Dış genital yapı.....	26
Şekil 2 İç genital yapı	27
Şekil 3 Kadın cinsel anatomik yapısının yandan görünümü	27
Şekil 4 Masters ve Johnson (1994)'a göre kadında Cinsel yanıt döngüsü	28
Şekil 5 : Reddedilme duyarlılığı modeli.....	41
Şekil 6 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığının Düzenleyici Rolü	68
Şekil 7 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Yakınlık Korkusunun Düzenleyici Rolü	70

I. GİRİŞ

Borderline kişilik örgütlenmesi, bireyin kendilik algısında ve kişilerarası ilişkilerinde süreklilik sağlayamaması, duygularını düzenlemekte zorluk çekmesi ve kimlik bütünlüğünde tutarsızlık yaşaması ile karakterizedir (Kernberg, 1980). Borderline kişilik örgütlenmesi gösteren kişiler, benliklerini öteki ile kurdukları ilişkiler üzerinden oluşturmakta ve kendilik değerlerini ötekilerin kabul ve onayına göre biçimlendirmektedirler (Faraji ve Tezcan, 2023). Borderline kişilik örgütlenmesine sahip kişiler için cinsellik de kimlik ve değer arayışlarının bir parçasıdır (Kernberg, 1975). Borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerde görülen istikrarsızlık hali, cinsel işlevleri etkileyerek cinselliği yoğun arzular ve kaygılar arasında gidip gelen bir deneyim haline getirir (Adler, 1985; Zanarini vd., 2003; Sansone ve Wiederman, 2012). Bu durum, borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerde cinselliğin hiperseksüalite ile cinsel inhibisyon eğilimler arasında salınmasına neden olarak cinsel işlev bozukluklarına yol açabilmektedir (Şahin, 2023). Nitekim önceki araştırmalar, borderline kişilik örgütlenmesinin klinik görünümüleri olan süregelen boşluk duygusu, kendini yatıştırma becerisindeki eksiklik, dürtüsellik, reddedilmeye karşı duyarlılık, yoğun kaygı ve öfke durumlarının kadın cinsel işlev bozukluklarının doğasıyla paralellik gösterdiğini ortaya koymaktadır (Prunas ve Bernorio, 2015; Pakseresht vd., 2024; Güler, 2024). Kernberg'e (1984) göre, borderline kişilik örgütlenmesinin değerlendirilmesinde bireylerin cinsel yaşamlarının araştırılması önem arz etmektedir.

Borderline kişilik örgütlenmesinin temel özelliklerinden biri olan reddedilme duyarlılığı; bireylerin başkalarının olumsuz yargılarına ve/veya reddedilme risklerine karşı gösterdikleri hassasiyeti temsil eder (Feldman ve Downey, 1994; 1996). Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler, olası bir reddedilme durumunda aşırı duygusal tepkiler gösterme ya da geri çekilme davranışı sergileme eğilimindedirler (Heekerens vd., 2022; Leichsenring vd., 2023). Yakınlık korkusu, bireylerin duygusal veya fiziksel olarak diğerine

yakınlaşma ve derin ilişki kurma konusunda hissettikleri kaygıyı ifade eder (Descutner ve Thelen, 1991). Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde gözlemlenen yakınlık-uzaklık çatışması, bu bireylerin yakınlaşma arzusu ile kişisel sınırlarının ihlal edileceğine yönelik duyulan kaygı arasında gidip gelmelerine yol açmaktadır (Faraji ve Tezcan, 2023). Bu durum, yakınlık korkusunun reddedilme duyarlılığının bir tezahürü olabileceğini düşündürmektedir.

Reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu olan kadınlar, cinsel ilişkileri kabul görme ihtiyaçlarını karşılamak ve reddedilme veya yalnızlıktan kaçınmak için bir çeşit başa çıkma mekanizması olarak kullanabilirler (Horney, 1937; Bowlby, 1969; Benjamin, 1996). Öte yandan, bu bireyler cinsel ilişkilerinde yakınlığın getireceği reddedilme korkusu veya ihtiyaç duydukları ilgiyi alamama endişesi nedeniyle yakınlık karşısında korkulu bir tutum sergileyebilirler (Birnbaum 2007; Gewirtz-Meydan, 2020). Bu çelişkili motivasyonların, cinsel tepkinin baskılanmasına ve cinsel işlev bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olabileceği varsayılmaktadır.

Kadın cinsel işlev bozuklukları, "belirgin sıkıntıya veya kişilerarası zorluğa neden olan arzu, uyarılma, orgazm veya cinsel ağrı bozukluklarından kaynaklanan herhangi bir cinsel şikâyet veya sorun" olarak tanımlanmaktadır (APA, 2013). Psikolojik ve kişilerarası faktörler, kadın cinsel işlevselliği üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (İncesu, 2004). Önceki araştırmalar, borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin cinsel işlev bozukluğu yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Schulte-Herbruggen vd., 2009; Cheavens ve Rosenthal, 2014; Ciocca vd., 2023). Bu kapsamda değerlendirildiğinde, borderline kişilik örgütlenmesine sahip kadınların cinsel ilişkilere yakınlık konusunda korku ve reddedilme beklentisi taşımalarının, cinsel işlevlerinde bozulmalara yol açabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmanın birincil hipotezi, reddedilme duyarlılığının borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlev arasındaki ilişkide düzenleyici bir rolünün olduğudur. İkincil hipotez ise yakınlık korkusunun aynı ilişkide düzenleyici bir rol oynadığıdır. Bununla birlikte çalışmada, borderline kişilik örgütlenmesi, kadın cinsel işlevi, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusunun sosyodemografik değişkenler olan yaş ve eğitim düzeyine göre incelenmesi

amaçlanmaktadır. Kişilerin yaş ve eğitim düzeyleri, kişilik yapısı ve cinsel işlevleri üzerinde önemli etkiler oluşturabilmektedir. Borderline kişilik örgütlenmesinin özellikle ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde daha belirgin olduğu, artan yaş ile birlikte semptomların hafifleyebileceği öne sürülmektedir (Gunderson, 2018; Faraji, 2021). Benzer şekilde, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin kişilerarası ilişkilerde reddedilmeye yönelik duyarlılık geliştirebileceği ve bu durumun borderline kişilik örgütlenmesi ile ilişkili olabileceğini gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Foxhall vd., 2019; Vun, 2022). Kadın cinsel işlevi söz konusu olduğunda ise yaş, fizyolojik ve hormonal değişimlerle birlikte işlevsel farklılıklar oluşabilmektedir. Özellikle uyarılma ve orgazm aşamalarında yaşla birlikte azalma meydana gelir; bu durumun hem biyolojik hem de psikososyal faktörlerin etkileşimiyle gerçekleştiği belirtilmektedir (Bancroft, 2002; CETAD, 2007; Güler, 2024). Eğitim düzeyinin artışı, kişilerin cinsel bilgi düzeyini ve iletişim becerilerini artırarak daha sağlıklı cinsel işlevlerle ilişkili olabilmektedir (Morley ve Kaiser, 2003; Basat, 2004). Reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu da yaş ve eğitim düzeyinden etkilenebilmektedir. Önceki çalışmalar, yaş ilerledikçe bireylerin reddedilmeye yönelik duyarlılıklarının azaldığını ve yakınlık karşısında daha az korku duyduklarını bildirmektedir (Birnbaum ve Reis, 2006; Mikulincer ve Shaver, 2007; Faraji ve Tezcan, 2023). Eğitim düzeyi yüksek bireylerin ise hem reddedilme duyarlılığını hem de yakınlık korkusunu daha düşük düzeyde deneyimledikleri saptanmıştır (Prunas ve Bernorio, 2015; Sher vd., 2019). Bu kapsamda, mevcut çalışmada ilgili değişkenlerin yaş ve eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşabileceği öngörülmektedir.

Ülkemizde ve dünyada kadın cinsel işlevlerine yönelik araştırmaların sayıca yetersiz olması, birçok sorunun ve çözüm önerisinin yeterince ele alınamadığını göstermektedir. Oysa, cinsel işlev bozuklukları hem kadının ruh sağlığı hem de partner ilişkileri üzerinde derin bir etkiye sahiptir (Cetad, 2006; 2007). Bununla birlikte cinsel işlev bozukluklarının tanı değerlendirmesinde altta yatan borderline kişilik örgütlenmesinin fark edilmesi hem tanı doğruluğu hem de etkili müdahale planı oluşturmak için önemlidir (Sansone ve Wiederman, 2012). Bu hususta kadın cinsel işlev ve borderline kişilik örgütlenmesin arasındaki ilişkinin bilinmesi cinsel işlev bozukluğuna sahip kadınların anlaşılması adına önem

kazanmaktadır. Reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu değişkenlerinin hem kadın cinsel işlevi hem de borderline kişilik örgütlenmesi ile olan ilişkisini incelemenin, her iki dinamiğin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayarak tanı ve tedavi süreçlerini geliştirmeye yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Son olarak mevcut literatürde borderline kişilik örgütlenmesi, kadın cinsel işlev, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusunun bir arada değerlendirildiği bir çalışmaya rastlanmadığı için literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

A. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yapılan araştırmada, kadınlarda borderline kişilik örgütlenmesi ile cinsel işlev arasındaki ilişkide yakınlık korkusu ve reddedilme duyarlılığının düzenleyici rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca araştırma konusuyla ilişkili olduğu düşünülen sosyodemografik değişkenlerin incelenecek konularda bir farklılık gösterip göstermediğine de bakılacaktır.

İlgili alanyazın incelendiğinde, borderline kişilik örgütlenmesi ile reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu, kadın cinsel işlev üzerine yerel ve ulusal kapsamda araştırmalar yapıldığı görülmeye rağmen bu değişkenlerin bir arada kullanıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır (Sansone ve Wiederman, 2012). Bununla birlikte, literatürde borderline ve cinsellik kavramları hakkında kısıtlı sayıda çalışmaların bulunması ve bulunan çalışmaların yeterince güncel olmaması dikkat çekicidir. Bu kapsamla değerlendirildiğinde, Literatür taraması bahsi geçen faktörlerin birlikte ele alındığı kapsamlı bir değerlendirme çalışmasının eksikliğini ortaya koymaktadır.

Borderline kişilik örgütlenmesine sahip kadın bireylerin cinsel ilişkilerinde bozulmalara yol açan etmenlerin saptanması, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu ile aralarındaki ilişkinin belirlenmesi, borderline kişilik özellikleri gösteren kadın bireylerin çelişkili kendilik ve nesne temsillerinin, terkedilme, kaçınma ve tutarsız ilişkilerine yönelik altta yatan sebeplerin anlaşılması adına önemlidir. Borderline kişilik özelliklerine sahip bireylerin psikoterapi sürecinde, kendilik ve ötekilerinin bütünleştirebilmesi, kişilik özelliklerinin iyileştirilmesi, ilişkilerinde yaşadıkları terk edilme kaygısına yönelik müdahalelerin geliştirilebilmesi, içgörü ve farkındalık kazanmaya yönelik stratejiler kazandırılabilmesi böylelikle kişilerarası ilişkiler iyileştirilmesi, sağlıklı, tutarlı

ve istikrarlı cinsel eylemler oluşturulması ile yaşam kalitelerinin artırılması hedeflenmiştir.

Tüm bilgilere dayanarak bu çalışma; literatürdeki bu boşluğu doldurabilir, BKÖ olan kadın bireylerin cinsel işlevleri ve cinsel yaşamlarıyla ilgili klinik uygulamalara doğrudan katkı sağlayabilir. Bununla birlikte çalışmadan elde edilecek olan bulgular ile bireysel, aile ve çift psikoterapilerine fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

B. Araştırmanın Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, kadınlarda borderline kişilik örgütlenmesi ile cinsel işlev arasındaki ilişkide yakınlık korkusu ve reddedilme duyarlılığının düzenleyici rolü var mıdır?

C. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada aşağıdaki hipotezlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi hedeflenmektedir

H1: Borderline kişilik özellikleri ile cinsel işlev arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığının düzenleyici rolü vardır.

H2: Borderline kişilik özellikleri ile cinsel işlev arasındaki ilişkide yakınlık korkusunun düzenleyici rolü vardır.

H3: Borderline kişilik özellikleri ile cinsel işlevsellikte bozulma arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4: Borderline kişilik özellikleri ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H5: Borderline kişilik özellikleri ile yakınlık korkusu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H6: Reddedilme duyarlılığı, cinsel işlevi anlamlı bir şekilde yordar.

H7: Yakınlık Korkusu, cinsel işlevi anlamlı bir şekilde yordar.

H8: Borderline kişilik özellikleri yaşa göre değişkenlik göstermektedir.

H9: Borderline kişilik özellikleri eğitim düzeyine göre değişkenlik

göstermektedir.

H10: Kadın cinsel işlevi yaşa göre değişkenlik göstermektedir.

H11: Kadın cinsel işlevi eğitim düzeyine göre değişkenlik göstermektedir.

H12: Reddedilme duyarlılığı yaşa göre değişkenlik göstermektedir.

H13: Reddedilme duyarlılığı eğitim düzeyine göre değişkenlik göstermektedir.

H14: Yakınlık korkusu yaşa göre değişkenlik göstermektedir.

H15: Yakınlık korkusu eğitim düzeyine göre değişkenlik göstermektedir.

1. Sayıtlar

1. Araştırma, gönüllü katılımcılardan oluşmaktadır.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geçerli ölçmek istenen veriyi güvenilir bir şekilde ölçtüğü varsayılmaktadır.
3. Araştırmaya gönüllü bir şekilde katılan kişilerin, cevaplanması gereken ilgili ölçeklere dürüst, objektif ve eksiksiz bir şekilde yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

2. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın örneklemi Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde yaşayan 18-45 yaş aralığındaki 404 heteroseksüel kadın katılımcılarla sınırlıdır.
2. Araştırma yalnızca online anket yöntemi değerlendirmesi ile sınırlı tutulmuştur.
3. Araştırmada borderline kişilik özelliğine ilişkin bulgular 'Borderline Kişilik Envanteri' nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
4. Araştırmada kadın cinsel işlevselliğine ilişkin bulgular 'Kadın Cinsel İşlev Ölçeği' nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
5. Araştırmada reddedilmeye duyarlılığına ilişkin bulgular 'Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği' nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
6. Araştırmada yakınlık korkusuna ilişkin bulgular 'Yakın Korkusu Ölçeği' nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
7. Araştırmada katılımcıların Sosyo-Demografik bilgileri 'Sosyo-Demografik Bilgi Formu' ndaki bilgiler ile sınırlıdır.

II. BORDERLINE KİŞİLİK ÖRGÜTLENMESİ

A. Nesne İlişkileri Kuramı Çerçevesinden Borderline Kişilik Örgütlenmesi

Nesne ilişkileri kuramı, bireyin erken dönemdeki ilişkilerini, özellikle de birincil bakım verenle (çoğunlukla anne) yaşadığı duygusal, bilişsel ve dürtüsel deneyimleri içselleştirdiğini ve bu ilişkilerin bireyin psikolojik yapılanmasını belirlediğini öne sürer (Klein, 1946; Fairbairn, 1952). Kuram, özellikle yenidoğanın dil öncesi dönemde (0- 3 yaş) birincil nesne ile (anne ya da muadili) kurduğu ilişkinin kişilik gelişimini üzerindeki rolüne dikkat çeker (Ainsworth, 1969). Bebek başlangıçta ayrışmamış bir bütünlük içinde temel bakım vereniyle "birliktelik" yaşar ve bu deneyimlerin duyumsal, duygusal ve bilişsel izdüşümlerin zihinsel temsilleri, "kendilik" ve "nesne" tasarımlarının temelini oluşturur (Mahler vd., 1975). Bu dönemde bebek, bakım vereniyle yaşadığı olumlu ve olumsuz deneyimleri içselleştirerek, kendilik ve nesne temsillerini oluşturur (Kernberg, 1975; Bowlby, 1988). Sonuç olarak, nesne ilişkileri kuramı dürtü kuramının devamı niteliğinde olup aynı zamanda, ilişkilerin kişilerarası ilişkileri değil, zihinde oluşan temsillerine odaklanarak bireyin hem kendilik algısını hem de diğerleriyle kurduğu duygusal bağları belirlediğini öne sürer (Yeomans ve Levy, 2002; Kernberg, 1975; Fonagy, 2009). Bununla birlikte kişinin nesne ilişkilerindeki problemlerin, iç dünyasının gerçek dışı deneyimleri etkilemesi ve çarpıtması nedeniyle ruhsal hastalıkları veya patolojiyi öngördüğü varsayılmaktadır (Clair ve Wigren, 2004).

Kernberg (1967), borderline kişilik bozukluğu yerine 'örgütlenme' kavramını kullanarak borderline kişiliğin etyolojik olarak anlamlandırılmasında literatüre fayda sağlamıştır. Kernberg kişilik örgütlenmesi kavramını bireyin işlevselliğini organize eden istikrarlı yapıları ifade etmek amacıyla kullanmıştır. (Kampe vd., 2018). Kernberg'in tanımladığı borderline kişilik örgütlenmesi Psikiyatrik Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El kitaplarında (DSM-5 ve ICID-11) yer alan borderline kişilik bozukluğu tanısının ötesinde, daha geniş bir patoloji spektrumunu kapsar (Kernberg, 1967; APA, 2013). Bu yapı içerisinde,

kişilik örgütlenmeleri yüksek, orta ve düşük düzeyde sınıflandırılır (Caligor vd., 2018). Yüksek düzey borderline kişilik örgütlenmesi, kaçınan, bağımlı, histriyonik, narsisistik ve sado-mazoşist kişilik tiplerini kapsar. Bu kişilikler, belirli düzeyde işlevsellik ve bütünlük sergileyebilir, ancak yine de duygusal ve ilişkisel alanda belirgin bozukluklar gösterirler. Orta düzeydeki borderline kişilik örgütlenmesi, borderline, şizoid, paranoid ve şizotipal kişilikleri içerir. Bu grupta, kimlik bütünlüğü ve nesne ilişkilerinde daha ciddi sorunlar gözlemlenir. Düşük düzey borderline kişilik örgütlenmesi ise antisosyal ve malign narsisizm gibi daha ağır kişilik bozukluklarıyla ilişkilidir ve bireylerde gerçeklik testi ciddi biçimde bozulmuştur (Kernberg, 1975; Caligor vd., 2018).

B. Kernberg'in Borderline Kişilik Örgütlenmesi Betimleyici Analizi

Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin klinik ortamlara nevrotik görünümde belirtiler ile başvurması, bu kişiler ile nevrotik örgütlenmeye sahip bireyler arasındaki farklılıkları belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Oysa Kernberg (1975)'in betimsel analizine göre, bu kimselerin yakınmaların ardında özel bir birleşim vardır ve altta yatan borderline kişilik örgütlenmesine ait dinamiklere işaret eden özellikler taşır. Ancak betimleyici analizde belirtilen semptomlar kesin tanı için yeterli değildir. Kernberg (1975) kesin tanının “ben patolojisi” ne bağlı olduğunu vurgular. Aşağıda kısaca açıklanacak semptom kategorilerinden ikisi ya da üçünün varlığı borderline kişilik örgütlenmesi olasılığını kuvvetli bir biçimde düşündürmektedir (Kernberg, 1975):

Kaygı: Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde kronik yapıda, dağınık ve nesnesiz kaygıları vardır.

Çok Semptomlu Nevroz: Burada sözü edilen: paranoid ve sosyal ketlenmelere yol açacak birden çok fobinin varlığı; aşırı değer atfedilen düşünce ve eylem niteliğinde olan takıntılı zorlantılı semptomlar; özellikle kronikse dikkat edilmesi gerekli olan birden fazla gelişmiş ya da tuhaf döndürme semptomunun varlığı, konversiyon semptomu; çözülme tepkileri, paranoid ve hipokondriyak eğilim.

Çok Biçimli Sapık Cinsel Eğilimler: Cinsel tatmin elde etmek amacıyla saldırganlık içeren rastgele cinsel ilişkiler gibi öte yandan genital doyumdan

ziyade ürofilik ve koprofilik fantezi ve eylemlerin yer aldığı sapkın eğilimler de altta borderline kişilik örgütlenmesinin bulunduğuna işaret eder (Kernberg, 1985). Kernberg (1975)'e göre cinsel fanteziler ne kadar kaotik ve çeşitliyse ve bu etkileşimlerle ilişkili olan nesne ilişkileri ne derece tutarsız ve kararsızsa o düzeyde borderline kişilik örgütlenmesi ihtimali artmaktadır.

Klasik Psikoz Öncesi Kişilik Yapıları: Paranoid, şizoid, hipomanik kişilik ve yüksek hipomanik eğilimleri olan siklotimik kişilik örgütlenmesi.

Dürtü Nevrozu ve Madde bağımlılıkları: Alkol ve madde bağımlılıkları, aşırı yeme, bedenini yaralama, öz kırım teşebbüsleri, kontrolsüz cinsel davranışlar, kleptomani gibi belirli 'itki dolu' epizodlar dışında, kişinin kendi benliğiyle çelişen ve sadece bu epizodlar sırasında kendisiyle uyumlu olan, gerçekte büyük bir haz sağlayan bir dürtünün, içgüdüsel ihtiyaçlara karşılık verecek şekilde kronik ve tekrarlayan biçimde ortaya çıkması, ciddi bir karakter patolojisi türüdür.

Alt Düzey Karakter Bozuklukları: Kernberg'in (1966) alt düzey karakter bozukluklularını itki dolu karakter patolojilerine, süreklilik durumuna, kullanılan savunma mekanizmalarının niteliğine ve hakimiyet derecesine göre sınıflandırmıştır. Bunlar; Histerik kişilik ve çocuksu kişilik, narsisist kişilik, depresif ve mazoşist karakter yapılarıdır.

1. Histerik Kişilik ve Çocuksu Kişilik

Klinik açıdan değerlendirildiğinde histerik kişiliklerin birçoğu borderline örgütlenmede yer almamasına karşın çocuksu kişilik tipi borderline kişilik örgütlenmesinde yer alır. Histerik kişilik ve çocuksu kişilik tipleri; duygusal değişkenlik, aşırı ilgi, bağımlılık ve teşhir ihtiyaçları, sahte aşırı cinsellik ve cinsel ketlenme ve mazoşistik özelliklere göre gruplara ayrılmaktadır.

a. Duygusal değişkenlik

Histerik kişiliğe sahip bireyler, bastırmayı pekiştirmek amacıyla bir savunma yöntemi olarak sahte nitelikte ve aşırı düzeyde duygusal tepki gösterirler. Ancak histerik kişilik yapısına sahip bireylerin duygusal tepkileri yalnızca cinsellik gibi çatışma yaşadığı alanlarda gözlemlenmektedir; çatışmanın olmadığı alanlarda itki denetim eksikliği yoktur. Çocuksu kişilikte ise, itki

denetim eksikliği daha genel bir biçimde belirir. Çocuksu kişilik yapısına sahip bireylerin çatışma yaşadığı alanların daha fazla olmasıyla bağlantılı olarak duygusal değişkenlikleri de genelleşmiş ve dağınık bir biçimde tezahür eder. Bu çerçeveden bakıldığında, çocuksu kişiliklerin sosyal açıdan histerik kişiliklere göre daha uygunsuz olduğu söylenebilir.

b. Aşırı İlg

Histerik kişilikler, ötekiler ile kurduğu ilişkilerde tiyatral bir biçimde aşırı ilgili görünen bir imaj sergilerler (Gençtan, 2006). Aynı zamanda histerikler baştan çıkarıcı tutum ve davranışlarını fiziksel görüntüleriyle bir bütün olarak kullanarak ilişkilerinde yakınlık arayışında bulunabilirler ancak gerçek anlamda yakınlık kurmaktan kaçınabilirler. Histeriklerin, özellikle heteroseksüel ilişkilerinde, sürekli yakın olma ihtiyacı vardır; yalnızca özel seçilmiş kişilerle yaşanan bu ihtiyaç genital korkulara karşı gerilemeye yol açan savunmaları yansıtmaktadır. Buna karşılık çocuksu kişilikte, aşırı özdeşleşme daha umutsuz ve çocuklara özgü bir biçimde kendini gösterir. Çocuksu kişilik yapısına sahip bireyler bağımsızlık geliştirme konusunda güçlük yaşar ve tüm ilişkilerinde aşırı bağımlı olabilirler (Kernberg, 1975; 1984).

c. Bağımlılık ve Teşhir İhtiyaçları

Kernberg 'e (1975) göre, histerik kişilik yapısına sahip bireylerin oral bağımlılık ihtiyaçları genital teşhircilik ile kendini gösterir. Histerik kişiliklerin sevgi, ilgi ve dikkat odağı olma arzusu belirgin bir cinsel ton taşır. Öte yandan, çocuksu kişiliklerin sevgi, ilgi ve dikkat odağı olma isteği oral döneme özgü bağımlılık nitelikleri taşır ve uygunsuz bir biçimde talepkâr bir tavırla ifade edilir. Çocuksu kişilerin teşhirciliği, histerik kişiliklerin aksine sıcak ve cazibeli olmaktan ziyade ilkel narsistik eğilimleri yansıtan 'soğuk' niteliktedir.

d. Sahte Aşırı Cinsellik ve Cinsel Ketlenme

Histerik kişilik yapısına sahip kadınların karşılanmamış oral ihtiyaçları, ödipal dinamikler ile birleşerek cinsel ilgi alanında karmaşık bir etki yaratır. Bu kadınlar, cinsel alanda genellikle idealize ettikleri nesneleri karşı-fobik bir yaklaşım sergileyerek seçerler. Bu nedenle cinselliği, ifadesel bir boyuttan çok suistimal edilme ve reddedilme korkusuyla yönlendirilmiş bir savunmacılık biçiminde kullanabilirler. Sonuç olarak, cinsel yakınlık geliştirmekte zorluk

çekerler ve cinsel ilişkilerinde acı, duyarsızlık, vajinismus ya da orgazm olamama gibi problemler yaşayabilirler. Bununla birlikte histerik kişilikler nevrotik koşullar sağlandığında, kararlı cinsel ilişkiler kurabilirler (Kernberg, 1975; McWilliams, 2013).

Çocuksu kişiliğe sahip bireylerin, nesne ilişkilerinde daha az tutarlılık ve derinlik gözlemlenir. Çocuksu kişilik yapısına sahip bireylerin cinselliği; nesne ilişkilerine ve savunma mekanizmalarına bağlı olarak, daha dürtüsel oral dönem bağımlılık ihtiyaçlarını ve talepkârlığını yansıtan bir biçimde yaşantılanır. Sosyal açıdan uyumsuz, sapkın nitelikte ve rastgele cinsel eylemler çocuksu kişilikte daha sık görülmektedir (Kernberg, 1975).

e. Mazoşizm

Katı ve cezalandırıcı bir üstbenin etkisiyle gelişen ‘üst düzey’ mazoşizm, genellikle histerik kişiliğin çekirdeğini oluşturur. Buna karşılık, suçluluk duygusunun daha az belirgin olduğu ve sadist niteliklerle mazoşist eğilimlerin iç içe geçtiği ‘orta veya alt düzey’ mazoşist özelliklere çocuksu kişilikte daha sık rastlanılır (Kernberg, 1975).

f. Erkeklerle ve Kadınlarla Rekabet

Çocuksu kişiliğe sahip karakterlerde, içselleştirilmiş nesne ilişkilerindeki çarpıtmalar nedeniyle olumlu ve olumsuz duygular arasında boyun eğme, taklit etme ve isyan arasında gelgitler yaşanırken, histerik karakterlere kıyasla daha az cinsiyet ayrımı ve rekabet görülmektedir. Öte yandan, histerik bireylerde oral çatışmaların varlığına rağmen, ödipal çatışmalar daha yaygın olarak gözlemlenir; bu durum bireylerin aynı cinsle bilinçdışı bir rekabet hissi hissetmesine yol açar. Karşı cinsle rekabet etme eğilimin altında histerik bireylerin cinsel açıdan aşağı konumlarını inkâr etmek amacıyla yapılan savunmanın bir tezahürüdür. Histerik kişilik yapısına sahip kadınlarda gözlemlenen cinsel eyleme koyma, güçlü bir erkek tarafından penetre edilmesinin bir çeşit erkeğin kuvvetini alma yönündeki bilinçdışı fantezilerini harekete geçirebilir (Kernberg, 1975; McWilliams, 2013).

2. Narsisistik Kişilik

Narsisistik kişilik yapısına sahip bireylerin kullandıkları savunma düzenekleri, itki denetim yetisi, üstben patolojileri ve nesne ilişkileri göz önünde

bulundurulduğunda, birçok narsisistik bireyin altında borderline kişilik örgütlenmesi yatmaktadır. Oral saldırganlığın hakimiyeti olan narsisistik kişilik yapısına sahip kimseler ötekileriyle olan ilişkilerinde sıklıkla kendilerinden söz eder, takdir ve onay arayışı gereksinimleri üzerinden ilişkilerini kurarlar. Sosyal ilişkilerinde oldukça çekici ve samimi bir izlenim bırakabilen narsisistik kişiler, bu ihtiyaçları karşılanmadığında ya da kendilik saygısını besleyen kaynak bulamadıklarında huzursuz ve öfkeli hissederek dolayısıyla derin bir yakın ilişkilerden söz etmek mümkün değildir. Aynı zamanda narsisistik kişiliği olan kişiler hem kendi hem de başkalarının duygularını anlama ve empati kurma konusunda genellikle zorluk yaşarlar ve sık sık uyumsuz bir şekilde saldırganlık sergilerler; bu oral agresyondan ileri gelmektedir. Antisosyal kişilik, narsisistik kişiliğin bir alt kümesini oluşturur ve bu grupta ciddi üstben patolojisi vardır (Kernberg, 1975).

3. Depresif- Mazoşist Karakter Yapıları

Kernberg (1975, 1985), depresif-mazoşist karakter yapısını, erken dönem nesne ilişkileri ve savunma mekanizmaları bağlamında ele alarak, bu kişilik örgütlenmesinin derin suçluluk ve değersizlik hisleriyle şekillendiğini öne sürer. Depresif-mazoşist bireyler, genitalite konusunda bilinçdışı suçluluk duygusunun eyleme koyulmasını temsil eden mazoşist özellikler gösterme eğilimindedirler.

Aynı zamanda bazı bireyler, mazoşist ihtiyaçların cinselleştirilmesinin meydana geldiği, mazoşist sapık eğilimlerinin ve saldırganlığın ayrım yapılmaksızın bireyin kendi vücuduna ve/veya ötekine yönlendirebilmektedirler. Bu durum bireyin saldırganlık ve yıkıcılık dürtülerini bilinçdışı düzeyde ilkel bir biçimde birleşmesi ve ayrılması ile ilişkilidir. Mazoşistik eğilimlerin baskın olduğu bu yapıda, birey acıyı, aşağılanmayı veya kendine zarar vermeyi cinsel doyum ile bağdaştırabilir. bireyler, genellikle fiziksel acıyı veya duygusal aşağılanmayı bilinçdışı olarak erotik bir deneyim haline getirme eğilimindedirler.

C. Kernberg'in Borderline Kişilik Örgütlenmesi Yapısal Analizi

Kernberg'in (1967; 1975) betimsel analizden sonra “ben” in altyapıları olan özgül olmayan ben zayıflığı, birincil süreç düşüncesine kayış, özgül savunma işlemleri ve içselleştirilmiş nesne ilişkileri patolojisi üzerinden gerçekleştirdiği

yapısal analizi borderline kişilik örgütlenmesinin kesin tanısal özelliklerini belirlemek için bir çerçeve sunar.

1. Özgül Olmayan Ben Zayıflığının Tezahürü:

Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde kaygının derecesinden bağımsız olarak benin ek kaygı yüküne nasıl tepki verdiğinin önemli olduğu, kaygı tahammülü eksikliği, dürtü kontrolü konusunda zorlanma ve bu dürtüleri sağlıklı biçimde dönüştürebilecek yüceltme mekanizmalarının yeterince gelişmediği görülür (Kernberg, 1967; 1975). Bu durum özgül olmayan ben zayıflığının temsili olarak kabul edilmektedir. Borderline kişilik örgütlenmesindeki ben zayıflığı, bireyin alt benlikten gelen içsel dürtüleri düzenleme yetisinin eksikliğinin yanı sıra bu örgütlenmede alt benlik ve üstbenlik mekanizmalarının işlevlerinde yer değiştirme olmasından kaynaklanmaktadır (Hartmann vd., 1946; Rapaport, 1958; Kernberg, 1975).

2. Birincil Süreç Düşüncesine Kayış

Birincil süreç düşüncesi, haz ihtiyacını ertelemeksizin doyum sağlama amacına ek olarak zaman, mekân ve sebep -sonuç ilişkilerinden bağımsızdır (Freud, 1911). Bu süreç, benlik işlevlerinin tam anlamıyla gelişmediği bebeklik ve çocukluk dönemine özgü bir düşünme şekli olarak kabul edilir (Freud 1958; Rapaport, 1958). Bu kapsamla incelendiğinde Kernberg (1975), birincil süreç işleyişi yönünde bir kayışın; içselleştirilmiş erken patolojik nesne ilişkilerinin yeniden canlanması, bölme ya da çözülme mekanizmaları gibi erken savunma işlemlerinin aktive olması, ilkel nesne ve kendilik imgelerinin nispeten birleşmesinin sonucu olarak ben sınırlarının bulanıklaşması gibi birkaç yönün ortak işleyişinden kaynakladığını ileri sürmüştür. Aynı zamanda Kernberg (1975) kaynağından bağımsız olarak birincil süreç düşüncesine gerilemenin borderline kişilik örgütlenmesine ilişkin en güvenilir işaret olduğunu belirtmektedir.

3. Özgül Savunma İşlemleri

Benin gelişimsel düzeyini ayırt etmenin bir diğer kriteri kullanılan savunma mekanizmalarıdır. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde başta bölme olmak üzere, ilkel idealizasyon, yansıtılmalı özdeşleşme, inkâr ve tümgüçlülük sıklıkla görülen diğer ilkel savunma düzenekleridir (Kernberg, 1975). İlkel

savunma mekanizmaları birbiri ile çelişkili ben hallerinin dönüşümlü canlanması ve ayrı tutulmasını sağlayarak bu bireyleri yaşanabilecek kaygıdan koruma ve kaygının genellenmesini nleme yönünde hizmet eder (Freud, 1961; Kernberg, 1975). Bu ilkel savunma mekanizmaları, her ne kadar bireyi kısa vadede korsa da uzun vadede benin zayıflamasına ve kimlik dağınıklığı sendromuna neden olur. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler, birçok alanda benlik sınırlarını muhafaza etmelerine rağmen, bu sınırların kaybı özellikle idealize edilmiş nesnelerle özdeşim veya yansıtımlı özdeşim süreçlerinde belirginleşir. Nevrotik bireylerden farklı olarak, bu hastalar, saldırgan ve cinsel dürtülerinin btnleşmemesi nedeniyle suçluluk ve pişmanlık hissetmezler. Bunun yerine, bir kayıp karşısında öfke ve yenilmişlik duygularıyla tepki verirler (Kernberg, 1975; McWilliams, 2013).

4. İçselleştirilmiş Nesne İlişkileri Patolojisi

Ben sınırları psikozlara göre daha gelişmiş olsa da özellikle yansıtımlı özdeşleşme süreçlerinde benlik sınırlarının muğlaklaşarak iyi ve kötü ie atımların btnleşememesi ve sentezlenememesi söz konusudur (Klein, 1946; Kernberg, 1975). Bölünmüş tamamıyla iyi ve tamamıyla kötü nesne imgelerinin varlığı üstbenliğin oluşumunda ve entegrasyonunda olumsuz yönde rol oynar. Predipal dönemde yaşanılan çatışmalarla bağlantılı içselleştirilmiş kötü nesne imgelerini temsil eden, ezici ve sadist özellikler gösteren, stbenin oluşumuna ve dış kötü nesneler olarak tekrar yansıtılmasına neden olmaktadır (Kernberg, 1975). Bu bireylerde, bölme ve değersizleştirme mekanizmalarının ne çıkmasıyla ebeveynlerine ilişkin imgelerinde değersizleşmesi de üstbenliğin oluşumunda önemli olan bu imgelerin içselleştirilmesini zorlaştırır (Jacobson, 1964; Kernberg, 1975). stbenliğin oluşumdaki bu olumsuz etki nedeniyle aynı zamanda talepkâr ve yasaklayıcı yönlerde yansıtılmaya devam eder. Dolayısıyla, bahsi geçen yansıtımlı özdeşleşme süreçlerinde ilişki kurduğu nesneler tehditkr olarak algılandığı için yakınlık kurmak bu bireyler için tehlikeli olarak algılanmaktadır. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler; ilişki kurduğu nesneleri kontrol etme, manipule etme ve değersizleştirme örüntüsüne sahiptir. Bu konuda başarısız olduklarında ise geri çekilirler ve deneyimledikleri kırılmayı dş yolu ile telaf etme çabasına girerler (Kernberg, 1975). Öte yandan,

idealleştirilmiş nesne ve tamamıyla iyi kendilik imgelerinin varlığı ise gerçeklikten uzak güç, mükemmeliyetçilik yaratabilmektedir (Kernberg, 1975).

D. Kernberg'in Borderline Kişilik Örgütlenmesi Dinamik Analizi

Son olarak borderline kişilik örgütlenmesinin dinamik analizini yapan Kernberg (1967; 1972) kişiliğin oluşumunda ilk nesnelerle olan ilişkinin içselleştirilmesine dikkat çekmekte olup yoksunluk yaşantıları ve pregenital dönem çelişkilerinin çözülmemesinin bu patoloji ile yakından ilişkili olduğunu öne sürer. Bununla birlikte, Klein (1975) bebeğin oral sadistik eğiliminin, libidinal arzularla anneye yönelmesi sonucunda engellenme ve haset duyguları ile ortaya çıktığını savunur. Kernberg (1975) Klein'in kuramından yola çıkarak borderline örgütlenme gösteren kişilerin bakım verenleri tarafından erken dönem ihtiyaçlarını karşılanmaması ya da yapıları nedeniyle oral saldırganlık sergilediği gözlemlemiştir. Pregenital dönem saldırganlığı bilhassa da oral saldırganlık genellikle yansıtılır ve ilk ebeveyn imgelerinden özellikle de anne imgesinin paranoid bir şekilde çarpıtılmasıyla nihaî hâle gelir. Yansıtma sonucu annenin tehlikeli görülmesi durumuna daha sonra baba da eklenir (Kernberg, 1967; 1972). Oral saldırganlığın aşırı gelişmesi, ödipal sürecin de hızla gelişmesine dolayısıyla genital öncesi ve sonrası alanda patolojinin oluşmasına da neden olur (Kernberg, 1975). Bu doğrultuda borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin ilkel dürtü ve korkularının kaotik bir biçimde tekrar etmesi sonucunda bu bireylerin tüm cinselliği bahsi geçen patolojik durumların kombinasyonunu oluşturmaktadır (Kernberg, 2020).

E. Borderline Kişilik Örgütlenmesi Etiyoloji

DSM'ye göre sınıflandırılan (Psikiyatrik Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı) eksen iki bozuklukları arasında yer alan borderline kişilik bozukluğu, literatürde çeşitli kavramlarla ifade edilmiştir (APA, 2013). Stern (1938), bu bozukluğa ilk olarak sınır kavramını kullanarak, görünüşte nevrotik seyir gösteren ancak özellikle psikanalitik tedavi sırasında psikotik bir görünüm sergileyen hastaları tanımlamıştır (Çelik, 2014). Knight (1953) tarafından "sınır durumlar", Rapaport ve (1945) tarafından "şizofreni öncesi kişilik yapısı", Zilboorg (1941) tarafından "yatırılması gerekmeyen şizofreni", Hoch ve Polatin

(1949) tarafından "sahte nevrotik şizofreni", Deutsch (1942) tarafından "mış gibi kişilik", Fairbairn (1951) tarafından ise "şizoid kişilik yapısı" gibi terimlerle de ifade edilen bu kişilik örgütlenmesi, borderline kişilik örgütlenmesini açıklamak için kullanılan diğer terimler arasında yer almaktadır (Kernberg, 1975).

Bu bireyler, psikotik bireylerde görülen sanrı ya da varsanılarının eksikliği veya belirli durumlarda ortaya çıkan akut belirtiler halinde görülmesiyle psikozlardan ayrılmakta ve aynı zamanda nevrotik bireylerde var olan istikrarlılık ve öngörülebilirlik bu bireylerde bulunmamaktadır (Kernberg, 1975; McWilliams, 2013). Bu grup daha çok acı çekmeleri ve istikrarlı bir biçimde istikrarsız olmaları ile ayrılmaktadır. (McWilliams, 2013). Bu kapsamla değerlendirildiğinde, borderline kavramı, nevrotik ve psikotik bozuklukların tam olarak kapsamına girmeyen, ancak bu iki uç arasında kalan bireyleri tanımlamak amacıyla kullanılmıştır (Kernberg, 1967). Bununla birlikte, Chabert (1999), ruhsallıkta hiyerarşik bir yapı oluşturan yaklaşımlara karşı çıkarak, borderline kişilik örgütlenmesi yerine "sınır işleyişler" kavramını önerir. Bu yaklaşım, ruhsal yapılar arasındaki geçişlere dinamik bir alan tanıdığını ve daha esnek bir çerçeve sunduğunu ifade etmiştir (Chabert, 1999).

Kernberg (1975), etiyoloji ve patogenezi Margaret Mahler ve arkadaşlarının (1975) gelişim şeması ile ilişkilendirir. Beş farklı evreye ayrılan gelişim basamaklarının ilki olan ve doğumdan sonraki ilk bir ayı kapsayan evre normal otistik dönem olarak tanımlanır. Bu evrede, bireyin kendilik ve nesne temsilleri henüz birbirinden ayrışmamış olup, dış dünya ile olan etkileşimler sınırlıdır (Mahler vd., 1975). Yaklaşık olarak iki ile altı-sekizinci aylar arasında süren simbiyotik dönemde ise kendilik ve nesne temsilleri ayrışmamış olmasının yanı sıra bebeğin birincil bakım vereniyle daha derin bir duygusal yakınlık kurduğu gözlemlenir, eğer bu dönemde gelişimsel bir saplanma yaşanırsa, psikotik kişilik örgütlenmesine yol açabilir (Mitchell ve Black, 1995; Mahler vd., 1975). Bu evrenin sona ermesiyle birlikte bebeğin on sekiz ile otuz altı aylarını kapsayan Ayrılma-bireyselleşme dönemi başlar. Kernberg (1967) bu evre de kendilik ve nesne temsillerinin ayrıştığı, bireyin kendi benlik sınırlarını oluşturduğu bir dönem olması sebebiyle yaşanan fiksasyonun borderline kişilik örgütlenmesine zemin hazırlayacağını ileri sürmüştür. Kernberg (1972), bu dönemde takılmanın önemli bir unsurunun nesne sürekliliği gelişiminin eksik kalması olduğunu söyler

Çünkü ocuğun zihninde olumlu ve yatıştırıcı anne imgesi iselleştirilmemiştir. Nesne sürekli liği bireyin ilişkide olduğu kişilerin duygusal olarak tutarlılığını sürdürebilme yeteneğini ifade eder (Mahler vd., 1975). Bu kapasite geliştiğinde, kişi, bir yakınlık kurduğu bireyin fiziksel olarak yokluğunda da duygusal bağını sürdürebilir. Ancak, borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerde bu kapasite yeterince gelişmemiştir (Kernberg, 1975). Bu kapsamla değerlendirildiğinde borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler nesne kaybı ya da ayrılık durumlarında kendini avutabilme beceresinden eksik olduğundan dolayı erişkinlik döneminde de yeniden yakınlışma krizini tekrar tekrar deneyimlerler (Kernberg, 1972; Faraji ve Tezcan, 2022). Nesne sürekli liği zayıf olan bireyler, sevdikleri kişilerin geçici yokluklarında dahi, bu yokluğu terk edilme veya reddedilme olarak algılayabilirler. Bu tür algılar, kaygıyı artırarak, ilişkilerde aşırı yakınlık ve bağımlılık arayışıyla birlikte, aynı zamanda bu ilişkileri sabote etme eğilimini tetikleyebilir (Kernberg, 1975; Caligor vd., 2018). Bununla birlikte, bu evrede yaşanılan aksaklıklar ego bütünleşmesinde de büyük rol oynamaktadır. (Jacobson, 1964; Mahler, 1968; Kernberg, 1972). Bölme mekanizmasının aktif olarak kullanılması ile birlikte kendilik ve nesne temsilleri “iyi” ve “kötü” olarak ayrılır ancak, ancak bu temsiller btnleştirilemez. Bireyin ötekileri parçalara ayırmasına ve onları bir bütün olarak algılamasında zorluk yaşamasına neden olur (Fairbairn, 1952; Kernberg, 1975). Bölme, "iyi" olanı "kötü" olandan ayırarak koruma amacı güder; bu şekilde birey, libidinal (sevgi dolu) ve agresif (yıkıcı) temsilleri birbirinden ayrı tutarak duygusal dengeyi korumaya çalışır. Ancak, bu savunma mekanizmasının aşırı kullanımı, bireylerin tutarlı ilişkiler geliştirmesini zorlaştırır ve nesne ilişkilerinde sürekli dalgalanmalara yol açar (Kernberg, 1972; Christopher vd., 2001). Kernberg (1975), evresel faktörlerin borderline kişilik örgütlenmesinin gelişiminde etkin rol oynadığını vurgularken aynı zamanda pregenital dinamiklerin etkili olduğu, oral dönemdeki engellenmelerin psikopatolojinin dinamiğinde büyük öneminin olduğunu belirtmiştir.

Masterson ve Rinsley (1975) yaptığı kinik çalışmalarda borderline kişilik patolojilerinin oluşumunda ayrılma- bireyleşme sürecinde yaşanan engellenmeler ve aksaklıklardan kaynaklandığını gözlemlemişlerdir. Masterson’a (1972) göre, borderline kişilik örgütlenmesi iki birimden meydana gelmektedir; libidinal birim

ve agresif birim. Libidinal birimde kişinin ödüllendirilen nesneye yönelik sevgi, bağlılık ve yakınlık arzularını ifade eder. Birey bu nesneyle kurduğu bağın korunmasını ister, çünkü bu bağ, kişinin sevildiğini ve kabul edildiğini hissettiği bir güven kaynağıdır (Masterson 1972; 1975), Ancak bu libidinal bağ, bağımsızlık çabalarının önüne geçer, çünkü birey bireyselleşme girişimlerini terk edilme korkusuyla sabote eder (Masterson, 2008). Bunun karşısında yer alan agresif birim, kişinin ödüllendirilen nesneye karşı hissettiği öfke ve cezalandırıcı duyguları temsil eder. Özellikle bireyselleşme girişimlerine karşı anneden gelen cezalandırıcı ya da reddedici tepkilere yönelik bir yanıt olarak bu agresif birim ortaya çıkar. Birey, bir yandan ödüllendirilen nesneye karşı derin bir öfke hissederken, bir yandan da bu nesneye olan bağımlılığı nedeniyle ona karşı duyduğu öfkeyi bastırmak zorunda kalır (Masterson, 1975; Kernberg, 1975). Bu iki birim arasındaki çatışma, bireyin hem aşırı bağlılık arayışı hem de bu bağımlılığa karşı duyduğu öfke arasında gidip gelen kaotik ilişki dinamiklerine yol açar. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde yalnız kalma kapasitesi gelişmemiştir (Kernberg, 1975). Terk edilme hisleri onlarda boşluk, umutsuzluk ve çaresizlik duygularını ortaya çıkarır (Adler, 1981). Dolayısıyla birey bu duygulara tahammül edemediği için bu duyguları hissetmemek amacıyla başvurduğu maladaptif savunma stratejileri kendilik aktivasyonun gelişimini bozarak borderline kişilik örgütlenmesinin gelişimine neden olmaktadır (Masterson, 2008).

Adler ve Buie (1979) borderline kişilik örgütlenmesinin oluşumunda erken dönemde anne çocuk ilişkisine vurgu yapar. Çocuğun yaşamının erken evrelerinde gerçekleşen kayıplar ve ihmal yaşantıları nesne sabitliğinin gelişmesini zorlaştırır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, çocuk kendiliğine ve ötekilere ilişkin tasarımları birbirinden ayrı tutar ve bütünleştiremez (Karlıdağ ve Ünal, 1997). Daha sonra Adler (1985), çocuğun erken dönemde bakım verenlerle yaşadıkları travmatik deneyimlerin kişinin “kendini yatıştırmaya” ilişkin becerilerini olumsuz yönde etkileyebileceğini öne sürmüştür.

Jean Bergeret (1974, 1975, 1986, 1996), uzun yıllara dayanan klinik çalışmalarında borderline kişilik yapısını derinlemesine incelemiş ve bu kişilik örgütlenmesi için psikogenetik bir model geliştirmiştir. Bergeret, Kernberg'e (1975) benzer bir şekilde, sınır kişilikten bahsederken kişilik yapısından ziyade

bir örgütlenmeden söz eder. Çünkü sınır kişilik yapısında, yapı kavramına özgü sağlamlık eksiktir (Tychey, 2011). Bu örgütlenmedeki bireylerdeki temel kaygı, nesne kaybı kaygısıdır ve bu kaygı, nevrotik ve psikotik bireylerin kaygılarından önemli ölçüde farklıdır. Bergeret'ye göre, borderline örgütlenmeye sahip kişiler erken dönemde anaklitik nesne ilişkisi kurarlar; bu ilişki, sevilen, güvenilen ve bağımlı olunan bir nesne ile ikili bir ilişkidir. Ancak bu nesne, pregenital özelliklere sahip olup, bireyin kendilikten tam anlamıyla ayrışmasını engelleyebilir (Bergeret, 1975; 1996). Bergeret (1986), borderline kişilik yapısının kökenini erken dönem travmalarına dayandırır. Özellikle erken çocukluk döneminde yaşanan ve bozucu etkisi olan travmalar, kişide nesne kaybı korkusunu derinleştirir. Bu kaybın getirdiği hayal kırıklığı, depresif kaygıları beraberinde getirir. Kaybedilen nesne ile yaşanan aşırı yakınlık, zamanla kişide nüfuz edilme korkusu yaratır, ancak aynı zamanda bu nesnenin yokluğunda yaşam sürdürme güçlüğü yaşar. Bergeret (1974), bu tür kişiliklerin yeterince olgunlaşmamış savunma mekanizmaları geliştirdiğini ve travmatik olaylarla başa çıkmada yetersiz kaldığını belirtir (Chagnon, 2012). Bireylerin kullandığı savunma düzenekleri, oldukça yoğun dürtüsel heyecanlarla bağlantılıdır. Bireyler, dağılma tehlikesi altında kalan, yeterince sağlam olmayan bir benlik yapısına sahiptir. Bergeret'e (1996) göre, bu kişiler, bir yandan narsisistik gereksinimlerine sapsanmışken, diğer yandan gerçeklikle uyum sağlama çabası içindedir. Ancak benlik, bağımsız olamadığı ve hayal kırıklığına dayanma yetisi geliştiremediği için dışsal gerçeklikte tatmin arar. Bu bireyler, reddedilme veya desteklenmeme durumlarında şiddetli paranoid tepkiler verebilirler. Ayrıca, olgunlaşmamış ve zayıf üstbenlik yapısı, eyleme vurma gibi dürtüsel davranışları kolaylaştırır (Chagnon, 2012; Tychey, 2011).

III.KADIN CİNSEL İŞLEV BOZUKLUKLARI

A. Cinsellik Kavramı

Cinsellik insan yaşamında evrensel bir konumda olan doğum öncesinden başlayıp yaşam boyu süregelen sadece penis ve vajinayla ilişkili olmayan duygu, düşünce ve davranış arasında üç boyutlu etkileşimi içeren kompleks bir süreçtir (Freud, 1905; Fischer vd., 2022; Lehmilller, 2023). Bireyin cinsellikle ilgili düşünce, inanç ve beklentileri ile ilişkili olan bilişsel boyutta cinsellikle ilgili algılar, savunmalar, tercihler ve deneyimler biçimlenir (Brotto vd., 2016). Duygu boyutu ise arzu, tutku, sevgi, merak, kaygı ve korku gibi cinsellikle ilişkili olan duygusal deneyimleri içerir. Duygular, cinsel deneyimlerin niteliğini etkilemekle birlikte kişinin kendisinin ve öteki ile arasında benzerlik ve farklılıklarını ayırt etmesine olanak sağlar. Son olarak davranış boyutu, bireyin fiziksel aktivitesini; yakın fiziksel ilişki, dokunma, sarılma, okşama ve cinsel birlikteliği içerir (Byers, 2005; Bayrak, 2006; Barclay, 2024).

Cinselliğin bu çok boyutlu yapısı, bireyin kişisel ve sosyal yaşamını etkileyen temel bir faktördür ve insanları diğer canlılardan ve birbirinden ayıran en belirgin özelliklerden biridir (Bozdemir ve Özcan, 2011). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (WHO, 2006; 2014) sağlıklı bireyler için “İyilik Hali” göstergesi cinsellikle ilişkili olan zihinsel, duygusal, bedensel ve sosyal durumunun tam bir iyilik hali olması biçiminde ifade edilir.

B. Psikanalitik Kuramda Kadın Cinselliği

Freud (1932) kadın cinselliğinin psikoloji camiası içinde karanlık kaldığını ve keşfedilmemiş olduğunu vurgulamıştır. Psikanaliz, farklı görüşler olsa da kadın cinsel yaşamını genellikle fallus üzerinden tanımlayarak kadının erkek aracılığıyla keşfedilmesine olanak sağlamaktadır. Günümüzde de kadın cinselliği üzerine yapılan araştırmaların azlığı sebebiyle bilgisizlik ve erkek egemen tutum devam etmektedir (Onur, 2019; Kleinplatz, 2018; Parish vd., 2021; Chisari vd.,

2021). Kadın cinsel yaşamı hakkında bilinmeyen yönlerin devam etmesi, kadınların cinselliğinin engellenmesi ve bastırılması uzun vadede cinsel işlev bozukluklarına yol açabileceği düşünülmektedir (Kernberg, 1975; Bois vd., 2016; Bornstein vd., 2016; Kleinplatz, 2018).

Freud (1923) erinliğe kadar her iki cinsiyet için de cinsel tekliğin var olduğunu ileri sürer. Çocuk tarafından bilinen tek ve aynı olan organ, erkek cinsel organıdır. Erkek çocuğun penisi vardır ve kız çocuklarında buna karşılık gelen organın klitoris olduğunu vurgulayan Freud aynı zamanda kız çocuklarının cinselliğinin erkeksi nitelikte olduğunu söyleyerek vajinanın varlığını kanıksamıştır. Bu kapsamla değerlendirildiğinde penis simgesel bir anlam kazanmıştır. Kadın psikolojisinin anlamlandırılmasına ait kastre edilme karmaşası bu hususta önemli rol oynamaktadır. Kastrasyon karmaşası her iki cinsiyet için de çocukların anatomik farklılıklarını fark etmeleriyle oluşur. Ona göre, kayıp penis korkusu yaşayan erkekler bu durumu kastre edilme olarak algıırken kız çocukları ise erinliğe kadar sahip olduğu tek şeyin kastrasyona uğramış bir penis olduğunu düşünmekte ve kendi sahip olduğu vajinayı bilmemektedir (Freud, 1905). Bu durum kadının kendisini değersiz ve eksik hissetmesiyle nihayet bulurken kadın bu durumu penis hasedi ile telafi eder. Kız çocuklarının deneyimlediği kastrasyon karmaşası, kendisinin sahip olmadığı penisin yerini çocuk ile doldurma amacıyla babasını yönelmektedir. Dolayısıyla, kadınsı ödipus karmaşasındaki dinamik etmen, penisin yerine geçmesi için babadan çocuk sahibi olma arzusudur. Freud'a göre kız çocukları için ödipus olgusu üç çeşit değişime yol açmaktadır. İlk olarak vajinanın keşfi ile erojen bölge değişmiştir. Daha sonra, kız çocuklarının sevgi nesnesi karşısında tutumları değişmektedir; kız çocuğunun fallik evredeki etkin ve saldırgan nitelikteki sevgisi ödipus nedeniyle edilgen olur. Başka bir deyişle, erkeklik sadizminin yerini kadınlık mazoşizmi alır. Son olarak anneye duyulan etkin sevginin yerini babaya duyulan edilgin sevgi olarak sevgi nesnesi değişimi yaşanmaktadır. Kız çocuğunun bu arzusu gerçekleşmediğini için babaya olan ilgisi azalır. Ancak ödipus karmaşası bu şekilde son bulmaz; çünkü kız çocuğu zaten kastrasyona uğradığından dolayı kastrasyondan korkmuyordur. Bu durum üstbenliğin oluşumunda önemli role sahiptir. Freud, kız çocuklarında üstbenliğin gelişiminde, erkek çocuklarının üstbenliğini oluşturan kastrasyon kaygısı

olmadığı için kız çocuklarının eğitim, artık sevimemeyecek olma korkusu gibi dış kaynaklardan da destek alması gerektiğini savunur. Dolayısıyla, kadın üstbenliği ‘erkekten olmasını beklediğimiz kadar acımasız, niteliksiz, duygusal kökenlerden o denli bağımsız değildir’ (Freud, 1924; Smirgel, 2020 s. 24). Bununla birlikte, libido bazen edilgin amaçlara sahip olsa da yine de etkin olduğu için her zaman erkeksi nitelikte olduğunu belirten Freud (1932) aynı zamanda cinsel isteksizliğin kadınsı işlevsellik uğruna libidonun baskılanması sonucu ortaya çıktığını öne sürmüştür.

J. Lampl de Groot (1927), Freud’un görüşlerine benzer biçimde, penisin varlığının kız çocuklarında yetersizlik hissettirdiğini ifade etmiştir. Ona göre, bir zamanlar penise sahip olduğuna inanan kız çocukları, annelerine duydukları yasak arzularından dolayı cezalandırıldıklarını başka bir deyişle kastre edildiklerini düşünürler. Bu sebeple kız çocuklarının deneyimlediği kastrasyon karmaşası, erkek çocuklarının deneyimlediğine benzer bir biçimde etkiler, narsistik bir yaralanmaya ve annesine karşı yasak arzusunun engellenmesi ile sonuçlanmaktadır. Kız çocukları bedensel yetersizliklerini cinsellik dışı alanlara yönlendirerek, erkeklerin başarılı olduğu alanlara, yetersizliklerini dengelemeye çalışır (Groot, 1982).

Helene Deutsch (1925; 1930; 1960), kız çocuklarının erken dönemde yaşadığı travmatik deneyimlerin erişkinlik döneminde kadınsı yollarla çözüme kavuşturmak zorunda olduğunu savunur. Erotik etkin ve sadistik dürtülerin mazoşistik olana dönüştürerek narsistik penis sahibi olma arzusunun tecavüz olarak düşlemesi ve babadan çocuk yapma arzusu ile yer değiştiğini iddia etmiştir. Bu sebeple kadın mazoşizmin hakimiyeti altındadır; kastrasyon = tecavüz = doğum. Dolayısıyla, klitoris yalnızca az gelişmiş bir erkek organı olmaktan ziyade kadın cinsel organıdır; çünkü vajinayı üreme organı olarak kabul eder. Deutsch, bu ayrım ile gerçek kadınsı bir orgazmın olmadığını başka bir ifade ile orgazmın erkeğe ait olduğunu vurgulamıştır. Penetrasyon esnasında, vajinanın edilgin ve alıcı işlevi olduğunu öte yandan kadının doğasına uygun olmayan orgazmı tehlikeli bulduğunu ifade etmiştir. Bu çerçeveden ele alındığında, doğum travması cinsel hazzın doruk noktası olup bir çeşit mazoşistik haz şölenidir (Chasseguet-Smirgel, 1988).

Ernest Jones (1927; 1932) ise bu görüşlere karşı çıkarak kız çocuklarının psikoseksüel gelişim evrelerinin erkeksi nitelikten ziyade kadınsı olduğu ileri sürer. Jones'a göre temel olgu, kastre edilme korkusunun yanı sıra cinselliğin tamamen ortadan kalkması, cinsel hazza ulaşamama korkusu olarak tanımlanan afaniz tehdidi ile bağlantılı ödipal isteklerin doyum sağlanamamasıdır. Afaniz korkusu her iki cinste de ortaktır. Kız çocukları penis yokluğu sebebiyle kendi bedenine yönelir. Böylelikle kız çocuğu içine almak için anne memesinden daha doyurucu olan penisi arzular. Kadın bireyler bahsedilen bu fiziksel gerekçelerden dolayı erkeklere daha fazla bağılırlar. Bu sebeple, kadınlardaki afaniz korkusu, terkedilme ve ayrılık kaygısı ile şekillenmektedir. Jones, kadın üstbenliğinin eksiklik ve suçluluk duygularıyla oluştuğunu ve bu duyguları dış dünyaya yansıtarak kaçınma amacına hizmet eden üstbenlik geliştirdiğini savunur (Onur, 2019).

Karen Horney, literatürde bulunan düşünceleri vajinayı keşfetme başarısızlığı olarak kabul etmektedir. Horney'e göre erkek çocuklarının agresif nitelikteki arzularının ötesinde anne ilk nesnedir. Fallik dürtülerle bir boşluğu penetre etmeyi arzulayan erkek çocuğu, bilinçli veya bilinçsiz düzeyde annenin tamamlayıcı organa sahip olduğunu düşünmektedir. Ancak anne ile kendisini kıyasladığında erkek çocuğu penetre edemeyecek kadar kendisini güçsüz hisseder ve narsisistik yaralanma yaşar. Horney'e göre tam bu hususta erkek çocuk fallik narsisistik bir geri çekilmeyle vajinadan yatırımını çeker dolayısıyla vajinanın varlığını bastırır. Aynı zamanda, kız çocuğu için de bilinmeyen vajina, inkâr edilen vajinanın kendisidir. Kız çocuğu ödipal arzular ile babanın penisini içine almak istemektedir. Ancak babanın penisi karşısında kendisi küçük genital organa sahiptir. Kız çocukları bu oransızlıktan dolayı, kadınsı nitelikte, cinsel yıkım yaşamaktan korkmaktadır. Öte yandan menstrüasyon, himen yırtılması, doğum, kürtaj gibi durumlar kız çocuğunun bedenine yönelik korkularını desteklemektedir. Bu sebeple kadınların yaşadığı cinsel zorlantılar, vajinal dürtülerin savunma amacıyla baskı altına alınıp klitorise yansıtması ile meydana gelmektedir (Horney, 1932; 1933; Chasseguet-Smirgel, 2020).

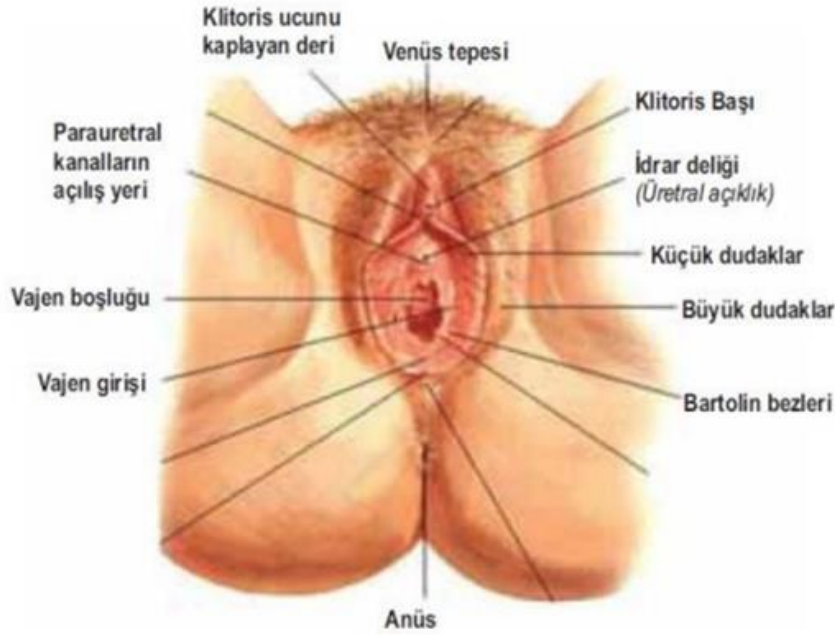
Melanie Klein, kastrasyon anksiyetesinden ziyade kız çocuklarının aslında bedenlerinin içine yönelik saldırıdan korktuklarını iddia ederek pek çok noktada Freud'a karşı çıkmıştır. Öncelikli olarak Klein kız çocuğunun oral evrede

yaşadığı hayal kırıklığından dolayı babanın penisi ile oral yolla doyum arar; bu hususta cinsel dürtüler de eş zamanlı olarak devreye girer. Kız çocuğu, babanın penisini anne içine alıp tuttuğundan dolayı anneye ait gibi algılar. Bu sebeple arzuladığı nesneyi annenin elinden almak amacıyla sadistik bir biçimde anneye saldırır. Annenin ise kendisinden intikam almak amacıyla iç organlarını tahrip edeceğine inanır. Dolayısıyla Klein'a göre ödipal karmaşanın temeli; penis özlemi değil, penisi kendi bedenine alma arzu ile karakterizedir. Öte yandan Klein, Freud gibi kız çocuğunun annesinin kendisine penis vermediğinden nefret ettiğini savunur ancak Freud'un aksine bu nefretin penisi libidinal olarak arzulamasından kaynaklandığını ifade eder. Penis büyülü özelliklere sahip olmasının yanı sıra penise sahip olamama nedeniyle aynı zamanda saldırganlığın nesnesi de olabilir. Penisin bu biçimlerde içselleştirilmesi üstbenliği de şekillenmektedir. Klein'a göre kadın üstbenliği erkek üstbenliğine kıyasla daha serttir. Eğer 'iyi' penis içselleştirilmişse, bedensel korkuları penetrasyon sırasında azalarak libidinal hazzın ötesinde kalıcı ve tatmin edici aşk ilişkileri kurulabilir. Ancak içselleştirilmiş penis 'kötüyse', kadınlar gerçekte veya düşlemde sadistik bir penis arayışına girebilirler. Klein, Deutsch'ın ifade ettiği kadın mazoşizmi yerine, bu durumun kişinin kendisine yönelik olmayıp kötü içsel nesneye karşılık gelen kadın sadizmi olduğunu vurgular. Bu olumsuz duygulanımlar ile başa çıkamayan kadınlar cinsellik konusunda problemler yaşayabilmektedirler (Klein, 1932; Chasseguet-Smirgel, 1988)

C. Kadın Cinsel Anatomisi

Kadın cinsel anatomik yapısı iç ve dış genital yapılardan oluşur. Tamamı vulva olarak tanımlanan dış genital organlar şöyledir: Mons pupis (klitorisin üst tarafındaki kabarık bölge), küçük dudaklar, büyük dudaklar, klitoris, kızlık zarı, peri üretral bezler ve büyük vestibul bezleri (Permoll, 2002). Genital organların görünümü kişiden kişiye çeşitlilik gösterebilir. Cinsel uyarılma yaşanmadığında, ilk olarak büyük dudaklar görünmektedir. Büyük dudaklar küçük dudakları, klitorisi, vajinayı ve üretra açıklığını korur. Küçük dudaklar ise vajinal girişi çevreler ve klitorisin altında konumlanır. Küçük dudaklar cinsel uyarılma esnasında kabararak renk değiştirir. Son olarak üretral açıklık, üretra aracılığıyla

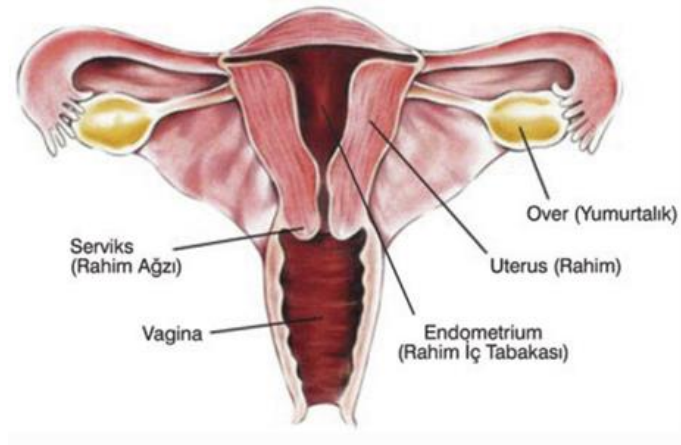
idrar kesesiyle bağlantılı olup klitoris ve vajina girişi arasında bulunur (CETAD, 2007).

Şekil 1 Dış genital yapı

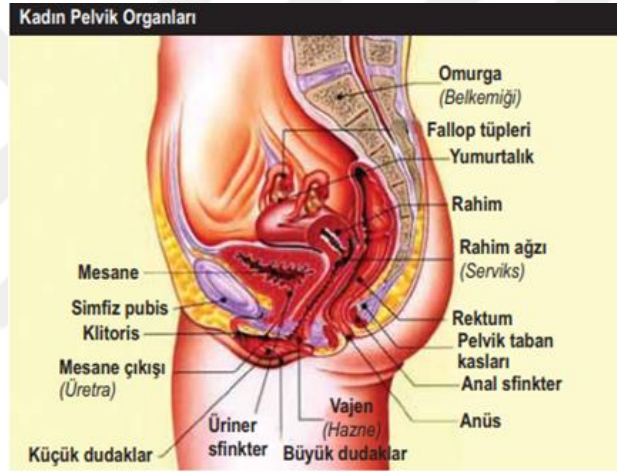
Kaynak: Cetad, (2007) Kadın Cinselliği, Bilgilendirme Dosyası-5, 10

İç genital organlar penis girişinin gerçekleştiği, rahim ile dış ortam arasındaki bağlantıyı sağlayan boru biçiminde, esnek, doğum yapmış ve yapmamış kadınlarda uzunluğun ve genişliğin değişebilir olmasının yanında genellikle uzunluk 8 cm, çapı ise 2 cm olan vajina ile başlar; sperm için depo görevi olan, döllenme sonrası yumurtanın yerleştiği rahim ile devam eder (Permoll, 2002). Rahmin vajinaya açılan kısmı rahim ağzı olarak bilinmektedir. Rahim ağzının uzunluğu ortalama 2.5- 3.5 arasında olup genellikle bir mukus ile tıkalıdır. Bu kısım basınca duyarlıdır, penisin uyguladığı basınçla doldurulma ve içeri girilme hissinin büyük kısmını oluşturur (CETAD, 2007). Rahmin her iki tarafında yer alan fallop tüpleri ise rahimle yumurtalığı bileştirir. Vajinal girişi sınırlayan kızlık zarı, idrar atımının gerçekleştiği üretra diğer iç genital organlardır (Goldstein ve Davis, 2006).

Şekil 2 İç genital yapı

Kaynak: <https://drsonayisenlik.com/kadin-ureme-sistemi-organlar-ve-fonksiyonlari>

Şekil 3 Kadın cinsel anatomik yapısının yandan görünümü

Kaynak: Cetad, (2007) Kadın Cinselliği, Bilgilendirme Dosyası-5, 9

Cinsel uyarılmayla gerçekleşen penetrasyon sırasında, küçük dudakların iç kısmında yer alan bartolin bezleri ve vajinanın zengin kılcal damar ağına sahip mukozal duvarları, penisin giriş ve çıkışını kolaylaştıran kayganlaştırıcı bir sıvı salgılar. Bu süreçte vajinanın girintili çıkıntılı yapısı esneklik göstererek uzunluk ve genişlik açısından genişleyebilir. Aynı zamanda klitoris de güçlü kasılma ve genişleme kapasitesine sahip bir yapıdır ve penisle kıyaslandığında üç kat daha fazla sinir ağı içerir. Masters ve Johnson'a (1966) göre klitoris, yeterli uyarıyla orgazma ulaşmada birincil cinsel organ olarak kabul edilir (O'Connell, 2005).

sonraki aşamaları doğrudan ya da dolaylı olarak etkiler (Basson, 2000; Doğan, 2011).

2. Uyarılma Evresi

Masters ve Johnson (1966) tarafından cinsel yanıt döngüsünün ilk aşaması olarak kabul edilen uyarılma evresi cinsel arzunun bedendeki görünümüdür. Uyarılma, fizyolojik ve psikolojik yönden farklı uyaranların etkisine bağlı olarak cinsel gerilimin yeterli düzeyde artması ve döngünün devam edebilmesi için önemli olup kişiden kişiye farklılık gösterir (Masters ve Johnson, 1994). Kadın uyarılma eşiğine ulaştığında vajinal ıslanma (lubrikasyon), labiumlarda ve klitoriste büyüme gerçekleşir (Basson, 2000).

3. Plato Evresi

Uyarılma evresine dahil olup aynı zamanda devamı niteliğinde olan plato evresinde, kişinin gerilim ve yoğunluğunda bir artış gözlemlenir. Orgazm seviyesine ulaşılan kadar cinsel heyecan ve uyarılma giderek yükselir ve vücudun fizyolojik tepkileri de bu süreçle uyum içinde artar (İncesu, 2004).

4. Orgazm Evresi

Orgazm evresi süre açısından evreler arasında en kısa aşama olmasının yanı sıra cinsel haz açısından en yoğun olanıdır (Cetad, 2006). Orgazm esnasında, vajinanın dış üçte bir kısmındaki kaslar ritmik kasılmalar oluşur. Bu kasılmaların sayısı ve yoğunluğu kişiden kişiye çeşitlilik gösterir. Genellikle 3 ila 5 kasılma görülse de bazen 10 ila 15 kasılma da yaşanabilir. Kasılmalar başlangıçta oldukça güçlü ve sık aralıklarla meydana gelir, ancak zamanla şiddeti azalır ve aralıkları uzar. Plato evresinin sonuna doğru artan kas gerilimi, hızlı soluk alıp verme, çarpıntı ve yükselen kan basıncı gibi belirtiler, orgazm süresince devam eder (Cetad, 2006; Levin, 2017)

5. Çözülme Evresi

Cinsel yanıt döngüsünün son aşaması olan çözülme evresi, gevşeme dönemi olarak kabul edilmektedir (Cetad, 2006). Bu evrede orgazmın ardından vücut, cinsel uyarılma ve gerginlik durumundan önceki sakinlik haline geri döner. Bu evrede kalp atış hızı, kan basıncı ve solunum normale döner, kaslar gevşer ve

genital bölgedeki kan akışı azalır (İncesu, 2004). Kadınlar çözülme evresinin ardından, yeni bir cinsel uyarana maruz kaldıklarında tekrar bir cinsel yanıt döngüsüne girebilir buna karşın, erkekler bu süreçte "refrakter dönem" adı verilen bir evreye girerler. Bu dönem boyunca, erkeklerde cinsel istek, uyarılma, ereksiyon ya da orgazmın yaşanması fizyolojik olarak mümkün değildir. Öte yandan, önceki cinsel yanıt evrelerine kıyasla çözülme evresinde görülen cinsel işlev bozuklukları nadiren ortaya çıkar ve bu nedenle psikiyatrik sınıflandırmalarda yer almaz (Basson, 2000; Levin, 2017).

E. Cinsel İşlev Bozukluğu Kavramı

Cinsel İşlev Bozukluğu (CİB), günümüzdeki kategorize etme sistemlerinin temelini Johnson ve Masters tarafından tanımlanan ve daha sonra Helen Singer Kaplan (1979) tarafından cinsel istek evresi eklenen cinsel yanıt döngüsüne dayandırır. Mevcut tanı sistemleri, klinik açıdan önemli olan uyarılma, orgazm ve istek aşamalarındaki bozuklukları CİB içinde değerlendirir (Öztürk ve Uluşahin 2011).

CİB, cinsel yanıt döngüsü içinde bir ya da birden fazla aşamadaki bozukluğu veya cinsel ilişki sırasında meydana gelen ağrı bozukluklarını içerir. Bu bozukluklar bireyde rahatsızlık yaratır ve bozukluk olarak kabul edilmesi için yeterlidir. Kadın cinsel işlev bozuklukları, bireyin yaşamının erken dönemlerinden itibaren var olan ya da sonradan gelişen bir durum olarak sınıflandırılmaktadır. Niteliğine göre ise durumsal veya yaygın alt tiplere ayrılabilir (Bozdemir ve Özcan, 2011).

Cinsel İşlev Bozukluğu, yaşam boyu süren bir durum olup ilk cinsel deneyimden itibaren devam edebileceği gibi, edinilmiş bir durum olarak da karşımıza çıkabilir; bu durum normal bir cinsel fonksiyonellik döneminden sonra ortaya çıkar. Yaygın CİB, belirli bir uyarım türüne, kişiye veya duruma bağlı olmayan bir durumu ifade ederken, durumsal CİB, belirli durumlara bağlı olarak ortaya çıktığını ifade eder. Cinsel fonksiyon sorunuyla başvuran bireyde, dışarıdan gelen cinsel uyarının yeterli olup olmadığı ilk olarak değerlendirilmelidir. Eğer cinsel fonksiyon sorunu bu duruma bağlıysa, uyarının geliştirilmesine yardımcı olunmalıdır; ancak CİB tanısı konulmamalıdır. CİB'in temelini oluşturan bir tıbbi hastalık varsa, CİB tanısı konulmamalıdır. Madde

kullanımı veya ilaç alımının CİB'in ortaya çıkışını daha net bir şekilde açıkladığı durumlarda, ilaç/madde nedenli CİB tanısı konulmalıdır. Eğer CİB, başka bir psikiyatrik bozuklukla daha iyi açıklanabiliyorsa, sadece psikiyatrik sorunun tanısı konulmalıdır. Fiziksel şiddet ve ilişki çatışmaları, CİB'i daha iyi açıklıyorsa, CİB tanısı konulmamalı ve uygun kodlar kullanılarak stresörlerin tanımlanması sağlanmalıdır (APA, 2013).

F. Kadın Cinsel İşlev Bozuklukları

Kadın cinsel işlev bozukluğu (KCİB), cinsel yanıt döngüsünde meydana gelen cinsel istek ve psikofizyolojik değişikliklerde azalma veya bozulma sonucunda kadınların cinsel yaşamlarında tatminsizlik, sıkıntı, stres ve kişilerarası ilişkilerinde zorluk yaratan kalıcı ya da yineleyici bir cinsel sorun yaşaması durumudur (Srivastava vd., 2008). KCİB etiyojisi incelendiğinde psikolojik, biyolojik ve sosyokültürel faktör bir arada bulunmaktadır (Heiman, 2002). Kadın cinsel isteği, uyarılma ve orgazm süreçleri, hormonal dalgalanmalar ve genital anatomiden etkilenen birçok fizyolojik mekanizmaya dayanır. Östrojen, progesteron ve testosteron hormonları cinsel isteğin düzenlenmesinde kritik rol oynar ve menstrüasyon döngüsündeki hormonal değişiklikler, ilaç kullanımı, kronik rahatsızlıklar cinsel uyarılma ve tepkiyi doğrudan etkileyebilir (Davis vd., 2004). Ayrıca, klitoris, labia majör ve minör ile vajinal duvarlar cinsel haz ve orgazm sürecine katkı sağladığı için, kadın genital anatomisinin cinsel işlev değerlendirmelerinde önemli bir unsur olarak ele alınmalıdır (Herbenick ve Reece, 2010). Kültür, din, eğitim ve sosyal normlar gibi sosyokültürel faktörler de kadınların cinselliğini algılama ve ifade etme biçimlerinde kritik bir rol oynamaktadır (Bancroft, 2002; Morley ve Kaiser, 2003). Bununla birlikte, psikolojik etmenler de KCİB etiyojisine katkıda bulunan önemli bir nedendir (İncesu, 2004). Çocukluk çağı travmaları, olumsuz beden imajı, cinselliğe dair bilgi eksikliği veya olumsuz tutum ve inançların yanı sıra partnerle yaşanan çatışmalar, güvensizlik, duygusal yakınlık eksikliği veya iletişim sorunları, cinsel isteği ve tatmini olumsuz etkileyebilir (Fisher vd., 1988; Mark ve Lasslo, 2018; Kul ve Gündoğmuş, 2021). Öte yandan KCİB'nin bireyin kişilik yapısıyla yakından ilişkili olduğu gözlemlenmiştir (Peterson ve Hyde 2010; Crisp vd., 2013; Brotto ve Yule, 2017; Lehmiller, 2020).

DSM-5'e göre kadın cinsel işlev bozuklukları temel olarak üç ana kategoride incelenmektedir: cinsel istek ve uyarılma bozukluğu, orgazm bozukluğu ve genitopelvik ağrı/penetrasyon bozukluğu (APA, 2013). Ayrıca hem erkek hem kadınlarda görülen madde ve ilaç kullanımına bağlı cinsel işlev bozukluğu, diğer tanımlanmış cinsel işlev bozuklukları ve tanımlanmamış cinsel işlev bozuklukları da bu sınıflamanın bir parçasıdır. Her tanı konulurken, kişinin durumunun yaşam boyu mu yoksa sonradan mı geliştiği, genel mi yoksa belirli durumlarla mı ilişkili olduğu son olarak bozukluğun şiddet derecesi (hafif, orta, şiddetli) gibi detaylar da dikkate alınmaktadır (APA, 2013).

1. Cinsel İlgil ve Uyarılma Bozukluğu

DSM-IV-TR'nin psikiyatrik sınıflandırma sisteminde cinsel istek bozukluğu, “cinsel fantezilerin ve cinsel aktivitelerde bulunma arzusunun sürekli veya tekrarlayan şekilde düşük olması ya da tamamen yokluğu” şeklinde tanımlanır (APA, 2000). Kaplan'a (1979) göre cinsel aktivite için duyulan arzu ya da eğilim olmadığında birey cinselliğe ilişkin unsurlardan kaçınma davranışı sergileyebilirler. Kadınlarda erkeklere kıyasla daha sık rastlanılan cinsel istek bozukluğu genellikle erişkinlik döneminde ortaya çıkmaktadır (CETAD, 2007; Keçe vd., 2021). Cinsel istek bozukluğuna sahip kadınlarda cinsel birliktelik ya da mastürbasyon esnasında ıslanma, göğüslerin dikleşmesi gibi cinsel uyarılma belirtileri ya zayıftır ya da hiç oluşmaz (CETAD, 2006) Cinsel isteksizlik, birincil bir patoloji olarak ortaya çıkabileceği gibi, uyarılma ve orgazm evrelerinde meydana gelen bir cinsel işlev bozukluğuna ya da bu bozukluğun yol açtığı duygusal baskı sonucunda da gelişmiş olabilir (Bayrak, 2006). Öte yandan uyarılma bozukluğu yaşayan kadınlarda ön sevişme ve cinsel ilişki boyunca yeterli düzeyde uyarılma gerçekleşmez. DSM-IV-TR'ye göre cinsel uyarılma bozuklukları, “cinsel uyarılmanın yeterli düzeyde bir vajinal ıslanma ve kabarma tepkisi oluşturamaması ya da bu tepkileri cinsel etkinlik süresince sürdürememesi” olarak tanımlanır (APA, 2000). Yeterli cinsel istek, sevişme ve klitoral uyarım olmasına rağmen, uyarılmanın yetersiz olması veya hiç gerçekleşmemesi bu bozukluğun temel özelliklerindendir (İncesu, 2001; 2007).

Daha önce ayrı ayrı sınıflandırılan kadında cinsel istek bozukluğu ve kadında uyarılma bozuklukları, birbirine sıklıkla eşlik ettiği gerekçesiyle DSM-

5'te 'Kadında Cinsel İlgi ve Uyarılma Bozukluğu' adı altında birleştirilmiştir (APA, 2013). Yeni bir kategori olan bu tablonun prevalansı ile ilgili literatürde sınırlı sayıda veri bulunmaktadır (Sungur ve Gündüz, 2014). Öte yandan yapılan araştırmalar doğrultusunda cinsel istek bozukluğu ve uyarılma bozukluğu tek başına da azımsanmayacak kadar fazla görülmektedir (Öztürk, 2019). Cinsel ilgi ve uyarılma sorunları hem işlevsel hem de duygusal belirtilerle kendini gösterebilir. İşlevsel belirtiler, cinsel yanıt döngüsü sırasında bedensel tepkilerin yetersizliği veya eksikliği ile karakterize edilirken, duygusal belirtiler genellikle kadının endişe, suçluluk, kendine ya da partnerine yönelik öfke, utanç veya cinsel davranışlardan korku hissetmesi şeklinde ortaya çıkar (İncesu, 2001; Keçe vd., 2022). DSM-5'e göre cinsel ilgi ve uyarılma bozukluğu tanısının konulabilmesi için en az altı ay süre ile aşağıdakilerden en az üçünün varlığı gösterilmelidir:

- 1) Cinsel etkinliğe karşı ilgisizlik ya da çok az ilgi gösterme,
- 2) Cinsel içerikli düşüncelerin ya da düşlemlerin olmaması ya da çok az olması,
- 3) Cinsel etkinliği başlatmama ya da çok az başlatma, eşinin başlatma girişimlerine karşılık vermeme,
- 4) Her cinsel karşılaşmada ya da neredeyse her cinsel karşılaşmada (yaklaşık %75- 100'ünde) (belirli durumlarda ya da yaygın ise her durumda), cinsel etkinlik sırasında, cinsel coşku/hoşlanma olmaması ya da çok az olması,
- 5) İçten ya da dıştan gelen hiçbir cinsel simgeye karşı cinsel ilgi/uyarılmanın olmaması ya da çok az olması,
- 6) Her cinsel karşılaşmada ya da neredeyse her cinsel karşılaşmada (yaklaşık %75- 100'ünde) (belirli durumlarda ya da yaygın ise her durumda), cinsel etkinlik sırasında, cinsel organlarda ya da cinsel organların dışında bir duyum olmaması ya da çok az olması (APA, 2013).

2. Orgazm Bozukluğu

Kadınlarda iyilik halini, duygudurumunu, kişilerarası ilişkilerini, ilişki doyumunu ve kendilik algısını önemli düzeyde etkileyen bozukluklardan olan

orgazm bozukluğu, yeterli uyaran olmasına rağmen sürekli ya da yineleyici biçimde orgazmın gecikmesi ya da hiç gerçekleşmemesi olarak tanımlanır (APA, 2013; Keçe vd., 2022). DSM-5'e göre orgazm bozukluğu tanısının konulabilmesi için bireyin en az altı ay süre ile aşağıdakilerden en az birini hemen hemen tüm ilişkilerinde deneyimlemesi gerekmektedir:

- 1) Orgazmda belirgin bir gecikme, seyreklik olması ya da orgazmın hiç olmaması,
- 2) Orgazm duyumunun belirgin bir şekilde yoğunluğunun azalması (APA, 2013).

Kadınlarda en sık rastlanılan ikinci cinsel işlev bozukluk olan orgazmın tanımlanması ve değerlendirilmesi, diğer cinsel aşamalara oldukça güçtür. Bunun nedeni, orgazmı tetikleyen uyarıcıların türü ve yoğunluğu açısından kadınlar arasında büyük bireysel farklılıkların bulunmasıdır. Orgazm bozukluğu tanısının konulabilmesi için, kişinin ruh sağlığı, kişilik yapısı, ilişkileri, sosyokültürel durumu ve genel cinsel yaşantısının bütüncül bir biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir (CETAD, 2007; IsHak vd., 2010). Yapılan araştırmalar doğrultusunda, kadınların yetersiz cinsel bilgiye sahip olması, partneriyle olan duygusal bağın düzeyi, geçmişte yaşanan cinsel taciz, tecavüz gibi travmatik deneyimlerin varlığı ve kaygı durumu gibi faktörler orgazm bozukluğunun oluşmasına katkıda bulunmaktadır (İncesu, 2004; Poroy, 2005). Orgazm sorunu yaşayan birçok kadın cinselliği kirli ve pis bir kavram olarak gördüklerini bildirmişlerdir (Poroy, 2005, s.185). Fisher (1973), kadınlardaki orgazm problemlerini kişilik ve geçmiş deneyimleri açısından inceleyen araştırmacılarından biridir. Çalışmalarında, özellikle erken yaşta baba kaybı yaşayan veya ilgisiz, duygusal olarak uzak ve cinsellikle ilgili katı yasaklar uygulayan babalara sahip kadınlarda orgazm bozukluğunun daha sık görüldüğünü belirtmiştir (Fisher, 1973). Bu kadınların, güvenilmez buldukları partnerlerini kaybetme korkusu nedeniyle cinsel arzularını kontrol etmeye çalıştıkları ve bu sebeple orgazm olamadıkları vurgulanmaktadır (Basson, 2005). Bazı kadınlar ise babalarına aşırı bağılılık duymakta ve bu hayranlık nedeniyle babalarının yerini hiçbir erkeğin dolduramayacağını düşünmektedirler. Bu durumda, ya babalarına benzeyen ama cinsel yakınlık hissetmedikleri ya da babalarına hiç benzemeyen, ancak cinsel arzu duyabildikleri erkekleri tercih etmektedirler (Kayır ve Şahin,

1998). Bununla birlikte, Orgazm olmakta zorlanan ya da orgazm olamayan kadınlar, kontrolü kaybetme korkusu ve endişesi yaşamalarından dolayı genellikle yoğun duygulardan kaçınma eğilimindedir ve duygularını sıkı bir şekilde kontrol etmeye çalışırlar. (Şahin, 2001).

3. Genitopelvik Ağrı/Penetrasyon Bozukluğu

Daha önceki yıllarda vajinanın dış kısmının üçte birini çevreleyen kaslarda cinsel birleşmeyi engelleyecek bir biçimde, bilinçsiz olarak oluşan, sürekli ya da yineleyici olarak kasılma sonucu penetrasyonun gerçekleşmemesi vajinismus olarak adlandırılmaktaydı (APA, 2000; Kavuncu, 2004). Kasılmalar nedeniyle cinsel birleşme gerçekleştiremeyen kadınların yanı sıra cinsel birleşmeye yönelik ağrı, korku ve kaygı duyma nedeniyle de cinsel birleşme gerçekleştiremeyenler de olması, vajinismus ve dispareni şeklinde iki ayrı başlık olarak yer alan bu klinik tabloları, DSM-5'te ağrı ve cinsel birleşmeye ilişkin sorunlarını tanımlayan yerde toplayarak Genitopelvik Ağrı/Penetrasyon Bozukluğu adı altında birleştirildi (Akarsu ve Beji, 2016). Böylelikle her iki tanı kapsamına tam anlamıyla girmeyen durumlar da Genitopelvik Ağrı/Penetrasyon Bozukluğu kategorisi içinde kapsamaktadır. DSM-5'e göre genitopelvik ağrı/penetrasyon bozukluğu tanısı en az altı ay süre ile aşağıdakilerden en az birinin sürekli ya da tekrarlayan biçimde yaşanması ile konulur:

1. Vajinal ilişki/penetrasyon sırasında belirgin bir zorluk,
2. Vajinal ilişki/penetrasyon sırasında belirgin vulvavajinal ya da pelvik ağrı,
3. Vajinal penetrasyonda vulvavajinal veya pelvik ağrı konusunda belirgin bir korku ya da anksiyete,
4. Vajinal penetrasyon teşebbüsü sırasında pelvik kasların belirgin bir şekilde kasılması/gerilmesi (APA, 2013).

Yapılan araştırmalarda vajinismus ve disparenin Doğu kültürlerinde sık karşılaşılan, ülkemizde ise kadınlarda en çok görülen cinsel işlev bozukluğu olduğu vurgulansa da genel nüfus içindeki yaygınlık tam olarak belirlenememiştir (İncesu, 2004; Şahin, 2001; Uğurlucan ve Lahaie vd., 2010). Vajinismus ve dispareninin etiyolojisi incelendiğinde, organik, psikolojik, sosyokültürel ve

kişilerarası birçok komponenti olup aynı zamanda bunların kadınlarda erkeklere kıyasla daha kompleks olduğu düşünülmektedir (Lahaie vd., 2010; Binik, 2010).

Genitopelvik Ağrı/Penetrasyon Bozukluğunun oluşumunda enfeksiyonlar, vajinal cerrahi işlemler, kızlık zarı anomalileri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi organik etmenlere bağlı geliştiği düşünülmektedir (Demirezen ve Karaçam, 2021). Öte yandan psikolojik unsurların hem vajinismus hem de disparonin gelişiminde önemli rol oynadığı bilinmektedir (Farnam vd., 2014; Orr vd., 2020). Vajinismusa yönelik psikolojik etmenler arasında Psikanalitik teori, psikoseksüel gelişim dönemlerinde penis kıskançlığının çözülmemesi sonucu, karşı cinse duyulan haset ve düşmanlık gibi düşüncelerden dolayı penisinin vajinaya girişimini engellemeye yönelik bedenin verdiği bir çeşit tepki olduğunu vurgulamaktadır (Freud, 1920; Moore, 1964). Benzer şekilde psikodinamik yaklaşım ise, vajinismus yaşayan kadınların bir kısmında, bilinçli ya da bilinçdışı düzeyde partnerlerine yönelik kızgınlık ve düşmanlık gibi duygular, cinsel ilişkiye izin vermemek gibi bir savunma mekanizmasını tetikleyebileceğini savunmaktadır. Bu kadınlar, partnerlerine karşı besledikleri karmaşık duygusal tepkileri, özellikle de partnerlerini mutsuz etme ya da cinsellik üzerinden güç elde etme gibi çatışmalı süreçlerle ilişkilendirir. Psikodinamik teoride bu tepkiler, bilinçdışı çatışmaların cinsellikte ortaya çıkan savunma mekanizmaları yoluyla dışa vurulmasına işaret eder (Kennedy vd., 1995; Force, 2008; Koops vd., 2021). Özellikle, cinsellikle ilgili travmatik yaşantılar, erken dönem nesne ilişkilerindeki olumsuz deneyimler ve cinsellikle bağlantılı endişeler, bu tür bilinçdışı çatışmaların kaynağı olabilir (Kaplan, 1974; McDougall, 1989; Van Der Velde ve Everaerd, 2001; Ogden, 2004). Vajinismusun nedenlerini analiz eden bir diğer yaklaşım olan Bilişsel davranışçı teoriye göre ise vajinismus ağrı beklentisiyle oluşan bir korku veya anksiyete tepkisidir. Kadın, penetrasyon sırasında acı duyacağına dair bir beklenti geliştirir, bu da penisin zararlı bir uyarana dönüşmesine neden olur. Sonuç olarak, istemsiz vajinal kasılmalar ve cinsel ilişkiden kaçınma davranışı ortaya çıkabilir (Reissing vd., 2003; Cherner ve Reissing 2013; Lahaie vd., 2015). Bu kapsamla incelendiğinde, vajinismusa sahip olan kadınları, disparoniye sahip olanlardan ayıran tek faktörün cinsel birleşmeden kaçınma davranışının olduğu düşünülmektedir (Reissing vd., 2003; 2004; Crowley vd., 2009). Disparonide, ağırlı cinsel birleşme beklentisi ile ortaya

ıkan katastrofik bilişler etkilidir. Kadınlar, ‘her zaman ağrıyacak’ ya da ‘bu ağrı dayanılmaz olacak’ gibi olumsuz dűřűnceler geliştirebilir. Bu bilişler, cinsel birleşme sırasında artan bir ağrı hissine yol açar (Reissing vd., 2004). Vajinismusta ise, korkulan uyaran yalnızca gerçek ya da beklenen bir ağrı değil, bazen bilinmeyen bir kaynağa dayanan korkular da olabilir (Reissing vd., 2003; Crowley vd., 2009; Borg vd., 2012). Genitopelvik ağrı veya penetrasyon bozukluğuna sahip kadınlarda fobik tepkilerin yalnızca vajinal ağrı ve vajinal penetrasyon ile sınırlı olmayıp bu bireylerin kaygı seviyelerinin de yűksek olduğu ifade edilmektedir (Farnam vd., 2014; Bingham, 2024). Öte yandan, cinsel bilgi eksikliği, kadınların kendi bedenini yeterince tanımaması, toplum yapısı, dini inançlar gibi sosyokűltűrel unsurlar hem vajinismus hem de disparoninin oluşumuna zemin hazırlamaktadır (CETAD, 2007).

IV. REDDEDİLME DUYARLILIĞI

A. Reddedilme Duyarlılığı Kavramı

Reddedilme duyarlılığı, olası bir reddedilmeye dair kaygılı bekleme, reddedilme durumları ile bağlantılı tehlike olarak algılanan ipuçlarını anında fark etme ve reddedilmeye karşı yoğun ve aşırı tepki verme eğilimi olarak tanımlanmaktadır. Reddedilme duyarlılığına sahip bireyler, yalnızca açık görülen reddedilme durumlarına değil aynı zamanda belirsiz nitelikte olan durumları da reddedilme deneyimi olarak algılamakta ve hem davranışsal hem de duygusal olarak aşırı reaksiyon verme eğiliminde olmaktadır (Downey ve Feldman, 1996).

B. Reddedilme Duyarlılığı Modeli

Reddedilme duyarlılığı modeli, sosyal kabulün tüm insanlar için temel bir gereksinim olduğunu ve insanların reddedilmekten kaçınmak için bu ihtiyacı karşılamaya yönelik davranışlar sergilediğini ileri sürer. Modele göre, erken dönem kabul ya da reddedilme deneyimlerinin, gelecekteki kabul/red deneyimlerinin beklentileri üzerinde önemli rolü vardır. Bu bağlamda, erken çocukluk döneminde yaşanan reddedilme deneyimleri, bireylerin sonraki dönemlerde sosyal ilişkilerinde nasıl davrandıklarını etkiler ve bu durum, reddedilme beklentilerinin artmasına ve sosyal ilişkilerde aşırı hassasiyet geliştirmelerine neden olur (Downey ve Feldman, 1996; Romero-Canyas vd., 2010).

Birey, yalnızca belirli şartlar altında kabul göreceği hissine kapılırsa, kendini sürekli olarak başkalarının beklentilerine göre şekillendirmeye çalışır. Bu durum bireyin öz değerini sürekli olarak sosyal onay ile ilişkilendirmesine yol açar (Rogers, 1959). Koşulsuz kabulün eksik olduğu ortamlarda yetişen bireyler, sosyal reddedilmeler karşısında daha kırılgan hale gelir. Dolayısıyla, reddedilme

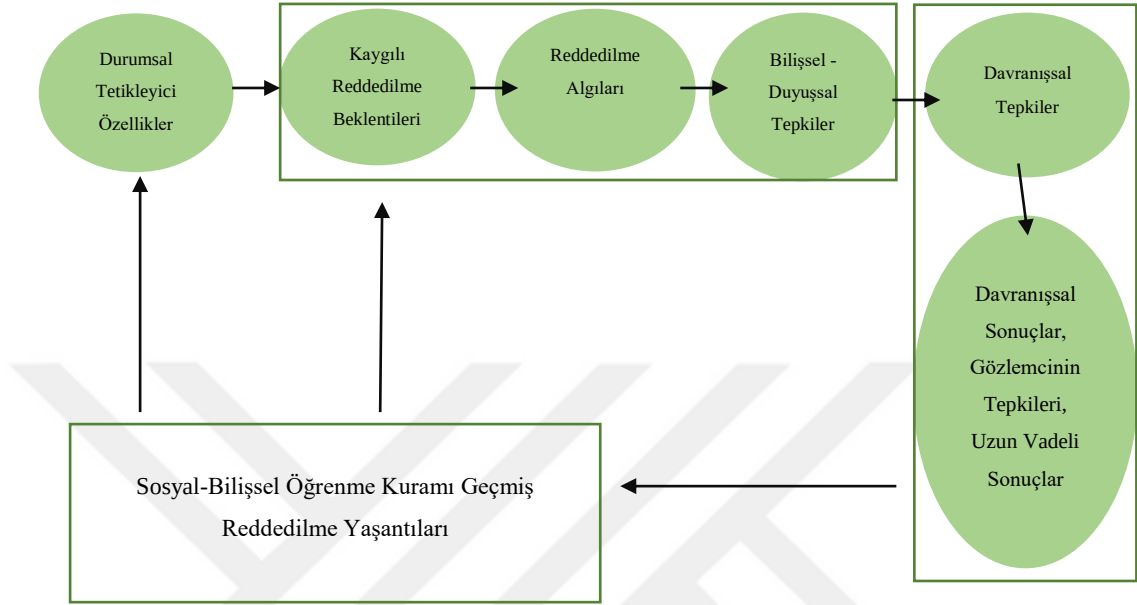
duyarlılığı, bireyin sosyal ilişkilerde kendini sürekli olarak başkalarının gözünde değerlendirir hale gelmesiyle derinleşebilir (Rogers, 1961).

Erikson'a (1950; 1963; 1968) göre, özellikle "girişimciliğe karşı suçluluk" ve "kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası" gibi evreler, bireyin sosyal dünyada kendini nasıl ifade edeceğini belirler. Çocukluk döneminde girişimcilik aşamasında yeterince desteklenmeyen bireyler, sürekli eleştirildiklerinde ya da reddedildiklerinde, ilerleyen yaşamlarında sosyal etkileşimlerde çekingen olabilir ve reddedilme korkusu geliştirebilirler. Bu bağlamda, sosyal reddedilmenin çocuklukta karşılaşılan girişimcilik krizine çözüm bulamayan bireylerde, suçluluk ve yetersizlik duyguları yaratabileceği belirtilir. Aynı şekilde ergenlik dönemindeki kimlik gelişimi aşamasında, bireyler sosyal çevrelerinde kabul görme ve aidiyet duygusu geliştirmeye çalışırlar. Sosyal reddedilmeler, bu süreçte kimlik karmaşasına yol açarak, bireyin kendine olan güvenini ve sosyal uyum becerilerini olumsuz etkileyebilir bu durum reddedilme duyarlığına zemin hazırlar.

Çocukların duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının ebeveynleri tarafından süregelen bir şekilde reddedilmesi, reddedilme duyarlılığı geliştirmelerine neden olabilmektedir. Çocuklar, önemli diğerlerinden destek aradıklarında reddedilecekleri beklentisini içselleştirirler. Bu süreç, çocukların reddedilmeden kaçınmaya yüksek bir önem atfetmelerine ve sosyal ilişkilerde kendilerini korumaya yönelik stratejiler geliştirmelerine neden olur. Böylece, önemli diğerlerine ihtiyaçlarını veya incinebilirliklerini ifade ettiklerinde yoğun bir kaygıyla reddedilme beklentisi içine girerler. Kaygılı reddedilme beklentileri, bireylerin reddedilme ipuçlarına karşı aşırı tedbirli ve hassas olmalarına neden olur. Aşırı hassasiyet, kişinin sosyal etkileşimlerde sürekli olarak olası bir reddedilme tehdidini algılayarak, ilişkilerinde sağlıklı bir bağ kurmayı zorlaştırır ve bireylerin güvenli bağlanma geliştirmesini engeller (Bowlby, 1969; 1980).

Downey ve Feldman (1996) ise, erken dönemde meydana gelen akut ya da süregelen reddedilme yaşantılarının bireyin içselleştirmesi sonucunda reddedilme duyarlılığını geliştirebileceğini vurgulamışlardır. Çocukluk döneminde deneyimlenen ihmal ve istismar gibi örseleyici yaşam olayları, ilerleyen dönemde kişi de reddedilmeye yönelik savunma stratejileri geliştirmesine olanak sağlar ancak bu stratejiler çoğu zaman maladaptif bir nitelikte olduğundan kişinin

kişilerarası ilişkilerini olumsuz yönde etkiler (Romero-Canyas vd., 2010; McLachlan vd., 2010).

Şekil 5 : Reddedilme duyarlılığı modeli

Kaynak: (Romero- Canyas vd., 2010)

Reddedilme duyarlılığı modeline göre, reddedilmeye dair öngörüler herhangi bir durumda gerilim oluşturur böylelikle bireyin sosyal etkileşimdeki minimal düzeyde veya belirsiz ipuçlarını dahi reddedilme olarak yorumlayabilmesine olanak sağlar. Bu tür değerlendirmeler, kişinin kendisini suçlayarak öfkeli hissetmesine neden olurken aynı zamanda geri çekilme ya da saldırganlık gibi işlevsel olmayan davranışların sergilenmesine yol açabilir. Bu saldırganlık sonucunda birey gerçek bir reddedilme deneyimi yaşayabilir (Downey ve Feldman, 1998; Staebler vd., 2011). Bu durumların ardından kişi kendini gerçekleştiren kehanet içinde bulur. Düşündüğü şeyin başına gelmesine, sebep olan sürekli bir çember ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak reddedilme duyarlılığına sahip bireylerin hissettiği bu korkular reddedilmeye dair duyarlılıklarını ve kaygılarını arttırabilir dolayısıyla kişi kendini bir döngünün içinde bulur (Pietrzak vd., 2005).

V.YAKINLIK KORKUSU

A. Yakınlık Kavramı

Yakınlık, insanların varoluşsal ihtiyaçlarından biridir. Sağlıklı ve nitelikli yakın ilişkilere sahip olmak bireylerin sosyal gelişimleri, kişilik gelişimleri, fiziksel ve psikolojik iyi oluşları için önem arz etmektedir. Bu sebeple birçok araştırmacı tarafından merak konusu olmuştur (Moss ve Schwebel, 1993; Sullivan, 1953; Erikson, 1968; Ainsworth ve Bowlby, 1991)

Sullivan (1953), yakınlığı iki kişi arasındaki kişisel değer yapılarının devamlılığına olanak sağlayan bir durum olarak kavramsallaştırmış ve yakınlık kurma kapasitesinin ilk olarak ön ergenlik döneminde gelişmeye başladığını ifade etmiştir. Bu dönemde, bireyler aynı cinsten olan akranlarıyla daha derin ilişkiler kurma ihtiyacı hissederler. Her ne kadar geniş arkadaş gruplarının bir parçası olsalar da grup içinden kendilerine yakın buldukları arkadaşları seçebilirler. Bu ilişkiler, bireyin başkalarının gereksinimlerine duyarlılık kazanması açısından önemli bir unsurdur. Ayrıca, çocuk bu tür bir ilişkide kendisini değerli hisseder, çünkü bu bağlanma, kabul görmenin ve sevilmenin bir işareti olarak algılanır. Buna karşılık, yakın ilişkiler geliştiremeyen çocuklar yalnızlık hissedebilir ve ileriki yaşam evrelerinde de yakınlık kurmada güçlük çekebilirler. Sullivan'a (1953) göre, ergenlikte karşılaşılan en büyük zorluklardan biri, ön ergenlikte yaşanan cinsellikten uzak, aynı cinsiyetten arkadaşlık ilişkilerinden, geç ergenlikte karşı cinsiyetten ve cinsellik içeren ilişkilere geçiştir. Bu türden bir değişim, özellikle ergenlerde kaygı yaratabilir. Temel güven duygusu geliştiremeyen ergenler için cinsellik dışı ilişkilerin güvenli alanından cinsellik içeren ilişkilerin daha karmaşık dünyasına adım atmak korkutucu olabilir.

Erickson'a (1963) göre yakınlık kapasitesinin gelişmesi ergenlik döneminin değil genç yetişkinlik dönemine ait bir görevdir. Bunun temel nedeni bireylerin gerçek yakınlık kurabilmek için önce güvenli kimlik oluşumu sağlanması gerekmesidir aksi halde kişi kimliğini kaybedeceği korkusuna kapıldığından

gerçek yakınlığı deneyimlemez (Erikson, 1984). Ergenlik dönemindeki kimlik bunalımının, yakınlığa karşı yalıtılmışlık çatışması şeklinde ortaya çıktığını öne süren Erikson'a (1963, 1968) göre, bireyler olgun ve sağlıklı karşı cins ilişkileri kurmayı başardıklarında bu çatışmayı uygun şekilde çözmüş olurlar. Bu çözüm, bireyin genel psikososyal uyumuna önemli katkılar sağlar. Ancak, karşı cinsle yakın ilişkiler kurulamaması durumunda, birey bu çatışmayı çözmemiş olarak yalıtılmışlık duygusu deneyimler ve psikososyal uyum sağlama sürecinde zorluk yaşar (Erikson, 1984).

Ainsworth ve Bowlby'e (1991) göre ise yakınlık kavramı, kişilerin güvenli bağlanma ilişkileri kurarak duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri güvenli ve istikrarlı bir ilişkiyi ifade eder. Bowlby'e göre (1973) yakınlık kurabilme kapasitesi, erken dönemde bireyin temel gereksinimlerinin ne düzeyde karşılandığına ve çocuk ile anne arasında oluşan ilk ilişkinin niteliğine bağlı olarak gelişmektedir. Eğer çocuk erken dönemde güvenli bir bağlanma ilişkisi geliştirmediyse sağlıklı bir biçimde yakınlık kurabilme yetisi kazanamayacak ve kişilerarası ilişkilerde zorluk yaşayacaktır (Bowlby, 1969).

Sternberg'e (1986) göre yakınlık, bireyler arasında bağlılık duygusu, mutluluk isteği, diğer kişiyi önemseme ve karşılıklı anlaşmanın hissedildiği duygulardan meydana gelmektedir. Reis ve Shaver (1988), yakınlığı, bireylerin kendilerini açığa vurması ve partnerlerinin bu açıklamalara verdiği tepkiler aracılığıyla gelişen bir süreç olarak tanımlar. Bu sürecin temelinde, kişinin kendini açması ve partnerin buna uygun tepkiler vererek ilişkide duygusal bir derinlik oluşturmaya yer alır.

Öte yandan yakın ilişki türlerini inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Wong, 1981; Buhrmester ve Furman, 1987; Jamieson, 2007).

Bunlar; deneyimsel yakınlık, manevi yakınlık, duygusal yakınlık, entelektüel yakınlık ve cinsel yakınlık olarak belirtilmiştir (Feiring vd., 2009):

1. Deneyimsel Yakınlık

Deneyimsel yakınlık; iki veya daha fazla kişi arasında gerçekleşen karşılıklı etkileşimler aracılığıyla ortaya çıkan, deneyimler, duygular ve anlamlarla şekillenen, kişilerarasındaki sosyal ve duygusal bağları güçlendirmesine olanak sağlayan ilişkilerdir (Reis ve Shaver, 1988).

Collins ve Feeney'e göre (2004) deneyimsel yakınlığın oluşması için bireylerin birbirleri ile açık bir iletişim kurmaları gerekmektedir. Birey açık iletişimle duygusal açıdan savunmasız kalır. Bu savunmasızlık, bireyin kendine ait deneyimlerini, düşüncelerini ve duygularını ötekine ifade etme cesaretinin bir sembolü olarak kabul edilir. Bu deneyim, bireylerde güven duygusunu pekiştirir ve kişilerin birbirlerine daha yakın hissetmelerine olanak sağlar. Bununla birlikte, deneyimsel yakınlık yalnızca olumlu anlarla gelişmez. Olumsuz durumlar, kişilerin birbirlerine olan bağlılıklarını ve desteklerini pekiştirme fırsatı sunarak deneyimsel yakınlığın derinleşmesine de katkıda bulunur (Gable ve Reis, 2006).

2. Manevi Yakınlık

Manevi bir anlayış ve paylaşım temelinde oluşturulan bu ilişki biçimi, kişilerin yaşamaya çalıştığı en derin değerleri, anlamları ve varoluşlarını anlama konusundaki ortak inançları ve deneyimleriyle gelişir (Pargament, 2007). Manevi yakınlık kişilerin birbirlerine olan güvenlerini arttırırken, ilişkide daha büyük bir anlam duygusu yaratır. Böylelikle bu tür bir yakınlık bireylerin birbirlerini daha derin bir düzeyde anlamalarına ve kabul etmelerine yardımcı olur (Pargament, 2007; Young ve Koopsen, 2011). Yapılan araştırmalar maneviyatın kişiler arasındaki yakınlığa ve bağlılığa fayda sağladığını destekler niteliktedir (Mahoney, 2010; Rauer ve Volling, 2015; Yapıcı, 2018).

3. Duygusal Yakınlık

Duygusal yakınlık, bireylerin birbirleri ile derin ve içsel duygularını paylaşması sonucu ortaya çıkan yoğun bir bağlanma ve bağlantı hissini içerir. Duygusal yakınlığın temel bileşenlerinden biri güvendir. Güven duygusuyla birlikte kişiler açık bir şekilde duygu ve düşüncelerini paylaşarak duygusal olarak yaklaşmaktadırlar (Mikulincer ve Shaver, 2007). Duygu ve düşüncelerin paylaşılması aynı zamanda samimiyyetin sağlanmasına yardımcı olur. Samimiyyet kişilerin birbirini daha yakından tanımlarına olanak sağlar (Altman ve Taylor, 1973). Aynı zamanda bireylerin kriz anlarında birbirlerine destek olması, duygusal ihtiyaçlarını karşılamalarına ve stresle başa çıkmalarına yardım eder (Collins ve Feeney, 2004). Duygusal yakınlığın oluşumunda paylaşım da aslidir. Kişilerin ortak bir an veya duygu paylaşması, bireylerin birbirlerinin yaşamlarına

daha fazla dahil olmalarını sağladığından dolayı duygusal bağı artırır (Reis ve Shaver, 1988; Reis, 2018).

4. Entelektüel Yakınlık

Entelektüel yakınlık, iki veya daha fazla kişi arasında paylaşılan düşünceler ve zihinsel süreçlerin etkileşimine dayanan bir yakınlık türüdür. Bu kavram, duygusal veya fiziksel yakınlıktan farklı olarak bireylerin entelektüel bağlarını ve ortak zihinsel faaliyetlerini içerir (Prager, 1983; Halder, 2024).

Entelektüel yakınlığı temelini oluşturan fikir paylaşımı ile insanlar birbirlerinin içsel dünyalarını keşfederek derin ilişkiler kurabilmektedirler. Bu ilişkiler aynı zamanda karşılıklı empati ve anlayışı geliştirdiği için yakınlığı güçlendirir (Baehr, 2011). Öte yandan ortak entelektüel ilgi alanları, problem çözme yetenekleri ya da düşünce stiline sahip insanların birbirine daha kolay uyum sağladığı ve bu yakınlık türünün derinleşmesine katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir (Hazan ve Shaver, 1994; Halder, 2024). Entelektüel yakınlık partnerlerin bilişsel ve duygusal olarak tatmin sağlayan bir bağ oluşturarak partnerlerle yakınlık kurmada memnuniyet düzeylerini belirler (Hendrick ve Hendrick, 2006; Deci ve Ryan, 2014).

5. Cinsel Yakınlık

Bir çiftin ortak ego ideallerinin aktivasyonu ile birleşmesi ve ego idealinin idealize edilmiş aşk nesnesi biçiminde kopyalanması ile birlikte cinsellik duygular, inançlar, değerler, tutumlar ve davranışlar gibi çok boyutlu bir yapı oluşturarak ötekiler ile bir uyum duygusu yaratır ve dolayısıyla cinsellik, ortak bir eylem olarak, en kapsamlı yakınlık biçimini ifade eder. (Kernberg, 1995; Settegast, 2024).

Kernberg'in perspektifine göre, erotik arzu belirli bir nesne ile cinsel ilişki arzunu içerir. Erotik arzunun klinik özelliklerinden biri zevk arayışıdır; birey daima penetre edecek veya kendini penetre edecek ötekiyle hem bir engeli aşmayı hem de seçilen nesneyle 'bir' olmayı ifade eden yakınlık, kaynaşma ve iç içe geçme özleminin mümessilidir. Erotik arzu bireyin partnerinin cinsel uyarılması ve orgazmı ile özdeşleşme sürecine dayanmaktadır. Bu süreç, iki bireyin birbirlerini tamamlayarak derin bir haz deneyimi yaşamasını hedefler.

Benliğin cinsel arzusu, partnerin tepkisiyle ortaya çıkar ve bu durum öznelere arası aşkınlığa dönüşür. Aynı zamanda cinsel birleşme sırasında yaşanan ötekiyle özdeşlemede penetre eden ve penetre edilen bölgelerin yer değiştirmesi, cinsel uyarıların kaynaşmasıyla birlikte cinsler arası kıskançlık hissini ortadan kaldırır ve birey, bu süreçte ötekiyle bütünleşirken kendi kimliğini de koruduğunu hisseder (Kernberg, 1995).

Stein'e (2007; 2008) göre cinsel yakınlık, gerçeklik sınırlarında meydana gelen bir çeşit bozulmadır; çünkü bireyin kendi beden işlevlerine katılımı, ötekiyle temas etme ve kendilik ile ötekiler arasında sınırların anlık olarak çözünmesi ve ayrışmasıyla gerçekleşmektedir. Bu kapsamla değerlendirildiğinde bireyin ödipal yasaklar ile suçluluk ve şefkat ile erotizm arasında hem narsisistik bir ayrışma hem de erotizmle idealleştirmeyi entegre edebilme becerisi yani dolaylı olarak da bütüncül nesne ilişkileri kurabilme potansiyeli gerekmektedir. Böylelikle samimi cinsel ilişkiler kurabilen kişiler yalnızca bilinçdışı erotizm ile ego idealini ilişkilendirmekle kalmayıp aynı zamanda saldırganlığı da bu ilişkinin hizmetine sunarak ötekiyle kaynaşma deneyimi yaşayacaklardır (Kernberg, 2014).

Öte yandan fiziksel yakınlığın cinsel etkileşimlerle sağlanabilmesinin yanı sıra aynı zamanda cinsel etkileşimler partnerlerin birbirlerinin arzularını, gerilimlerini ve duygusal durumlarını anlamalarını sağlayarak belirsiz veya stresli zamanlarda, "güvenli bir sığınak" oluşturarak bağları güçlendirmeye hizmet eder (Hatfield ve Rapson, 1993; Johnson vd. 2018). Bu yakınlık deneyimi, karşılıklı uyarılma, arzu ve onaylama gibi sarmal bir süreci harekete geçirir. Bu durum bireyin hem psikolojik hem de biyolojik açıdan bütünleşebilme kapasitesine işaret eder ayrıca kişilerarasındaki sevgi bağının biyolojik aktivasyonu ile ilişkili olan duygusal yakınlığın onaylanması anlamına gelir. Böylelikle, insana sevimliliğe değer olduğu duygusunu yaşatır (Kernberg, 1995; Fromm, 2000; Settegast, 2024).

Ancak cinselliğin kişilerarası ilişkilerde yakınlaşmaya sağladığı olumlu etkiler dikkate alındığında, cinsel işlev bozukluklarının, ilişkileri olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir (Witting vd., 2008; Rosen ve Bergeron, 2019; Chew vd., 2021).

B. Nesne İlişkileri Teorisinin Yakınlık Kavramına Katkıları

Psikanalitik nesne ilişkileri kuramları, kişinin erken dönemdeki bakım verenlerle kurduğu ilişkilerin, içsel temsiller ya da nesneler aracılığıyla içselleştirilmesi üzerine yoğunlaşır (Greenberg, 1983). Ayrıca bu içsel temsiller, kişinin ileride başkalarıyla yakınlık kurma kapasitesini de şekillendirir (Kernberg, 1975).

1. Melanie Klein

Melanie Klein (1952), bireyin erken çocukluk dönemindeki bakım verenle kurduğu ilişkilerin, içsel temsiller yoluyla yaşam boyu yakınlık kurma kapasitesini şekillendirdiğini savunmuştur. Klein'e göre, bebeğin birincil bakım vereniyle bir "ilksel nesne" ilişkisi kurar ve bu ilişki, bebeğin iç dünyasında iyi ve kötü nesneler olarak ayrışır. Bu iyi ve kötü nesne temsilleri, bireyin başkalarıyla kuracağı tüm ilişkilerin temelini oluşturur (Klein, 1946). Klein'in perspektifinde, yakınlık kapasitesi, bebeğin bu iyi ve kötü nesne temsillerini birleştirebilme becerisine bağlıdır. Yani, birey hem sevilen hem de hayal kırıklığı yaratan nesneleri entegre edebildiğinde, duygusal olarak daha dengeli ve sağlıklı yakınlık ilişkileri geliştirebilir (Faraji ve Tezcan, 2022). Klein (1952), Bebeklerin sırasıyla geçtikleri ancak kronolojik sırayı takip etmeyen paranoid-şizoid pozisyon ve depresif pozisyon dönemleri, bireyin gelişiminin farklı zamanlarında tekrarlayarak ortaya çıkacak dönemler olduğundan dolayı duygusal yakınlık becerileri üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu vurgulamıştır (Klein, 1946; Faraji ve Tezcan, 2022). Paranoid-şizoid pozisyonda bebek (0- 3 ay) nesneleri bütünsel bir nitelikte değil ya tamamen iyi ya da tamamen kötü olarak algılar ve bu bölme, bireyin başkalarıyla sağlıklı yakınlık ilişkileri kurmasını zorlaştırabilir (Klein, 1952; 1975). Depresif pozisyonda ise, birey iyi ve kötü nesneleri bir arada algılar, bu da başkalarıyla daha dengeli ve gerçekçi bir şekilde ilişki kurma becerisini geliştirir (Klein, 1946).

2. Margaret Mahler

Mahler (1975), ayrışma-bireyleşme teorisi, bireyin duygusal ve psikolojik olarak bakım verenden ayrışarak bağımsız bir benlik geliştirme sürecine odaklanır. Mahler'e göre, bebek ilk olarak annesiyle simbiyotik bir ilişki içindedir ve bu aşamada kendisini annesinden ayrı bir varlık olarak algılamaz. Ancak birey, ayrışma-bireyleşme süreciyle birlikte psikolojik olarak annesinden bağımsızlaşır ve böylece diğer insanlarla bağımsız ilişkiler kurabilir hale gelir (Mahler vd., 1975). Bu süreçte başarılı bir şekilde ayrışma ve bireyleşme yaşanmamışsa, birey ileride sağlıklı bir yakınlık kurmakta zorluk çekebilir (Mahler vd., 2003). Yakınlık korkusu, bu süreçte anneden yeterince ayrışamayan bireylerde ortaya çıkabilir. Bireyler, bir yandan bağımsızlık arzusuyla doluyken, diğer yandan derin duygusal bağlar kurma konusunda büyük bir kaygı hissedebilirler. Dolayısıyla, bu süreçte yaşanan zorluklar, bireyin başkalarıyla kurduğu yakınlık ilişkilerinde bağımsızlık ve bağımlılık arasında yaşadığı çatışmaları artırabilir (Mahler vd., 1975).

3. Otto F. Kernberg

Kernberg (1967; 1972), nesne yatırımının libidinal ve saldırgan içgüdüsel ihtiyaçların bir sonucu olarak oluştuğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, bebeğin birincil bakımverenle kurduğu ilişkinin önceliği üzerine vurgu yapar. Kernberg'e göre, patolojik durumlar genellikle genital dönem öncesindeki oral dönem çelişkilerinin çözülmemesi ve mahrum edilme deneyimleri ile yakından ilişkilidir. Bu süreçler, bireyin duygusal gelişiminde ve nesne ilişkilerinde belirleyici bir rol oynar. Bireyin içsel çatışmaları ve nesneye yönelik bağları, bu erken dönem deneyimlerinin etkisiyle biçimlenmektedir. İlk olarak, Kernberg (1975), Mahler'in (1975) kuramındaki yeniden yakınlaşma evresinde çocuğun annesini bıraktığı yerde bulamamaya ilişkin duyduğu endişeye atıf yaparak bu dönemde saplanmanın nesne sürekliliği gelişiminde bozulmalara yol açabileceğini dolayısıyla bu bireylerin terk edilme konusunda aşırı düzeyde hassas olduklarını öne sürmüştür. Öte yandan Kernberg'e göre kendiliğe yapılan libidinal yatırım, patolojik narsisizimden farklı olarak, bireyin öz benliğine yönelik duygusal ve cinsel enerjisini yönlendirmesi anlamına gelir. Birey, sağlıklı bir benlik geliştirdiğinde, kendilik yatırımın beraberinde getirdiği olumlu

duygusal deneyimlerden faydalanır. Birey özdeğer ve özsaygı geliştirdiği sürece ötekilerle daha sağlıklı ve dengeli ilişkiler kurabilmekte aynı zamanda sevmeye, minnet duyma, ötekiyle empati yapabilme, cinsel yakınlık kurma ve yüceltme gibi yetileri de geliştirmektedir. Eğer bir kişi erken dönemde kendiliğe libidinal yatırım yapma sürecinde problemler yaşadıysa, bağlantı kurduğu nesnelere yatırım yapabilme becerisi gelişiminde de problemler olacaktır (Kernberg, 1975). Kernberg'in bu konuyla ilişkili önemli bulduğu bir diğer husus oral saldırganlıktır. Bireyin erken dönemde ana nesneleri tarafından ihtiyaçlarının karşılanmamasından dolayı pregenital dönem saldırganlığı özellikle oral saldırganlık genellikle yansıtılır ve ilk ebeveyn imgeleri paranoid bir biçimde çarpıtılır. Paranoid korkuların açığa çıkmasıyla birlikte kişi nesneyi yok etme ve değersizleştirme üzerine kurulu ilişkiler geliştirmeye eğilim gösterir. Aynı zamanda bu bireyler güvensizlik ve yetersizlik hisleri ile çoğu zaman ötekilerle olan ilişkilerinde kaçınma davranışı sergilemeye meyillidirler. (Kernberg, 1975; 1985).

4. Donald Winnicott

Winnicott, çocuğun psikolojik gelişiminin büyük ölçüde erken çocukluk dönemindeki bakım deneyimlerine bağlı olduğunu ileri sürer. Winnicott'a (1971) göre, erken çocukluk döneminde bakım verenin (genellikle anne) bebeğin ihtiyaçlarına verdiği yanıtlar, çocuğun dünya ile kurduğu temel ilişkinin yapı taşlarını oluşturur. "Yeterince iyi bir anne", çocuğun temel ihtiyaçlarına duyarlı ve yanıt vericidir, ancak mükemmel olmak zorunda değildir. Önemli olan, annenin çocuğun ihtiyaçlarına zamanında ve yeterli düzeyde yanıt vererek, çocuğun dünyaya olan güvenini inşa etmesidir. Çocuğun annesi ile yaşadığı bu erken ilişki, ilerleyen yaşamında diğer insanlarla kuracağı bağların temelini oluşturur (Winnicott, 1953). Öte yandan Winnicott'a göre, oyun, bireyin hem içsel hem de dışsal gerçekliği keşfettiği bir alan sunar. Oyun sırasında birey, kendisini dış dünyaya ve diğer insanlara açma sürecini deneyimler. Oyun, bireyin başkalarıyla yakın ilişkiler kurma becerisinin gelişmesinde kilit bir role sahiptir çünkü birey, oyun aracılığıyla kendi iç dünyasındaki karmaşık duyguları ifade eder ve bu duygularla başa çıkmayı öğrenir. Oyun, aynı zamanda bireyin yaratıcılığını ve kendini ifade etme becerisini geliştirir, bu da sağlıklı bir yakınlık kurma kapasitesinin önemli bir bileşenidir. Bireyin başkalarıyla kurduğu

duygusal ilişkilerin gelişiminde temel bir role sahip olan diğer kavramlar ise Winnicott'un geliştirdiği geçiş nesnelerinin ve geçiş alanlarıdır. Geçiş nesnesi, çocuğun güvenliğini sağlayan bir nesne olarak işlev görür ve çocuğun anneden ayrı olma kaygısını hafifletir (Winnicott, 1971). Bu geçiş nesneleri, bireyin bağımsızlık ve bağıllık arasında bir denge kurmasına yardımcı olur (Winnicott, 1953). Geçiş alanı ise, bireyin içsel gerçekliği ile dış dünyası arasındaki sınırda yer alır ve bireyin hem kendi içsel dünyasını keşfetmesine hem de dış dünyayla sağlıklı ilişkiler kurmasına olanak tanır. Bu alan, bireyin hem bağımsızlık hem de başkalarıyla sağlıklı duygusal bağlar kurma kapasitesini geliştirdiği bir "ara alan" olarak işlev görür (Winnicott, 1971).

5. Erich Fromm

Psikolog, sosyolog ve filozof olan Erich Fromm insan ilişkilerinin dinamiklerini anlamada önemli bir diğer figürdür. Fromm (1956; 1973), insanların varoluşsal bir gereksinim olarak sevgi ve yakınlık aradığını öne sürer. Fromm'un eserlerinde yakınlık, özellikle sevgi kavramı ile iç içe geçmiştir; sevgi insanların birbirleri ile kurduğu temel bir bağdır ve yakınlık derin duygusal, zihinsel ve fiziksel bir bağıllık ile karakterizedir. Fromm, bu bağlamda sevginin dört temel unsuru olduğunu ve bu unsurların sağlıklı bir yakınlık oluşturmak için kritik bir öneme sahip olduğunu vurgular; Yakınlığın temel unsurlarından biri olan ilgi, insanların diğerlerini anlama ve destek olma arzu ile tanımlanırken sorumluluk bu duygunun yansımasıdır. Yakınlığın gelişmesini sağlayan diğer iki unsur saygı ve bilgi de kritik öneme sahiptir. Bireylerin birbirlerinin bireyselliğine ve özgürlüğüne duydukları saygıyı kavramı ile ifade edilirken, bilgi ise yakın ilişkilerde önemli bir derinlik oluşmasının bir yoludur. Bununla birlikte Fromm, yakınlığın bireysellik ile birlikte var olabileceğini belirtir. Ona göre, insanlar diğerleri ile kurduğu yakınlıkla kendi bireysellikleri arasında denge oluşturmalıdır; çünkü öz kimliğin kaybolduğu ya da baskı gibi negatif durumlarda sağlıklı ve derinlikli bir yakınlık ilişkisi kurmak mümkün değildir. Aksine bireyselliğin korunduğu durumlarda gerçek yakın ilişkiler oluşturulabilir.

C. Yakınlık Korkusu

İlişkiseliliğin derinliği ve uyum sağlayıcı işlevselliği kişinin yakınlık kapasitesi ile bağlantı içerisindedir. Yakınlık kapasitesi yüksek bireylerin ilişkilerindeki arzu ve gereksinimler çeşitlilik gösterse de belli bir istikrar ve derinlik düzeyini yakalamaktadırlar (McWilliams ve Lingardi, 2020). Yakınlık kapasitesi yeterince iyi gelişmemiş başka bir ifade ile yakınlık kurmaya ilişkin korku duyan kimseler diğerleri ile tutarlı ve tatmin edici ilişkiler kurmak konusunda zorluk yaşamaktadır (Martin ve Ashby, 2004). Bu korku, Descutner ve Thelen (1991) tarafından bireyin kişisel olarak anlamlı bulduğu duygu ve düşünceleri paylaşma kapasitesinin kaygı sebebiyle engellenmesi veya kısıtlanması olarak tanımlanmaktadır. Descutner ve Thelen (1991), yakınlık korkusunun üç ana bileşeni olduğunu vurgulamaktadır: içerik (kişisel bilgilerin paylaşılması); duygusal değer (paylaşılan kişisel bilgilere atfedilen değer ve kırılganlık (yakın ilişki içerisinde olunan kişiye duyulan yüksek saygı). Bu kapsamla ele alındığında yakınlığın yalnızca içerik, duygusal değer ve kırılganlık bileşenlerinin birlikte varlığı ile sağlanabileceği vurgulanmışlardır (Descutner ve Thelen, 1991; Baumeister ve Leary, 1995).

Mashek ve Sherman'a (2004) göre yakınlık korkusu yaşayan insanlar, yakınlık ile kaygı arasında yüksek düzeyde bağlantı kurmalarından dolayı daha az yakınlık arzuluyor olabileceklerini veya daha fazla yakınlık arzusu hissettiklerinde bile yakınlığı devam ettirebilmelerine yarayan sosyal becerilerin ve öz güvenin yeterince gelişmediğini ifade etmişlerdir.

Hatfield (1984) belli bir düzeye kadar herkesin deneyimlediği yakınlık korkusunun komponentlerini araştırmıştır. Bunlar: açığa çıkma korkusu; kızgın saldırı korkusu, kişinin bireyselliğini kaybetme korkusu; terk edilme korkusu; kişinin kendi yıkıcı dürtülerinden korkması ve kontrolü kaybetme korkusu olarak tanımlanmıştır (Hatfield, 1984). Açığa çıkma korkusu, kişinin partnerinin hakkında öğreneceği ve utanç duyabileceği şeylerle ilgili endişeleridir. Terk edilme korkusu, partnerin kendisi hakkında fazla şey bildikten sonra ilişkiden ayrılacağına dair kaygıdır. Kızgın saldırılardan korkma, paylaşılan bilginin ilişkide kişinin aleyhine kullanılabileceği endişesiyle, bilgi paylaşımına karşı isteksizliktir. Kişinin kendi yıkıcı dürtülerinden korkması, kişinin hissettiklerine

tam olarak temas etmekten korkmasıyla ilgilidir. Bireyselliği kaybetme korkusu ise, kişinin kendini bir başkasında tamamen kaybetme veya bir başkası tarafından "yutulma" korkusudur (Hatfield, 1984).

Main (1981) ise yakınlık korkusunu kaçınma davranışları üzerinden açıklamaktadır. Main erişkinlerde kaçınma davranışlarını, bebeklerde gözlemlenen haliyle tanımlayarak, bakım verenin düşmanlığı veya erişilmeme durumlarında ortaya çıkan bağlanma ihtiyaçlarının ifade edilmesini engelleyen bir tür sinyal işlevi görebileceğini ileri sürmüştür. Birey, ayrılığa ya da terk edilmeye tepki olarak yoğun bir öfke hisseder. Bununla birlikte agresif dürtüler ya maskelenir ya da kesilerek yerini mesafeli bir kaçınma alır dolayısıyla yakınlık azalır. Böylelikle kaçınma davranışları, bebeğin olası terk ve ayrılık durumlarında yaşanabilecek olumsuzluklardan korunmasını sağlarken aynı zamanda bakım verene yönelik saldırgan davranışlar sergilenmesini önler. İlerleyen dönemlerde, bağlanma ihtiyaçları ortaya çıktığında, birey nesneyi tehlikeli olarak algılayarak yakınlaşma arzusu ve kaçınma arasında bilinçdışı bir çatışma yaşar (Main ve Weston, 1982). Bu kapsamla ele alındığında yakınlık korkusu, erken dönemde bağlanmanın olumsuz sonuçlarının içselleştirilmesinden kaynaklanan yakınlaşma arzusu ile savunmacı kaçınmanın arasındaki çatışma ile karakterize edilebilmektedir (Bowlby, 1980; Barthholomew, 1990).

Guerrero (2009), korkulu ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin daha yüksek düzeyde yakınlık korkusu yaşadıklarını vurgulamaktadır. Çalışmasına göre, kaçınan bağlanan bireyler, başkalarıyla duygusal bağ kurmaya ve yakın ilişkilere girmeye karşı genellikle isteksizdir. Korkulu bağlanan bireyler ise, edilgen yapıları ve başkalarıyla bağ kurma konusunda hissettikleri endişeler nedeniyle yakınlıktan kaçınma eğilimi gösterirler.

Pilkington ve Richardson'a (1988) göre yakınlık korkusuna zemin hazırlayan bir diğer husus risk kavramıdır. Bu riskler, açık olmak, reddedilmek, kontrolü kaybetmek, manipüle edilmek ya da ihanete uğramak gibi tehlikeleri kapsamaktadır. Pilkington ve Richardson, yaptıkları araştırma sonucunda yakınlıkta daha yüksek risk algısına sahip bireylerin, bu tehlikelere daha duyarlı olduklarını bildirmişlerdir. Yakınlıkta daha yüksek risk puanları, daha az sosyallik, düşük benlik saygısı, daha az kendini ifade etme ve diğerlerine daha az güvenle ilişkilidir. Ayrıca, bireyin yakınlıkta risk puanı ne kadar yüksekse, o

kişinin herhangi bir zamanda romantik bir ilişki içinde olma olasılığı ve geniş sosyal ağlara sahip olma ihtimalinin de o denli düşük olacağını da savunmuşlardır. Bu bireyler romantik bir ilişkiye dahil olduklarında, yüksek yakınlık riski puanları, partnerlerine daha az güven duyma (Johnston ve Thomas, 1996) ve yakınlıkla rahat hissetmeme (Brunell vd., 2007) ile ilişkilidir. Çünkü yüksek risk algısına sahip bireyler kendilerini korumaya yönelik davranışlar sergilerler, ilişkiyi geliştirmeye yönelik davranışlar sergilemezler (Murray ve Derrick, 2005).

Firestone ve Firestone'a (2004) göre, savunmasızlık, terk edilme, reddedilme ve potansiyel kayıp gibi faktörlerden kişinin kendisini bilinçli veya bilinçsiz olarak savunma durumu yakınlık kurma ve sürdürme kapasitesini engellemektedir. Bu kimseler daha önce yaşadığı veya şahit olduğu bu tür olumsuzlukları tekrar deneyimlememek için reddedilmekten korkmaktadır (Jaremka vd., 2013; Tang ve Richardson, 2013). Aynı zamanda birey yakınlık kurduğu öteki tarafından terk edilmeye yönelik korku veya kuşku hissetmektedir. Dolayısıyla birey terk edilme veya reddedilme korkusundan mütevellit derin ve tutarlı yakınlık kuramaz (Emmons ve Colby, 1995).

Mevcut alanyazın taramasında bulunan yaklaşımlardan her biri yakınlık korkusuna sahip bireylerin kişilerarası ilişki stillerinin uyumsuz olduğunu kabul etmesine rağmen bu stilin doğası kişiden kişiye çeşitlilik göstermesinden dolayı bu tarzın doğasına ait henüz net bir formülasyon yapılmamıştır (Barthholomew, 1990).

Fritscher'e (2023) göre, yakınlık korkusu yaşayan bireylerde sıklıkla gözlemlenen bazı belirgin davranışlar şunlardır:

1. Seri Buluşma ve Bağlanma Korkusu

Yakınlık korkusuna sahip bireyler tutarlı ve tatmin edici ilişkiler kurmak konusunda yoğun bir kaygı yaşamaktadırlar (Descutner ve Thelen, 1991). Kaygı bağlanma sürecinde derin duygusal yatırım yapmayı zorlaştırarak, ilişkilerde duygusal geri çekilmeye ve bağlanmaktan kaçınmaya neden olabilir. Bu çekilme bir tür savunma yöntemi olup genellikle kısa süreli ve yüzeysel ilişkiler döngüsü oluşturur. Bireyler, bu tür ilişkilerde daha az duygusal yatırım yaparak kendini daha güvende hissedebilmektedirler (Fraley ve Shaver, 2000; Shaver ve

Mikulincer, 2002). Bununla birlikte, yakınlık korkusu yaşayan bireyler, kısa süreli ve yüzeysel ilişkiler döngüsü ile daha az sorumluluk alma ve duygusal yükümlülüklerden kaçınma gibi davranışları sergileyerek bireyselliklerini daha fazla koruyabilmekte ve bağımsız hissedebilmektedirler (Pietromonaco ve Barrett, 2000; Collins ve Feeney, 2004).

2. Mükemmeliyetçilik

Yakın ilişkiler samimiyet ve duygusal açıklığı beraberinde getirdiği için, bireyler kusurlarının açığa çıkma ihtimali, yetersiz görünme korkusu, eleştirilme kaygısı gibi nedenlerden dolayı bu tür ilişkilerde kendilerini savunmasız hissedebilirler. Mükemmeliyetçilik bu durumlara karşı bir savunma mekanizması olarak işlev görebilir. Kişiler sadece bu ilahi mükemmelliğe ulaştığında kendisini yeterli ve sevimli hissedeceğine inandıklarından dolayı (Horney, 1950) sürekli "kusursuz" bir performans sergilemek için çaba harcarlar (Burns, 1980; Shahar vd., 2003). Öte yandan, yakınlık korkusuna sahip bireylerin olumsuz kendilik algısına sahip olmaları nedeniyle mükemmeliyetçilik aracılığı ile öz değerlerini arttırmaya yönelik uyumsuz stratejiler geliştirebilirler (Hamachek, 1978). Yapılan araştırmalar incelendiğine, bu bireylerin kusurlarından dolayı sevimliyeceğine ve onaylanmayacaklarına dair inançlarından dolayı yalnız kalma ihtimallerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir (Burns, 1980; Flett vd., 1996; Johnson ve Slaney, 1996; Kaya ve Birol, 2018).

Yakınlık korkusu yaşayan kişiler ilişkileri derinleştikçe sıklıkla kontrolü kaybetme korkusu yaşarlar. Bu korku, bireylerin hem kendilerine hem de başkalarına yönelik erişilmesi ve sürdürülmesi zor beklentiler oluşturmalarına neden olur. Böylelikle bireyler kontrol edilemez ya da muğlak duygusal süreçler yerine daha somut ve kontrol edilebilir durumlara odaklanarak güvende hissetmeye çalışırlar (Aldea ve Rice, 2006).

Yakınlık korkusu yaşayan bireyler aynı zamanda ilişkilerinde başarısızlık yaşamaktan be bu başarısızlığın getirdiği olumsuz duyguları hissetmekten kaçınırlar. Bu hususta birey olası başarısızlıkları engellemek amacıyla hem kendi hem de ötekilerinin standartlarını yükseltme girişimi veya ilişkilerini iyi hale getirme gibi çabaları mükemmeliyetçiliği tetikleyebilir (Shahar vd., 2003; Mitchelson, 2009). Ancak, diğer insanların ulaşılması zor istek ve standartlarını

karşılayamaması sonucunda bu kişiler aşırı tepkiler verebilir ve bu tutumları nedeniyle ilişkileri bozulabilir (Hewitt ve Flett, 1991; Lopez, Rice ve Vergara, 2005).

3. İhtiyaçları İfade Etmede Zorluk

İlişkilerin derinliği arttıkça yakınlık korkusu yaşayan bireylerin gereksinimlerini ifade etme becerileri de olumsuz etkilenebilmektedir. İhtiyaçlarını ifade edememe durumu çeşitli şekillerde tezahür edebilir;

İlk olarak yakınlık korkusu yaşayan bireyler erken dönemde güvenli bir bağlanma geliştiremediklerinden dolayı genellikle duygusal ihtiyaçlarını bastırma eğilimindedirler (Bowlby, 1988). İlişkide duygusal bağ kurmaktan kaçındıkları için, kendi ihtiyaçlarını tanımlamak ve ifade etmek konusunda da ciddi problemler yaşayabilirler (Johnson ve Whiffen, 2003). Bu bireylerin bir kısmı, duygularını ifade etmek için uygun kelime bulamamaları nedeniyle duygularını ifade etmek için bedensel tepkilerde bulunabilirler (Lane, 2002).

Öte yandan bu kişiler duygusal olarak başkalarına güvenmekte zorlanır ve ihtiyaçlarını ifade ettiklerinde bile anlaşılmayacaklarına inanırlar. Kimse beni anlamıyor inancı ve bu ihtiyaçların başkaları tarafından karşılanmayacağına ilişkin düşünceleri ilişkilerde derin bağların oluşmasını zorlaştırabilmektedir (Feeney ve Noller, 1990).

Yakınlık korkusuna sahip bireyler ihtiyaçlarını ifade ettiklerinde eleştirilme, küçümsenme gibi olumsuz tutumlarla karşılaşacağına veya ihtiyaçlarını söylediklerinde terk edilme veya sevilmemeye durumlarına yol açacağına inandıklarından dolayı ihtiyaçlarını ifade etmek yerine sessiz kalmayı tercih edebilirler (Collins ve Feeney, 2004).

4. İlişkileri Sabote Etmek

İlişkileri sabote etme davranışı, yakınlık korkusu yaşayan bireylerin kendisini olası duygusal zarardan koruma amacıyla bilinçli veya bilinçsiz bir biçimde yakınlıktan kaçınma yöntemidir. Bu bireyler, derinleşen yakınlığın beraberinde oluşan potansiyel acı, terk edilme korkusu ya da kaybetme endişesi ile başkalarına karşı eleştiri, suçlama, aşırı kıskançlık ve kontrolcülük, manipülasyon gibi uyum bozucu davranışlar sergileyerek ilişkilerin

sürdürülebilirliğini tehlikeye atar (Hazan ve Shaver, 1987; Feeney ve Noller, 1990). Kernberg'e (1975) göre, bireyler erken dönemde yeterince tutarlı ve güven verici nesne ilişkileri geliştirmediklerinde, ilerleyen dönemlerde ilişkilerde kaotik ve savunmacı davranışlar sergilerler. Bu bireyler, kendilerini korumak için idealize etme ve değersizleştirme arasında gidip gelir ve ilişkilerde istikrar sağlayamazlar. Yakınlık, bu bireyler için tehlikeli ve tehdit edici olarak algılandığından, sabote etme davranışı sıkça görülür.

a. Fiziksel Temasla İlgili Sorunlar

Yakınlık kavramı bilişsel, duygusal ve fiziksel boyutları içermektedir (Haning vd., 2007). Fiziksel yakınlığın ilk adımı olan dokunma davranışı bedenın ötekiler ile sözsüz bir biçimde iletişim kurma yoludur. Diğer duyular ile kıyaslandığında daha net ve güçlü algıya sahip olan dokunma, her bir hareketin beraberinde getirdiğı hisleri içselleştirerek zihin üzerinde rehberlik eden ve birbirine dokunan kişiler arasında duygusal bağılılığın oluşturulmasını sağlayan etkili bir yansıma davranışıdır. Bununla birlikte temas etme cinsellik açısından da önemli bir temel oluşturmaktadır; partneri tanımanın, onun tepkilerini anlamının ve ilişkiye dair farkındalık geliştirmenin etkili bir yolu olarak işlev görür (Aydın, 2023).

Yakınlık korkusu, bireylerin duygusal bağlar inşa etmede deneyimlediğı kaygılar ve bu kaygılarla baş etmeye yönelik geliştirdiğı savunma mekanizmaları ile ilişkilidir. Yakınlık korkusuna sahip bireylerin deneyimlediğı bu kaygılar, fiziksel temastan kaçınma ve aşırı fiziksel temas arayışı biçiminde iki zıt uçlu davranışlarla kendini gösterebilir. Her iki davranış biçiminin kaynağı benzer olmasına rağmen bireylerin erken dönemde içselleştirdikleri nesne ilişkilerine ve geliştirdikleri savunma mekanizmalarına bağılı olarak farklı şekillerde tezahür edebilir (Bartholomew, 1990; Mikulincer ve Shaver, 2019).

Nesne ilişkileri perspektifine göre, anne ile bebek arasında meydana gelen etkileşimde tatmin edici olmayan başka bir deyişle yetersiz yanıtlanan bebeğın gereksinimleri hem dürtüsel hem de nesne ilişkilerinde hayal kırıklığına yol açmaktadır. Bu durum bebeğın nesneye karşı tiksınme, ondan uzaklaşma gibi tutumlar geliştirmesine ve nesneden kaçınmasına neden olabilmektedir (Jacobson, 1964). Yakınlık korkusuna sahip bazı bireyler erken dönemde

yaşadıkları travmatik deneyimlerden dolayı duygusal ve fiziksel yakınlıktan kaçınma eğilimindedir (Bowlby, 1988). Yakınlık korkusu olan bireyler için fiziksel temas, bireyin bilinçdışında reddedilme veya incime korkularını tetiklediğinden dolayı hem bir tür duygusal savunmasızlık hem de tehdit anlamına gelir. Bu sebeple bireyler duygusal derinlikten korunma çabası olarak kaçınan savunma stratejisi kullanarak fiziksel teması bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde reddeder ve ilişkilerinde yakınlığın ve bağlılığın gelişmesine engel olurlar (Freud, 1923).

Öte yandan insanlar tehlikelerden korunmak amacıyla bağlanma figürleri ile temas kurarak güvenlik hissini kazanmak amacıyla bağlanma davranışları gösterebilmektedirler (Ainsworth, 1982). Yakınlık korkusu yaşayan bazı insanlar fiziksel temas yoluyla bilinçdışı düzeyde hissettiği terk edilme veya reddedilme korkularını dengelemeye çalışmaktadırlar. Aşırı fiziksel temas etme davranışı ile bireyler duygusal güvenliklerini sağlamaya çalışırlar (Mikulincer ve Shaver, 2007). Kernberg'e (1975) göre ise, bireyler özdeğer ve güvenlik duygularını sürekli olarak başkaları üzerinden, narsisistik bir savunma stratejisi olarak, aşırı temas arayışı ile temin etmeye çalışabilmektedirler.

Bu kapsamla değerlendirildiğinde, cinsel temas ile ilişkili sorunları incelemek gerekmektedir:

Cinsel partnerlerin hepsinin bağlanma figürleri olarak işlev göstermesi tartışmalı bir konu olsa da (Ainsworth, 1982), olumsuz bağlanma modelleri yakınlık korkusu için olduğu kadar cinsel temas ile ilgili sorunlar için de olası bir risk faktörüdür. Kaygılı bağlanma stiline sahip bireyler bağlanma ihtiyaçlarını cinsel alana kanalize ederek terk edilmekten kaçınmak, karşı taraftan onay ve güven alabilmek için seks yapabilmektedirler. Bu durum zamanla istenmeyen cinsel davranışlar sergilemelerine neden olmakla birlikte kişinin kendi cinsel gereksinimini küçümsemesine ve cinselliği engellemesiyle sonuçlanabilmektedir. Penetrasyon esnasında birey uyarılma veya orgazm ile ilişkili sorunlar yaşayabilmekte veya partnerine yönelik öfke hissedebilmektedir (Johnson vd., 2018). Bu da bireylerin temastan kaçınmasına, orgazm olma güçlüğüne ve cinsel işlev bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Akar ve Öztürk, 2014).

Kernberg'e (1995) göre cinsel uyarılma durumlarının her biri tek başına saldırganlık bileşeni içermektedir. Olumsuz duygulanımın hâkim olduğu durumlarda saldırganlığın baskın olduğu cinsel yakınlıkların gelişmesi muhtemeldir. Böylece, Kernberg'e göre en iyi ihtimalle, bireyler cinsel davranışlarında çok çeşitli sapkın çocuksu nitelikleri aynı anda kompleks bir biçimde sergilemesiyle, en kötüsü ise; cinsel uyaranlara karşı yanıt verebilme ve cinsellikten haz alabilme kapasitesinin tamamıyla baskılanmasıyla sonuçlanacaktır. Cinselliğin bu şekilde tamamen baskılanması klinik olarak gözlemlenen en ağır kişilik bozukluklarında meydana gelmektedir (Kernberg, 2014). Öte yandan dürtüsel cinsel eylemler, bilinçdışı düzeyde kaybedilen kaybedilen temel nesneye duyulan panik ve deorganizasyon hislerinden kaçınma amacı güderken, aynı zamanda kaybolan nesneye veya yeni kalıcı nesnelere ulaşma isteği taşımaktadır (Faraji ve Tezcan, 2022 s. 86). Cinsel bağımlılık ile ilgili araştırma yapan Carnes (2000), bu kişilerin yakın ilişki kurma konusunda zorluk yaşadıklarından dolayı ilişkilerini erotizasyon aracılığıyla kurduklarını ileri sürmüştür. Bununla birlikte yakın ilişki kurma ile ilgili problemlerinden dolayı bazı kişilerin pornografi ve siber seks bağımlılığı geliştirilebileceği düşünülmektedir (Cyrus-Yoder vd., 2005; Torres ve Gore-Felton 2007).

VI. YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Kullanılan ölçeklerin Türkçe'ye uyarlanmış versiyonları için gerekli izinler ve ölçeklere dair detaylı bilgiler, güvenirlik ve geçerlik çalışmalarını gerçekleştiren araştırmacılardan temin edilmiştir. Araştırma İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Kurulu'nun 17.10.2024 tarihli ve 2024/11 sayılı kararıyla etik onay aldıktan sonra başlatılmıştır. Ölçekler, bilgilendirme formu ve yönergeler eşliğinde, gönüllü katılımcılara hem yüz yüze hem de online platformlar aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcılardan herhangi bir kişisel kimlik bilgisi talep edilmemiştir. Ölçeklerin tamamlanması ortalama 25 dakika sürmüştür.

B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Mevcut çalışmanın evreni, Türkiye'de yaşayan 18 ve 45 yaş aralığındaki kadın bireyleri kapsamaktadır. Örneklem ise, araştırmacının kendi değerlendirmeleri doğrultusunda belirlediği kolayda örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırma, çalışmaya gönüllü katılım sağlayan 18-45 yaş arası toplam 404 kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Toplam 507 katılımcıdan, madde kullanımı (n=3), alkol kullanımı (n=18), psikiyatrik tanı (n=70), madde kullanımı ve psikiyatrik tanı (n=5), alkol kullanımı ve psikiyatrik tanı (n=6) ile alkol-madde kullanımı ve psikiyatrik tanı (n=1) öyküsü olan toplam 103 kişi analiz dışı bırakılmıştır.

C. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından, katılımcıların sosyodemografik verilerini elde edebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Formda, araştırmanın sonuçlarını

etkileyeceği düşünölen yaş, eğitim düzeyi, psikolojik tedavi görme ve alkol/madde kullanım bilgilerini içeren sorular bulunmaktadır.

2. Borderline Kişilik Envanteri (BKE)

Borderline Kişilik Envanteri (BKE), doğru-yanlış şeklinde cevaplanan ve toplam 53 maddeden oluşan, Leichsenring (1999) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe' ye uyarlama ve geçerlilik güvenilirlik çalışmaları Aydemir vd. (2006) tarafından yapılmıştır. Güvenilirlik analizinde, tüm çalışma grubu için Cronbach alfa değeri 0.92 olarak bulunurken, yalnızca borderline kişilik bozukluğu grubunda bu değeri 0.84 olarak saptanmıştır (Aydemir vd., 2006). Geçerlilik analizinde borderline kişilik bozukluğu ile diğer tanı gruplarının arasında belli bir kesme noktası belirlenmiş ve kesme puanı 15-16 olarak hesaplanmıştır. Borderline Kişilik Envanteri'nde tanı gruplarına ait puanlar sırasıyla borderline kişilik bozukluğu (s=40) için ortalama puan 23.2 ± 8.3 , majör depresif bozukluk (s=35) için ortalama puan 12.3 ± 7.7 , şizofreni (s=30) için ortalama puan 11.0 ± 8.1 ve sağlıklı kontrol (s=61) için ortalama puan 5.1 ± 3.7 olarak belirlenmiştir.

3. Kadın Cinsel İşlev Ölçeği (KCIÖ)

Rosen vd. (2000) tarafından ABD'nde 2000 yılında, kadın cinsel işlevinin değerlendirilmesi amacıyla, altı bölümden 19 maddeden oluşan çok boyutlu bir ölçek olarak geliştirilmiştir (Rosen vd., 2000). Ölçeğin yapısında, istek, uyarılma, kayganlaşma (lubrikasyon, yağlanma, ıslanma), orgazm, doyum ve ağrı olmak üzere altı alt boyut bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 36.0. en düşük puan ise 2.0'dir. 19 madde, altı alt boyuttan oluşan KCIÖ için sırasıyla dil geçerliliği, kapsam geçerliliği, madde anlaşılabilirliği, madde analizi, test-tekrar test güvenilirliği, iç tutarlılık ve yapı geçerliliği 56 sınanmıştır. Yapı geçerliliği için yapılan faktör analizinde KMO testi=0.96, iki faktörün birikimli varyansı=%86.82 bulunmuştur. Güvenilirlik çalışmasında, test tekrar test korelasyon katsayısı=0.75, iç tutarlılık analizi Cronbach Alfa katsayısı=0.98 olarak tespit edilmiştir. Toplam ölçeğin, ham puan ve faktör yükleri ile çarpıldıktan sonra ortalama ve standart sapmasının sırasıyla 43.85 ± 30.01 ve 16.70 ± 11.14 olduğu görölmüştür. Bu veriler, KCIÖ'nin Ölçeğin Türkiye için güvenilirlik ve geçerlik çalışması 2005 yılında Aygün ve Aslan tarafından

yapılmıştır. Örneklem kapsamına 30-70 yaşları arasında büyük yüzdelik dilimi ortaöğretim görmüş (%40) ev hanımları oluşturmuştur. Meme kanserli kadınlarda iç tutarlık katsayısı oranı 0.70 ile 0.96 arasında, ortalama Cronbach Alfa değeri 0.98 ve 1 ay arayla test tekrar test güvenirlik ölçümü $r = 0.75$ 40 bulunmuştur. Sonuç olarak elde edilen bulgular Kadın Cinsel Fonksiyon Ölçeğinin Türk kadınları için cinsel işlev ölçümünde geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir (Aygın ve Aslan, 2005). Ölçeğin kesme puanı 26.55'tir. 26.55 ve altında puana sahip olanlarda cinsel disfonksiyon olduğu kabul edilmektedir (Wiegel vd., 2005).

4. Yakınlık Korkusu Ölçeği (YKÖ)

Yakınlık Korkusu Ölçeği, Descutner ve Thelen (1991) tarafından geliştirilmiş ve dilimize Elibol ve Sevi Tok (2018) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek, 5'li Likert ölçeğinde, 1: "Hiç bana uygun bir özellik değil" ile 5: "Kesinlikle bana uygun bir özellik" arasında değerlendirilen toplam 35 madde içermektedir. Ölçek, hayal edilen yakınlık korkusu, geçmiş dönem yakınlık korkusu ve açıklık olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin 3, 6, 7, 8, 10, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 27, 29 ve 30. maddeleri ters bir şekilde kodlanmıştır. Minimum 35, maksimum 175 puanın alınabildiği ölçeğin yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı 0,86 olarak tespit edilmiştir. Güvenirlik analizleri sonucunda ölçeğin toplam puanının iç tutarlılık katsayısı 0,81 olarak bulunmuş, test-tekrar test güvenirlik analizinde ise iki uygulama arasındaki korelasyonun 0,76 olduğu gözlemlenmiştir. Madde analizi sonuçları, madde toplam korelasyonlarının 0,20'den büyük olduğunu ve %27'lik alt-üst grup karşılaştırmalarında madde ortalama puanları arasındaki farklılıkların tümünün anlamlı ($p < 0,001$) çıktığını göstermiştir. Yapı geçerliği ile ilgili bulgular, açıklayıcı faktör analizi temel alınarak oluşturulan ve doğrulayıcı faktör analiziyle sınanan modelin iyi bir uyum gösterdiğini ortaya koymuştur. Son olarak, Yakınlık Korkusu Ölçeği'nin (YKÖ) Türkçe formunun geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır (Elibol ve Sevi Tok, 2018).

• 5. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RDÖ)

Bireylerin reddedilme duyarlılığı düzeylerini belirlemek amacıyla Downey ve Feldman (1996) tarafından geliştirilen RDÖ, tek boyutlu bir ölçektir ve 18

sorudan meydana gelmektedir. Erözkan (2004) tarafından ölçeğin Türkçeye versiyonu oluşturulmuştur. Ölçekte bulunan 18 soru, bireylerin kişiler arası ilişkilerde reddedilme karşısında deneyimledikleri endişeyi ve reddedilmeye yönelik tahminlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır ve 6'lı likert tipindedir. Katılımcılar reddedilmenin olası olduğu 9 hipotetik durum ile karşılaştıklarında kaygılı veya tedirgin hissedeceğini (1) “Hiç Kaygılanmam” ve (6) “Çok Kaygılanırım” puanları arasında önemli diğerleri tarafından kabul edilme beklentisini ise (1) “Hiç Olası Değil”, (6) “Çok Büyük Olasılıkla” puanları arasında değerlendirmektedir. Katılımcılar reddedilmenin olası olduğu 9 hipotetik durum ile karşılaştıklarında kaygılı veya tedirgin hissedeceğini (1) “Hiç Kaygılanmam” ve (6) “Çok Kaygılanırım” puanları arasında önemli diğerleri tarafından kabul edilme beklentisini ise (1) “Hiç Olası Değil”, (6) “Çok Büyük Olasılıkla” puanları arasında değerlendirmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 18-108 aralığındadır. Ölçeğin Türkçeye çevrilmiş halinin genel güvenilirlik katsayısının 0.81 olduğu belirtilmektedir (Erözkan, 2004). Bu çalışma için iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alfa katsayısı, reddedilme duyarlılığı ölçeği için .81 olarak tespit edilmiştir.

D. Veri Analizi

Bu çalışmada, istatistiksel analizler IBM SPSS 27 yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ölçekler arasındaki ilişki yönü ve gücünü analiz etmek için Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Düzenleyici değişkenlerin etkisini değerlendirmek amacıyla SPSS PROCESS Macro Model 1 kullanılarak düzenleyici rol analizi yapılmıştır. Bu analiz yöntemi, etkileşim terimleri üzerinden düzenleyici değişkenlerin etkisini incelemektedir (Hayes, 2017). Demografik değişkenlere göre ölçek ortalamalarındaki farklılıkları incelemek için ise ANOVA testi uygulanmıştır. Tüm analizler %95 güven aralığı ile gerçekleştirilmiş olup, anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak belirlenmiştir.

VII. BULGULAR VE SONUÇ

Çizelge 1 Katılımcılara Ait Demografik Bilgilerin Dağılımı

		n	%
Yaş	$\bar{X} \pm SS$ (Min-Maks)	26.28$\pm$7.72	(18-45)
Eğitim Düzeyi	Lise	80	19.8
	Üniversite	229	56.7
	Yüksek Lisans	95	23.5
Psikiyatrik Tanı Tedavi	Yok	404	100.0
Alma Durumu			
Uyuşturucu Madde	Yok	404	100.0
Kullanım Durumu			
Alkol Kullanım Sıklığı	Yok	404	100.0

Katılımcıların eğitim düzeyi incelendiğinde, %19.8'inin (n=80) lise mezunu, %56.7'sinin (n=229) üniversite mezunu ve %23.5'inin (n=95) yüksek lisans mezunu olduğu görülmüştür. Tüm katılımcıların (%100, n=404) psikiyatrik tanı almadığı, uyuşturucu madde kullanmadığı ve alkol kullanmadığı rapor edilmiştir. Katılımcıların yaşlarının ortalaması 26.28 $\pm$ 7.72 olup, yaşlar en küçük 18 ve en büyük 45 arasında değişmektedir.

Çizelge 2 Borderline Kişilik Envanteri, Yakınlık Korkusu Ölçeği, Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği, Kadın Cinsel İşlev Ölçeğine Ait Betimsel İstatistiklerin ve Basıklık, Çarpıklık, Cronbach Alpha Katsayılarının Değerlendirilmesi

	n	Mi n	Mak s	$\bar{X}$	SS	kurtosis	skewness	Cronbach Alpha (a)
Borderline Kişilik Envanteri	404	0	45	12.33	8.82	1.00	1.02	0.92
Yakınlık Korkusu Ölçeği	404	35	164	88.18	24.11	-0.10	0.11	0.91
Hayali Yakınlık Korkusu	404	15	75	35.72	14.04	-0.04	0.66	0.92
Hayali Açıklık	404	15	75	40.01	17.61	-0.89	0.43	0.96
Geçmiş Dönem Yakınlık Korkusu	404	5	25	12.45	5.65	-0.65	0.44	0.86
Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği	404	1	21	7.97	4.25	-0.09	0.55	0.81
Kadın Cinsel İşlev Ölçeği	404	8	36	24.87	5.47	1.81	-1.01	0.78
Cinsel İstek	404	1	7	4.17	1.50	-0.84	-0.09	0.80
Uyarılma	404	1	7	4.34	1.63	-1.04	-0.23	0.91
Lubrikasyon	404	1	7	3.50	1.83	-1.42	-0.07	0.83
Orgazm	404	1	7	4.39	1.68	-1.37	-0.42	0.79
Doyum	404	1	7	4.55	1.47	-0.54	-0.65	0.91
Ağrı	404	1	7	3.91	2.52	-1.75	0.06	0.98

Tablodan elde edilen verilerin analizi, çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirliğinin kabuledilebilir ile yüksek arasında olduğunu ortaya koymaktadır.

Güvenilirlik katsayılarının 0,60'ın üzerinde olması ölçeklerin hem tutarlı hem de güvenilir olduğunu teyit etmekte ve sonuçların inandırıcılığını desteklemektedir (Ekolu ve Quainoo, 2019). Ayrıca, ± 2 aralığındaki çarpıklık ve basıklık değerleri (Lutsenko vd., 2023), verilerin büyük ölçüde normal bir dağılım izlediğini ve normallik varsayımını karşıladığını göstermektedir.

Bu bulgular sadece ölçeklerin güvenilirliğini teyit etmekle kalmamakta, aynı zamanda veri dağılımının normallik kriterlerine uygun olduğunu da göstermektedir. Güvenilirlik katsayıları, çalışmanın sonuçlarının geçerliliği için güçlü bir destek sağlayarak ölçümlerin hem güvenilir hem de tutarlı olduğunu göstermektedir.

A. Korelasyon Analizi Bulguları

Çizelge 3 Yaş, Borderline Kişilik Örgütlenmesi, Yakınlık Korkusu, Reddedilme Duyarlılığı, Kadın Cinsel İşlev Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1-Yaş	1													
2-Borderline Kişilik Örgütlenmesi	-.22**	1												
3-Yakınlık Korkusu	.06	.38**	1											
4-Hayali Yakınlık Korkusu	.04	.28**	.66**	1										
5-Hayali Açıklık	.03	.22**	.68**	-.07	1									
6-Geçmiş Dönem Yakınlık Korkusu	.06	.21**	.52**	.53**	-.04	1								
7-Reddedilme Duyarlılığı	-.09	.43**	.42**	.28**	.29**	.21**	1							
8-Kadın Cinsel İşlev	-.14**	-.36**	-.30**	-.24**	-.17**	-.12*	-.34**	1						
9-Cinsel İstek	-.25**	-.20**	-.05	-.19**	.08	-.01	-.14**	.60**	1					
10-Uyarılma	-.31**	-.16**	-.06	-.12*	.03	-.04	-.12*	.64**	.57**	1				
11-Lubrikasyon	.16**	-.19**	-.23**	-.09	-.21**	-.07	-.21**	.41**	-.10*	-.27**	1			
12-Orgazm	-.24**	-.13**	-.08	-.10*	-.02	-.03	-.13**	.61**	.49**	.75**	-.29**	1		
13-Doyum	-.36**	-.17**	-.14**	-.16**	-.07	-.02	-.14**	.62**	.55**	.76**	-.25**	.73**	1	
14-Ağrı	.30**	-.24**	-.27**	-.11*	-.24**	-.14**	-.25**	.34**	-.23**	-.35**	.73**	-.34**	-.35**	1

**p<0.01, *p<0.05 Uygulanan testin ismi: Pearson Korelasyon Testi

Korelasyon bulgularına ait veriler değerlendirildiğinde, yaş değişkeni, borderline kişilik örgütlenmesi ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.22$, $p<.01$), kadın cinsel işlev ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.14$, $p<.01$), cinsel istek ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.25$, $p<.01$), uyarılma ile negatif ve orta düzeyde ($r=-.31$, $p<.01$), lubrikasyon ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.16$, $p<.01$), orgazm ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.24$, $p<.01$), doyum ile negatif ve orta düzeyde ($r=-.36$, $p<.01$), ve ağrı ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.30$, $p<.01$) anlamlı ilişkilere sahiptir.

Borderline kişilik örgütlenmesi değişkeni, yakınlık korkusu ile pozitif ve orta düzeyde ($r=.38, p<.01$), hayali yakınlık korkusu ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.28, p<.01$), hayali açıklık ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.22, p<.01$), geçmiş dönem yakınlık korkusu ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.21, p<.01$), reddedilme duyarlılığı ile pozitif ve orta düzeyde ($r=.43, p<.01$), kadın cinsel işlev ile negatif ve orta düzeyde ($r=-.36, p<.01$), cinsel istek ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.20, p<.01$), uyarılma ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.16, p<.01$), lubrikasyon ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.19, p<.01$), orgazm ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.13, p<.01$), doyum ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.17, p<.01$), ve ağrı ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.24, p<.01$) anlamlı ilişkilere sahiptir.

Yakınlık korkusu değişkeni, reddedilme duyarlılığı ile pozitif ve orta düzeyde ($r=.42, p<.01$), kadın cinsel işlev ile negatif ve orta düzeyde ($r=-.30, p<.01$), lubrikasyon ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.23, p<.01$), doyum ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.14, p<.01$), ve ağrı ile negatif ve orta düzeyde ($r=-.27, p<.01$) anlamlı ilişkilere sahiptir. Hayali yakınlık korkusu değişkeni, reddedilme duyarlılığı ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.28, p<.01$), kadın cinsel işlev ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.24, p<.01$), cinsel istek ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.19, p<.01$), uyarılma ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.12, p<.05$), doyum ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.16, p<.01$), ve ağrı ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.11, p<.05$) anlamlı ilişkilere sahiptir. Hayali açıklık değişkeni, reddedilme duyarlılığı ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.29, p<.01$), kadın cinsel işlev ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.17, p<.01$), lubrikasyon ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.21, p<.01$), ve ağrı ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.24, p<.01$) anlamlı ilişkilere sahiptir. Geçmiş dönem yakınlık korkusu değişkeni, reddedilme duyarlılığı ile pozitif ve zayıf düzeyde ($r=.21, p<.01$), kadın cinsel işlev ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.12, p<.05$), ve ağrı ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.14, p<.01$) anlamlı ilişkilere sahiptir.

Reddedilme duyarlılığı değişkeni, kadın cinsel işlev ile negatif ve orta düzeyde ($r=-.34, p<.01$), cinsel istek ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.14, p<.01$), uyarılma ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.12, p<.05$), lubrikasyon ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.21, p<.01$), orgazm ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.13, p<.01$), doyum ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.14, p<.01$), ve ağrı ile negatif ve zayıf düzeyde ($r=-.25, p<.01$) anlamlı ilişkilere sahiptir.

B. Düzenleyici Rol Analizi Bulguları

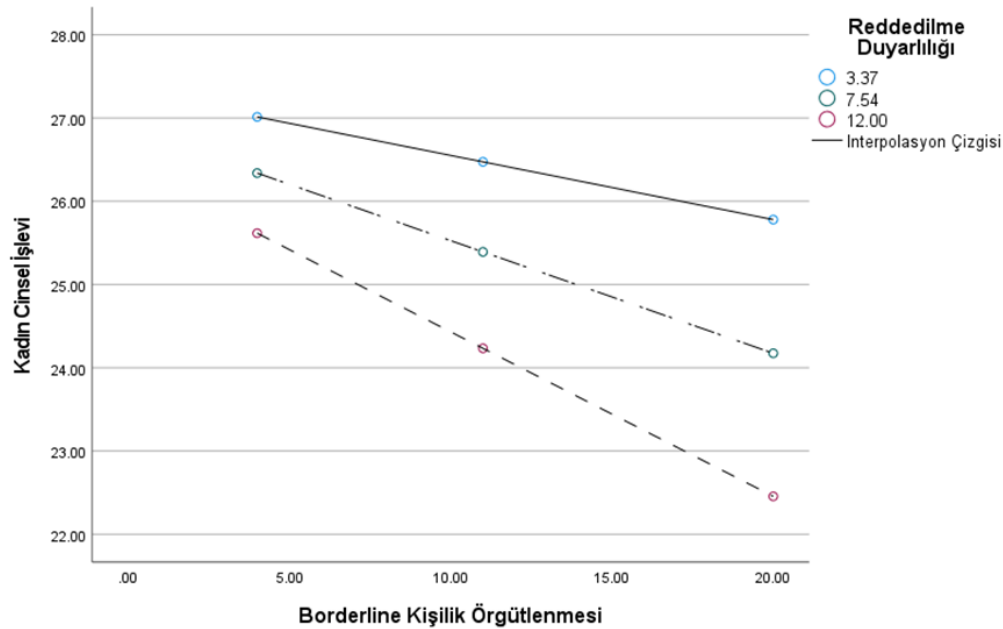
Çizelge 4 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığının Düzenleyici Rolü

	B	SH	t	p	Alt Sınır	Üst Sınır
BKE	-0.03	0.07	-0.45	0.654	-0.16	0.10
RDÖ	-0.11	0.10	-1.01	0.312	-0.31	0.10
BKE x RDÖ	-0.01	0.01	-2.26	0.024*	-0.03	0.00
$R^2 = .18$ $F = 30.04$ $p < .001^{***}$						

* $p < .05$ Kullanılan test: Process Macro 4.2

Regresyon analizine göre, BKE $\times$ RDÖ etkileşim terimi anlamlı bulunmuştur ($B = -0.01$, $SH = 0.01$, $t = -2.26$, $p = 0.024$, %95 GA $[-0.03, 0.00]$). Bu sonuç, reddedilme duyarlılığının, borderline kişilik eğilimi ile kadın cinsel işlev bozukluğu arasındaki ilişkiyi anlamlı bir şekilde düzenlediğini göstermektedir.

Modelin genel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F = 30.04$, $p < 0.001$) ve bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki varyansın %18'ini açıklamaktadır ($R^2 = 0.18$).

Şekil 6 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Reddedilme Duyarlılığının Düzenleyici Rolü

Bu çalışmada, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkiye reddedilme duyarlılığının düzenleyici etkisi incelenmiştir. Bulgular, borderline kişilik örgütlenmesi arttıkça kadın cinsel işlevi puanlarında bir azalma olduğunu göstermektedir. Ancak bu ilişkinin gücü, bireylerin reddedilme duyarlılığına bağlı olarak farklılık göstermektedir. Grafiklere bakıldığında, reddedilme duyarlılığı düşük olan bireylerde borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişki daha zayıf olup, eğimde hafif bir azalma görüldüğü saptanmıştır. Orta seviyede reddedilme duyarlılığına sahip bireylerde ilişki daha belirginleşmekte ve kadın cinsel işlevi puanlarında daha fazla düşüş gözlemlenmektedir. Yüksek reddedilme duyarlılığına sahip bireylerde ise borderline kişilik örgütlenmesi arttıkça kadın cinsel işlevi puanlarında en güçlü düşüş yaşanmış ve bu grup, en dik eğime sahip olmuştur. Bu sonuçlar, reddedilme duyarlılığının borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkiyi anlamlı bir şekilde düzenlediğini, özellikle yüksek reddedilme duyarlılığına sahip bireylerde bu ilişkinin daha güçlü olduğunu ve borderline kişilik örgütlenmesinin kadın cinsel işlevi üzerindeki olumsuz etkilerini artırdığını göstermektedir.

Çizelge 5 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Yakınlık Korkusunun Düzenleyici Rolü

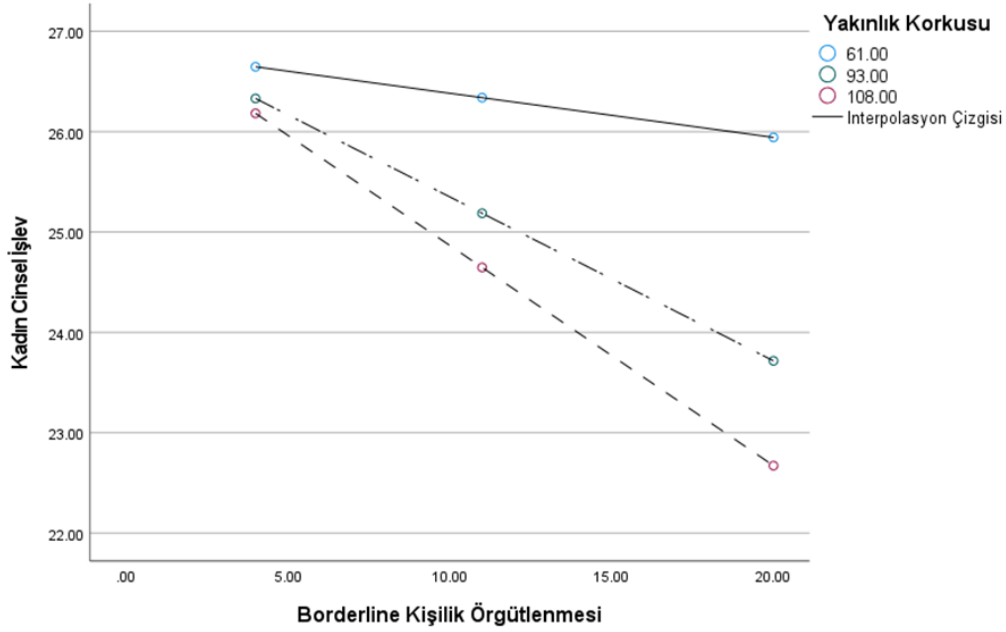
	B	SH	t	p	Alt Sınır	Üst Sınır
BKE	0.18	0.12	1.57	0.116	-0.05	0.41
YAKINLIK	0.01	0.02	0.28	0.782	-0.03	0.04
BKE x YK	0.00	0.00	-3.24	0.001*	-0.01	0.00
$R^2 = .18$ $F = 29.76$ $p < .001^{***}$						

* $p < .05$ Kullanılan test: Process Macro 4.2

Bu çalışmada, $BKE \times YK$ etkileşimi anlamlı bulunmuştur ($B = 0.00$, $SH = 0.00$, $t = -3.24$, $p = 0.001$, %95 GA $[-0.01, 0.00]$). Bu sonuç, yakınlık korkusunun borderline kişilik eğilimi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkiyi anlamlı şekilde düzenlediğini göstermektedir.

Regresyon modeli, bağımlı değişkendeki varyansın %18'ini açıklar ($R^2 = 0.18$) ve modelin genel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($F = 29.76$, $p < 0.001$). Sonuç olarak, yakınlık korkusu, borderline kişilik eğilimi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkiyi güçlendiren bir düzenleyici rol oynamaktadır. Yakınlık

korkusu arttıkça, borderline kişilik eğiliminin kadın cinsel işlevi üzerindeki etkisi daha belirgin hale gelmektedir.

Şekil 7 Borderline Kişilik ile Kadın Cinsel İşlevi Arasındaki İlişkide Yakınlık Korkusunun Düzenleyici Rolü

Bu çalışmada, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkiye yakınlık korkusunun düzenleyici etkisi incelenmiştir. Grafik sonuçlar, yakınlık korkusu seviyesine bağlı olarak borderline kişilik örgütlenmesi ve kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkinin farklılaştığını ortaya koymaktadır.

Yakınlık Korkusu düşük seviyelerde olduğunda, borderline kişilik örgütlenmesi arttıkça kadın cinsel işlevi puanlarında hafif bir azalma gözlenmekte, eğim oldukça düz kalmaktadır. Orta düzeyde yakınlık korkusu ile bu ilişki daha belirgin hale gelmekte ve borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasında güçlü bir negatif ilişki gözlemlenmektedir. Yüksek yakınlık korkusu seviyelerinde, borderline kişilik örgütlenmesinin kadın cinsel işlevi üzerindeki olumsuz etkisi en belirgin hale gelmekte ve eğim en dik seviyeye ulaşmaktadır.

Bu bulgular, yakınlık korkusunun, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkiyi anlamlı şekilde düzenlediğini göstermektedir. Özellikle yakınlık korkusu yüksek olan bireylerde, borderline kişilik örgütlenmesinin kadın cinsel işlevi üzerindeki olumsuz etkisi daha güçlüdür.

Dolayısıyla, yakınlık korkusu arttıkça, bu iki değişken arasındaki negatif ilişki daha belirgin hale gelmektedir.

C. Regresyon Analizi Bulguları

Çizelge 6 Değişkenlere Ait Yordayıcılık Analizleri

	B	SH	β	t	p	%95 GA	
						Alt Sınır	Üst Sınır
Borderline Kişilik → Yakınlık Korkusu	1.04	0.13	0.38	8.21	<.001***	0.79	1.28
Borderline Kişilik → Reddedilme Duyarlılığı	0.21	0.02	0.43	9.61	<.001***	0.17	0.25
Borderline Kişilik → Kadın Cinsel İşlevi	-0.23	0.03	-0.36	-7.81	<.001***	-0.28	-0.17
Yakınlık Korkusu → Kadın Cinsel İşlevi	-0.07	0.01	-0.30	-6.21	<.001***	-0.09	-0.05
Reddedilme Duyarlılığı → Kadın Cinsel İşlevi	-0.44	0.06	-0.34	-7.28	<.001***	-0.56	-0.32
Reddedilme Duyarlılığı → Yakınlık Korkusu	2.39	0.26	0.42	9.35	<.001***	1.89	2.90

*p<.05 Kullanılan test: Process Macro 4.2

Yapılan analizler, borderline kişilik örgütlenmesinin yakınlık korkusu üzerinde pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (B=1.04, SH=0.13, β =0.38, t=8.21, p<.001, %95 GA [0.79, 1.28]). Ayrıca, borderline kişilik örgütlenmesinin reddedilme duyarlılığı üzerinde de pozitif yönde anlamlı bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (B=0.21, SH=0.02, β =0.43, t=9.61, p<.001, %95 GA [0.17, 0.25]). Borderline kişilik örgütlenmesinin kadın cinsel işlevi üzerindeki toplam etkisi anlamlı bir şekilde belirlenmiştir (B=-0.23, SH=0.03, β =-0.36, t=-7.81, p<.001, %95 GA [-0.28, -0.17]).

Yakınlık korkusunun, kadın cinsel işlevi üzerinde negatif yönde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur (B=-0.07, SH=0.01, β =-0.30, t=-6.21, p<.001, %95 GA [-0.09, -0.05]). Ayrıca, reddedilme duyarlılığının da kadın cinsel işlevi üzerinde negatif yönde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür (B=-0.44, SH=0.06, β =-0.34, t=-7.28, p<.001, %95 GA [-0.56, -0.32]). Reddedilme duyarlılığının, yakınlık korkusunu pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır (B=2.39, SH=0.26, β =0.42, t=9.35, p<.001). Bu sonuç, reddedilme duyarlılığı düzeyindeki artışın, yakınlık korkusunda bir artış ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

D. Karşılaştırma Analizi Bulguları

Çizelge 7 Eğitim Düzeyine Göre Borderline Kişilik Örgütlenmesi, Yakınlık Korkusu, Reddedilme Duyarlılığı ve Kadın Cinsel İşlevin Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Eğitim Düzeyi						F(2,401)	p	Post-Hoc
	Lise ¹ (n=80)	Üniversite ² (n=229)	Yüksek Lisans ³ (n=95)						
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS			
Borderline Kişilik Envanteri	14.66	9.22	12.64	9.25	9.60	6.49	7.74	0.001**	1,2>3 ^b
Yakınlık Korkusu Ölçeği	93.91	20.50	88.40	24.78	82.82	24.34	4.70	0.010*	1>3 ^b
Hayali Yakınlık Korkusu	34.61	15.89	36.00	14.05	35.96	12.39	0.31	0.735	-
Hayali Açıklık	46.91	17.99	39.92	17.92	34.41	14.35	11.52	<.001***	1>2,3 ^a
Geçmiş Dönem Yakınlık Korkusu	12.39	5.72	12.47	5.46	12.45	6.07	0.01	0.993	-
Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği	8.15	4.18	8.06	4.10	7.57	4.68	0.55	0.578	-
Kadın Cinsel İşlev Ölçeği	25.31	6.13	24.58	5.34	25.20	5.23	0.76	0.467	-
Cinsel İstek	4.49	1.67	4.08	1.48	4.14	1.38	2.21	0.111	-
Uyarılma	4.61	1.77	4.34	1.59	4.11	1.57	2.12	0.121	-
Lubrikasyon	3.42	1.92	3.34	1.83	3.96	1.70	4.04	0.018*	3>2 ^b
Orgazm	4.54	1.66	4.48	1.66	4.04	1.70	2.77	0.064	-
Doyum	4.62	1.56	4.60	1.47	4.38	1.38	0.88	0.416	-
Ağrı	3.65	2.39	3.73	2.54	4.57	2.50	4.34	0.014*	3>1,2 ^a

***p<.001, **p<.01, *p<.05 Kullanılan Test: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Yapılan analizler sonucunda, bireylerin borderline kişilik örgütlenmesi düzeyleri ile eğitim seviyeleri arasında belirgin bir farklılık tespit edilmiştir (F (2,401) =7.74, p=0.001). Games Howell analizine göre gruplar karşılaştırıldığında, lise öğrencilerinin ($\bar{X}$ =14.66, SS=9.22) borderline kişilik örgütlenme düzeyi, üniversite ($\bar{X}$ =12.64, SS=9.25) ve yüksek lisans öğrencilerine ($\bar{X}$ =9.60, SS=6.49) göre daha yüksek bulunmuştur.

Yakınlık korkusu düzeyleri de eğitim seviyesine göre farklılık göstermiştir (F (2,401) =4.70, p=0.010). Games Howell analizine göre gruplar karşılaştırıldığında, lise öğrencilerinin yakınlık korkusu ($\bar{X}$ =93.91, SS=20.50), yüksek lisans öğrencilerine ($\bar{X}$ =82.82, SS=24.34) göre daha yüksek bulunmuştur.

Hayali Açıklık düzeyleri, eğitim seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F(2,401)=11.52$, $p<0.001$). Tukey analizine göre gruplar karşılaştırıldığında, lise öğrencilerinin Hayali Açıklık düzeyleri ($\bar{X}=46.91$, $SS=17.99$), üniversite ($\bar{X}=39.92$, $SS=17.92$) ve yüksek lisans ($\bar{X}=34.41$, $SS=14.35$) öğrencilerinin düzeylerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin hayali açıklık düzeyleri, yüksek lisans öğrencilerinin düzeylerinden daha yüksek bulunmuştur.

Lubrikasyon puanlarında eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F(2,401)=4.04$, $p=0.018$). Games Howell analizine göre gruplar karşılaştırıldığında, yüksek lisans öğrencilerinin ($\bar{X}=3.96$, $SS=1.70$) puanları, lise ($\bar{X}=3.42$, $SS=1.92$) ve üniversite ($\bar{X}=3.34$, $SS=1.83$) öğrencilerinin puanlarından önemli ölçüde yüksek bulunmuştur.

Ağrı puanlarında eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($F(2,401)=4.34$, $p=0.014$). Tukey analizine göre gruplar karşılaştırıldığında, yüksek lisans öğrencilerinin ($\bar{X}=4.57$, $SS=2.5$) puanları, lise ($\bar{X}=3.65$, $SS=2.39$) ve üniversite ($\bar{X}=3.73$, $SS=2.54$) öğrencilerinin puanlarından anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

Hayali Yakınlık Korkusu ($F(2,401)=0.31$, $p=0.735$), Geçmiş Dönem Yakınlık Korkusu ($F(2,401)=0.01$, $p=0.993$), Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği ($F(2,401)=0.55$, $p=0.578$), Kadın Cinsel İşlev Ölçeği ($F(2,401)=0.76$, $p=0.467$), Cinsel İstek puanları ($F(2,401)=2.21$, $p=0.111$), Uyarılma puanları ($F(2,401)=2.12$, $p=0.121$) arasında eğitim düzeyine gruplarına göre anlamlı farklar bulunmamıştır.

VIII. TARTIŞMA

Borderline kişilik örgütlenmesi, kadın cinsel işlevi, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu arasındaki ilişkiyi inceleyen mevcut çalışmanın birincil hipotezi; borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlev arasında reddedilme duyarlılığının düzenleyici rolü olduğunu doğrulanmıştır. Çalışmanın bir diğer değişkeni olan yakınlık korkusu, bireyin "reddedilme" yaşama olasılığına karşı geliştirdiği kaçınma stratejisi olarak kabul edilmektedir (Downey ve Feldman, 1996; Romero-Canyas vd., 2010). Bu kapsamla değerlendirildiğinde gerçekleştirilen çalışmanın ikincil hipotezi borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlev arasında yakınlık korkusunun düzenleyici rol oynadığı olup doğrulanmıştır.

Mevcut çalışmada, reddedilme duyarlılığının yakınlık korkusunu pozitif ve anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Bu bulgu, reddedilme duyarlılığı düzeyindeki artışın yakınlık korkusunda da bir artışa yol açtığını göstermektedir. Reddedilme duyarlılığı, bireyin yakın ilişkiler kurma arzusunu ve kapasitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (İbrahim vd., 2015). Literatürde, reddedilme duyarlılığının yakınlık korkusu ile anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir (Shaver ve Mikulincer, 2002; Ayduk vd., 2009; Rohner vd., 2019; Faraji ve Tezcan, 2023). Önceki araştırmalar, artan reddedilme deneyimlerinin bireylerde kaygılı ilişkisel temsiller ve etkileşim kalıplarının ortaya çıkmasına neden olduğunu, bunun da yakın ilişkilerde duygu bastırma ve sosyal geri çekilme ile ilişkilendirilebileceğini göstermektedir (Harper ve Welsh, 2007; Ehrlich vd., 2015; Naz ve Kausar, 2016; Norona vd., 2018). Giovazolias ve Paschalidi (2022), bireylerin gerçek veya algılanan reddedilme deneyimlerinden kendilerini koruma amacıyla yakın ilişkilerden kaçındığını vurgulamıştır. Zimmer-Gembeck'in (2015) araştırması da bu bulguyu desteklemektedir; bulgularına göre reddedilmeye duyarlı bireyler reddedilme beklentilerine kaygı ve geri çekilme ile yanıt verebilirler. Bu bulgu, yakınlık korkusunun algılanan reddedilme çerçevesinde gelişen ilişkisel temsillerin sonucu olduğunu

göstermektedir (Cash vd., 2004; Montgomery, 2005). Aynı zamanda kişilerin reddedilme beklentisi ile ilişkiye girme ve olası ret durumlarında yoğun duygusal tepki gösterme eğilimleri, yakın ilişkiler geliştirme yeteneğini engelleyebilir (Norona vd., 2016; Faraji ve Tezcan, 2023).

Mevcut çalışma, yakınlık korkusu ile kadın cinsel işlevleri arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yakınlık korkusu arttıkça, cinsel istek, uyarılma, cinsel doyum ve orgazm azalmaktadır. Bu bulgular, yakınlık korkusu nedeniyle bireylerin partnerlerine ve kendiliklerine yönelik geliştirdiği olumsuz duygu ve düşüncelerin cinsel işlev bozukluğuna neden olduğunu ortaya koyan çalışmalarla paralellik göstermektedir (Birnbaum ve Reis, 2006; Mikulincer ve Shaver, 2007; Nobre ve Pinto, 2008; Davoodvandi vd., 2018; Freihart vd., 2020; Hosseini vd., 2023). Benzer şekilde, Talmon vd. (2022), yakınlık korkusunun cinsellik sırasında kendini ifşa etme ve kontrol kaybı korkusunu artırarak bireyleri duygusal olarak kopuk hissettirdiğini, bunun ise cinsel işlev bozukluğunu tetiklediğini vurgulamaktadır. Penetrasyon sürecini kontrol edememenin hem kendi başına kontrol kaybı duygularını tetiklediği hem de beden üzerindeki denetimin kaybına yönelik duyguları da harekete geçirerek kontrol kaybı duygusunu derinleştirdiği belirtilmektedir (Bancroft, 2009; Cherner ve Reissing, 2013; Lahousen vd., 2019; McEvoy vd., 2021). Ek olarak, Brennan vd. (1998), yakınlık korkusu olan bireylerin fiziksel yakınlığın artması ile ilişkili olan öpüşme, sarılma gibi seks öncesi aktivitelerden ve yakın cinsel pozisyonlardan yeterince zevk almadıkları belirtilmiştir. Birnbaum'un (2007) araştırması, yakınlık korkusuna sahip kadınların partnerlerini yeterince ilgili ya da duyarlı biri olarak algılamamaları sonucu reddedilmiş hissetmelerinin ilişkiye dair yüksek kaygılara yol açtığını ve bunun sonucunda partneri memnun etme odaklı düşüncelerle cinsel işlevselliklerini olumsuz yönde etkilediğini vurgulamaktadır. Ayrıca Fischer vd. (2022), yakınlık korkusu olan bireylerin cinsellik sırasında ortaya çıkan olumsuz düşüncelerinin yüksekliği ile birlikte kendini yatıştırabilme becerisindeki eksikliklerin düşük cinsel işlevselliğe aracılık ettiği vurgulanmıştır.

Mevcut çalışmadan elde edinilen bir diğer bulgu, yakınlık korkusu ile ağrı duyarlılığı arasında negatif ve zayıf düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ağrı genellikle bireyin kendisine odaklanmasına neden olurken, yakınlık

korkusuna sahip kişilerin penetrasyon sürecinde partnerine odaklanması ağrıya daha az dikkat verilmesine yol açabilir (Lykins vd., 2011; Bois vd., 2016; Rosen vd., 2018; Bascour vd., 2019). Ayrıca, yakınlık korkusu olan bireyler cinsel yakınlıktan veya cinsel birleşme esnasında hissedilen yoğun kaygıdan kaçınmak amacıyla duyguları bastırma, kendini soyutlama gibi çeşitli stratejiler geliştirebilirler; bu durum, ağrıyı azaltıcı bir etki yaratabilir (Krause-Utz vd., 2017; Talmon vd., 2022; Gewirtz-Meydan ve Godbout, 2023). Ek olarak, mevcut çalışmada, eğitim düzeyi azaldıkça yakınlık korkusunun arttığı gözlemlenmiştir. Düşük eğitim seviyesi; kişilerin bilişsel, duygusal ve sosyal becerilerinin gelişimini sınırlandırarak yakınlık korkusunun gelişmesine neden olabilmektedir (Alappattu vd., 2015). Düşük eğitim seviyesi kişilerarası ilişkilerde reddedilmeye karşı duyarlılığının gelişmesine yol açarak bireyin yakın ilişkilerden kaçınmasına neden olabilmektedir (Downey ve Feldman, 1996; Ayduk vd., 2008; Lyu vd., 2025). Bu faktörler kişilerin cinsel ilişkilerden kaçınmasına neden olarak cinsel ağrıyı daha seyrek deneyimlemesine yol açabileceği düşünülmektedir. Nitekim genitopelvik ağrı bozukluklarında cinsellikten kaçınma, cinsel aktivite sıklığını düşürdüğü için ağrının daha az bildirilmesine neden olabilmektedir (Brauer vd., 2014; Alappattu vd., 2015; Hill ve Taylor, 2021; Privitera vd., 2023).

Mevcut çalışma, reddedilme duyarlılığı ile kadın cinsel işlev arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, literatürde düşük düzeyde ilişki memnuniyetinin (Bois vd., 2016; Mishra ve Allen, 2023), ilişki yakınlığının (Richter ve Schoebi, 2021) ve partner uyumunun (Bergeron vd., 2021; Beaulieu vd., 2022; Bergeron vd., 2024) reddedilme duyarlılığı ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu ve kadın cinsel işlevlerini de yordadığını bildiren çalışmalarla paralellik göstermektedir. Reddedilme duyarlılığına sahip bireylerin cinsel yaşamda zevki yansıtan yüz ifadeleri sergilemede (Mark ve Jozkowski, 2013), partnerlerine cinsel beğenilerini, cinsel taleplerini ve fantezilerini (Birnbaum vd., 2014; Brassard vd., 2015; Blunt-Vinti vd., 2018; Birnbaum, 2023) açma konusunda kendilerini yüksek düzeyde savunmasız ve kaygılı hissettikleri bildirilmiştir; bu durum daha düşük cinsel tatmine yol açabilmektedir (Ménard ve Offman, 2009; Babin, 2013; Schwenck vd., 2025). Nitekim Merwin ve Rosen (2020), cinsel ilişkilere reddedilme kaygısıyla giren bireylerin partnerlerine cinsel ilişkiden aldıkları zevk hakkında daha az

geribildirim verdiklerini, partnerleri ile cinsel birleşme esnasında daha az iletişim kurduklarını ve reddedilmeye dair ipucu aramaya yönlendiklerini rapor etmişlerdir. Bununla birlikte, bireylerin cinsel birleşme esnasında performans, beden imajı ve partnerlerine yönelik güvensizlik gibi kaygı ve savunmasızlık hissettiren düşünce ve duygulara daha fazla dikkat etme eğiliminde oldukları için cinsel işlevlerinde bozulmaların meydana geldiği bulgulanmıştır (Merwin ve Rosen, 2020). Öte yandan, partnerlerinden reddedici tepkiler alma konusunda yüksek düzeyde kaygı yaşayan kişilerin, cinsel aktivitelerde daha fazla utanç duyduğunu bu nedenle cinsel duygu ve eylemlerini bastırma ya da bilinçli olarak ifade etmemeyi tercih edebileceklerine dair bulgular da mevcuttur (Muisse vd., 2016; Tholander ve Tour, 2022; Graziani ve Chivers, 2024). Richter ve Schoebi (2021), reddedilme duyarlılığına sahip kişilerin partnerlerini kendilerine daha az duyarlı olarak algılama eğiliminde olduğunu göstermiştir. Literatürde kadınların partnerleri tarafından olası ret deneyimlerini utanç, suçluluk, yetersizlik, başarısızlık, değersizlik, benlik kaybı ve izolasyon duygularıyla yaşantıladığı ve kendini susturma davranışları sergilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, reddedilme duyarlılığının kadınlarda ağırlı vajinal penetrasyon, cinsel istek azalması, anorgazmi ve cinsel temastan kaçınma gibi sorunlara yol açabileceğini göstermektedir (Nelson, 1974; Ayling ve Ussher, 2008; Sutherland, 2012; Pazmany vd., 2013; Mishra ve Allen, 2023; Graziani ve Chivers, 2024). Bu çalışmada, reddedilme duyarlılığının özellikle lubrikasyon ve ağrı ile olan ilişkisinin diğer alt boyutlara göre daha güçlü olması, mevcut literatürü desteklemektedir. Aynı zamanda, cinsel işlevsellikte fiziksel yanıtların da psikolojik faktörlerden etkilenebileceğini vurgulamaktadır. Ek olarak, reddedilmeyi önlemek amacıyla birçok kadının ilişkilerinde itaatkâr bir tutum benimseyerek kendi hazlarından ziyade partnerlerinin orgazmına odaklandıkları, partnerlerini memnun etme davranışları sergiledikleri, istemedikleri cinsel aktiviteleri kabul ettikleri bildirilmiştir (Schachner ve Shaver, 2004; Heiman, 2007; Muehlenhard ve Shippee, 2010; Shallcross vd., 2018). Bu durum, bireylerin cinsel ihtiyaçlarının karşılanmasını engelleyebilir ve kendi bedenlerini tanıma ve duygusal deneyimlerini algılama konusunda sorunlara yol açabilir (Impett vd., 2012; Awada vd., 2014). Literatür ve mevcut çalışma bulguları, kadınların cinsel işlevlerinde bozulma yaşamasının reddedilme duyarlılığı ile ilişkili olabileceğini göstermektedir.

Mevcut araştırmada borderline kişilik örgütlenmesi ile cinsel işlev arasında, tüm alt boyutlar da dahil olmak üzere negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. İlgili alanyazın borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin cinsel işlev bozuklukları yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (SchulteHerbrüggen vd., 2009; Sansone ve Wiederman, 2011; 2012; Horvath vd., 2020; Ballester-Arnal vd., 2020; Pease vd., 2022; Güler, 2024; Basera vd., 2025). Borderline kişilik bozukluğu tanısı alan kadınların yer aldığı bir çalışmada, borderline kişilik bozukluğunun şiddetine bağlı olarak cinsel işlev bozukluk düzeyinin artacağı belirtilmiştir (Pakseresht vd., 2024). Borderline kişilik bozukluğuna sahip bireylerin cinsel ilişkiye girmenin bir sonucu olarak dissosiyasyona uğrama, zarar görme veya kendine zarar verme korkusuyla cinsel aktivitelerden kaçındıkları ve cinsel ilgilerinin azaldığı bildirilmiştir (Zemishlany ve Weizman, 2008; Lyssenko vd., 2018; Mazinan vd., 2024). Prunas ve Bernorio (2015), borderline kişilik örgütlenmesinin kadınların cinsel işlevlerini olumsuz etkilediğini ve borderline kişilik özelliklerinin kadın cinsel işlev bozuklukları için bir risk faktörü olarak kabul edilebileceğini vurgulamışlardır. Ayrıca önceki araştırmalar, borderline kişilik örgütlenmesinin özellikleri ile cinsel işlev bozukluğu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Doyle vd., 2022; Ciocca vd., 2023; Holka-Pokorska ve Kucharski, 2025). Miano vd. (2020) borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerde sıkça gözlenen duygusal ve ilişkisel istikrarsızlığın cinsel işlevlerde bozulmalara ve cinsel kaçınma tepkilerine yol açtığını belirtmektedirler. Barbagallo vd. (2022), borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerde sıkça görülen kaygı ve depresyonun kadınların cinsel işlevleri üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğu bulgulamışlardır.

Mevcut araştırmada cinsel ağrı ile borderline kişilik örgütlenme arasındaki negatif yönlü ilişkinin diğer alt boyutlara kıyasla daha güçlü olduğu görölmüştür. Cinsel ağrının borderline kişilik örgütlenme ile daha güçlü bir biçimde ilişkilendirilmesi birçok faktörle açıklanabilir. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler hem fiziksel hem de duygusal ağrıya karşı yüksek duyarlılık geliştirebilmekte ve ağrı eşikleri daha düşük olabilmektedir (etin ve Varma, 2021; Ballespí vd., 2022; Faraji ve Tezcan, 2022). Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin reddedilme durumlarında daha fazla bedensel ağrı hissedebildiklerini ve preneetrasyon sürecinde algılanabilecek olumsuz

durumlarda ağrının daha şiddetli duyumsanacağı bildirilmiştir (Rosen vd., 2018; Krause-Utz, 2022; Mazinan vd., 2024). Ayrıca, borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin yüksek stres ve kaygı düzeyleri pelvik kas gerginliğini artırarak genito pelvik ağrı/penetrasyon bozuklukları gelişmesine yol açabilmektedir (Leeners vd., 2015; Kim vd., 2018; Rausch ve Rettenberger, 2021; Mazinan vd., 2024). Bu bağlamda borderline kişilik örgütlenmesinin kadın cinsel işlevleri yordadığı söylenebilir.

Mevcut çalışmada, borderline kişilik örgütlenmesi ve kadın cinsel işlev arasında reddedilme duyarlılığının düzenleyici bir rolü olduğu tespit edilmiştir. Mevcut bulguları destekleyen literatürdeki araştırmalar; borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerin reddedilmeye yönelik daha duyarlı olduğu (Foxhall vd., 2019; Cavicchioli, 2020; Schulze vd., 2024), reddedilme duyarlılığının kadın cinsel işlevleri yordadığını (Merwin ve Rosen, 2019; Tholander ve Tour, 2022) ve borderline kişilik örgütlenmesi ile cinsel işlev bozuklukların ilişkili olduğunu (Ciocca vd., 2023) göstermektedir. Araştırmalar cinsel ilişkilerde reddedilme duyarlılığı kadınların cinselliğe yönelik tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkileyerek cinsel yanıt döngüsünde bozulmalara yol açabileceğini veya cinsel isteği bastırabileceğini belirtmektedir (Meydan, 2020; Mishra ve Allen, 2023). Güler (2024), borderline kişilik örgütlenmesi olan bireylerde reddedilme duyarlılığının cinsel doyumunu azalttığını bulgulamıştır. Leeners vd. (2015) borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin olası reddedilme karşısında hissettikleri öfke ile disparoni arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Öte yandan, borderline kişilik örgütlenmesi olan bireyler reddedildiklerini hissettiklerinde öz değer duygularında dramatik değişiklikler, kaygı, duygusal acı ve gerilim yaşarlar, bu nedenle daha kırılgan hale gelirler (Faraji ve Tezcan, 2023). Bu bağlamda cinsellik, borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler için geçici bir duygusal rahatlama ve öz değer artışı yaratarak duygusal bir doyum sağlasa da bu doyum, cinsel yaşamda derin ve kalıcı bir tatminden ziyade, duygusal kabul arayışını yansıtır (Şahin, 2023; Settegast, 2024; Wyrzykowski vd., 2025). Borderline kişilik örgütlenmesi gösteren bireyler, partnerleri tarafından reddedilmeye karşı duyarlılıkları nedeniyle sıkça riskli cinsel ilişkilere girme eğilimindedirler ve bu durum, cinsel işlev bozukluğu riskini artırabilir (Benotsch vd., 2017; Muise vd., 2017; Natoli

vd., 2021; Ciocca vd., 2023). Bu çerçevede, borderline kişilik örgütlenmesi olan kadınların cinsel işlevlerinde yaşadıkları bozulma düzeyinin artmasında reddedilme duyarlılığının önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer bulgu, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkide yakınlık korkusunun düzenleyici bir rol oynadığıdır. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip kişiler partnerleriyle olan ilişkilerinde açığa çıkan yoğun reddedilme duyarlılıkları ile baş edebilmek adına yakınlık korkusu geliştirebilmektedirler (Faraji ve Tezcan, 2023). Önceki araştırmalar yakınlık korkusunun belirleyicileri olan kaçınan bağlanma özellikleri sergileme, kontrol ihtiyacı, duyguları düzenleme zorlukları, mükemmeliyetçilik, kendini ifşa etme ve zarar görme korkusu eğilimlerinin cinsel işlev bozukluğuna sahip bireylerde de tezahür ettiğini göstermektedir (Reissing vd., 2012; Stefanou ve McCabe 2012; Peloquin vd., 2014; McEvoy vd., 2021; Öz ve Kısa, 2023; Hosseini vd., 2023). Collazzoni vd. (2018), borderline kişilik örgütlenmesine sahip kadınların; diğer katılımcılara göre daha yoğun yalnızlık hissi, reddedilme duyarlılığı ve kaçınma davranışları sergilediklerini; partner iletişimi ve ilişkiye uyum sağlama becerileri açısından farklılıklar gösterdiklerini ortaya koymuşlardır. Uyum sağlama becerilerindeki farklılıklar, daha az cinsel empatik tepki (Bois vd., 2016), olumsuz cinsel ipuçlarını takiben kaçınma davranışları (Claes vd., 2016; Rosen vd., 2018; Mazinan vd., 2024), zaman içinde değişen hem destekleyici hem de düşmanca tepkiler (Burns vd., 2015; Schulze vd., 2024) ve cinsel birleşme esnasında duygusal bağlantı eksikliği (McEvoy vd., 2021; Wyrzykowski vd., 2025) gibi çeşitli ilişki dinamiklerine yol açmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, yakınlık korkusu olan kadınlarda, cinsel tepki aşamalarında önemli bozulmalar yaşandığı bildirilmiştir (Collazzoni vd., 2018). Ayrıca borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireyler, reddedilme duyarlılığı ve yalnız kalma korkusunun bir sonucu olarak suistimal edilebilecekleri romantik ilişkilere girme eğilimindedirler (Faraji, 2024). Sierra vd. (2023), partnerleri tarafından suistimal edilen kadınların cinsel işlevlerinde bozulmaların meydana geldiğini bildirmişlerdir. Bu bağlamda, borderline kişilik bozukluğu olan kadınlarda cinsel işlev bozukluğunun oluşumunda, yakınlık korkusunun önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada bireylerin ilerleyen yaşla birlikte daha az borderline kişilik örgütlenmesi gösterdiği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan, borderline kişilik örgütlenmesinin yaşla birlikte azalma eğiliminde olduğunu öne süren çalışmalarla paralellik göstermektedir (Zanarini vd., 2010; Gunderson, 2018; Sher vd., 2019). Borderline kişilik örgütlenmesine özgü dürtüsellik, duygusal dengesizlik, intihar girişimleri, kişilerarası ilişkilerde dalgalanmaların genç yetişkinlik döneminde daha belirgin olduğunu ancak bu belirtilerin yaştan ilerlemesi ile azaldığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Frias vd., 2017; Soloff ve Chiappetta, 2019; Faraji, 2021). Bu hususta McGlashan (1986), borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin ilerleyen yaşlarda kişilerarası ilişkilerden kaçınma yolu ile belirtilerinde azalma görülebileceğinin altını çizmiştir. Bu kapsamla değerlendirildiğinde mevcut çalışmada da 30'lu ve 40'lı yaşlardaki bireylerin katılımının diğer katılımcılara oranla daha az olması dikkat çekmiştir. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin genç yetişkinlik dönemine kıyasla ilerleyen yaşlarında görece iyilik hali sergilemesinden dolayı (Peckham vd., 2020) ruh sağlığı profesyonellerine daha az başvurabileceğini düşünülmektedir. Bu bulgu, tedavi süreçlerinde yaş faktörünün önemini vurgulamakla birlikte erken müdahalelerin uzun vadeli yararlarını da desteklemektedir.

Mevcut çalışmada yaştan cinsel istek, uyarılma, orgazm ve doyum düzeyleriyle negatif yönde ilişkili olduğu, ancak lubrikasyon ve ağrı düzeyleriyle pozitif yönde anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, kadın cinsel işlevlerin yaşla birlikte değiştiğini bildiren önceki çalışmalarla uyumludur (Çavaş, 2008; Nograthlı, 2019; Güler, 2020; Pease, 2021). Yaştan ilerlemesiyle birlikte meydana gelen hormonal değişimler (Shifren vd., 2008; Khani vd., 2021; Doğan vd., 2024) ve nörofizyolojik değişiklikler (Davison, 2005; Estric vd., 2022), kadınların cinsel işlevlerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Öte yandan yaşla birlikte artan olumsuz beden/genital imaj algısı, sosyal izolasyon, depresyon ve kaygı gibi durumların cinsel işlevleri olumsuz etkilediği bulunmuştur (Chisari vd., 2020; Benabe vd., 2022; Gonçalves vd., 2023). Özekeş vd. (2022), yaştan ilerlemesiyle birlikte cinsel birleşmeye yönelik içsel ve sosyal ön yargıların arttığını ve bu durumun cinsel işlevler üzerinde olumsuz etkilere yol açabileceğini bulgulamışlardır.

Çalışmada elde edilen bulgular, eğitim düzeyi değişkeninin hem borderline kişilik örgütlenmesi hem de kadın cinsel işleviyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyi ile borderline kişilik örgütlenmesi puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, lise mezunlarında bu puanların en yüksek, yüksek lisans mezunlarında ise en düşük olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, eğitim düzeyinin borderline kişilik özellikleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarla uyumluluk göstermektedir (Prunas ve Bernorio, 2015; Vun, 2022; Faraji ve Durak, 2023). Eğitim düzeyi ile borderline kişilik örgütlenmesi arasındaki ilişki, eğitimin bireylerin duygusal ve bilişsel becerilerini geliştirmedeki rolünün altını çizmektedir. Eğitim düzeyi, bireyin bilişsel gelişimi, problem çözme becerileri ve duygusal düzenleme stratejileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Daha yüksek eğitim seviyeleri, bireylerin stresle başa çıkma ve duygusal düzenleme becerilerini geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Bu durum, yüksek lisans düzeyindeki bireylerde borderline kişilik örgütlenmesi puanlarının daha düşük olmasını açıklayabilir. Öte yandan, lise mezunlarında borderline kişilik örgütlenmesi puanlarının daha yüksek olması, bu kişilerin duygusal düzenleme ve problem çözme becerilerinin yeterince gelişmemiş olabileceğini düşündürmektedir. Bahsi geçen eksiklikler, duygusal dengesizlik ve dürtüsel davranışlar gibi borderline kişilik özelliklerinin daha belirgin olmasına yol açabilir. Benzer şekilde, kadın cinsel işlev ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde, lubrikasyon ve ağrı değişkenleri açısından eğitim düzeyi anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Lubrikasyon ve ağrı puanları yüksek lisans öğrencilerinde daha yüksek bulunurken, lise ve üniversite öğrencilerinde daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca, Literatürde de bireylerin cinsellikle ilgili bilgi düzeylerinin artmasının, cinsel işlev üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (CETAD, 2006; De Graaf vd., 2015; Tahan vd., 2020; Güler vd., 2023). Ayrıca, eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin kendilerini daha kolay ifade edebildiklerini dolayısıyla daha yüksek cinsel doyuma ulaşabildiklerini öne süren çalışmalar da mevcuttur (Basat, 2004; Güler, 2024).

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu, reddedilme duyarlılığının eğitim ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermediğidir. Bu durum, reddedilme duyarlılığının daha çok bireysel ve kişilerarası faktörlerle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Bununla birlikte alan yazında, eğitim düzeyinin

azaldıkça reddedilme duyarlılığının arttığını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Birnbaum ve Reis, 2006; Sher vd., 2019). Benzer şekilde, cinsel istek ve uyarılma gibi diğer değişkenler açısından eğitim düzeyiyle anlamlı bir farklılık bulunmaması, bireyin psikososyal gelişiminin yanı sıra önceki cinsel ilişki deneyimleri ve partner ilişkilerinin de önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

IX. SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut çalışma, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkide reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusunun düzenleyici rolü incelenmiştir. Çalışmanın temel hipotezleri doğrultusunda, borderline kişilik örgütlenmesi ile kadın cinsel işlevi arasındaki ilişkide hem reddedilme duyarlılığının hem de yakınlık korkusunun düzenleyici etkilerinin bulunduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, borderline örgütlenmeye sahip bireylerin cinselliği bir yakınlık biçimi olarak deneyimlemede zorlandıklarını, bu nedenle de cinsel işlevlerinde bozulmalar yaşama olasılıklarının arttığını göstermektedir. Özellikle reddedilme duyarlılığı ve yakınlık karşısında duyulan korku, kadınların cinselliği güvenli bir bağ kurma yolu olarak görmesini zorlaştırmakta, bu da cinsel işlevlerin olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

Borderline kişilik örgütlenmesine sahip ve reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireyler, cinselliği kimi zaman onaylanma ve kabul görme aracı olarak kullanırken, kimi zaman da yakınlık korkusunu yeniden deneyimledikleri bir alan olarak yaşayabilmektedir. Bu bireyler için cinsellik, hem yakınlık kurma arzusu hem de reddedilme beklentisinin tetiklediği kaygıların çatıştığı bir zemin haline gelebilir. Bu dinamik yapı, cinsel işlev bozukluklarının hem ortaya çıkmasını kolaylaştırmakta hem de bu bozuklukların zaman içinde kalıcı hale gelmesine zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle, uzmanların psikoterapötik süreçlerde borderline kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin cinselliği ele alınırken, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusu temalarına dikkat etmek önerilmektedir.

Mevcut çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Verilerin öz bildirim ölçekleri yoluyla toplanmış olması, katılımcı yanıtlarının subjektif değerlendirmelere dayanmasına neden olmuştur. Ayrıca, çalışmanın çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiş olması, katılımcıların anketi farklı çevresel koşullar altında yanıtlamasına yol açmış ve dışsal etkenlerin kontrolünü zorlaştırmıştır. Örneklemenin çoğunluğunun genç, üniversite mezunu ve kadın bireylerden oluşması ise sonuçların genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Ayrıca, cinsel

yönelim ve cinsiyet çeşitliliğine sahip kişilerin kadın cinsel işlevselliğinden farklılık gösterdiği noktalar biyopsikososyal faktörler açısından çeşitlilik gösterebilmektedir (Schardein ve Nikolavsky, 2021; Mangas ve Sierra, 2025). Borderline kişilik örgütlenmesi, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu ve cinsel işlev arasındaki ilişkiler, cinsel yönelim ve cinsiyet çeşitliliğine sahip bireyler açısından kapsayıcı bir biçimde ele alınarak daha bütüncül bir şekilde değerlendirilebilecek çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Mevcut çalışmada, cinsel işlevsellik; kişilik örgütlenmesi ile ilişkisel dinamiklerin, reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusunun, bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Borderline kişilik örgütlenmesine sahip kadınların cinselliği, zaman zaman özel bir yakınlık kurma, ötekiyle bağlantı hissini yoğunlaştırma, onaylanma ihtiyacını karşılama ya da içsel boşluk hissini giderme aracı olarak kullanabilmektedirler (Kernberg, 1975). Aynı zamanda bu bireylerde, erken döneme ait reddedilme deneyimlerinin cinsellik yoluyla yeniden sahnelenmesi de mümkün olabilmektedir (Freud, 1905; 1919). Bu çerçevede cinsel işlevsizlik; yalnızca fizyolojik ya da psikolojik bir bozukluk değil, kimi zaman bireyin reddedilme duyarlılığı ve yakınlık korkusuyla başa çıkmak ve/veya benliği desteklemek amacıyla geliştirdiği bir savunma biçimi olarak da değerlendirilebilir (Stein, 1998; Heiman, 2007; Awada vd., 2014 Warkentin vd., 2025). Dolayısıyla, cinsel işlevselliğin yalnızca kişilikten etkilenen bir alan olarak değil, aynı zamanda kişiliği şekillendiren, doyum sağlayan ve savunmaya hizmet eden çok boyutlu bir süreç olarak ele alınması önerilmektedir.

X.KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- ADLER, A. (1918). **Bireysel Psikolojinin Uygulaması ve Kuramı**, (A. Kılıçoğlu, Çev.). İstanbul, Say Yayıncılık.
- ADLER, G. (1985). **Borderline Psychopathology and its Treatment**, (A. Jarson, ed.) New York, Jordan.
- AİNSWORTH, M. D. S. (1982). **Attachment: Retrospect and prospect**, London, Guilford Publications.
- AİNSWORTH, M. D. S. (1982). The Development of infant-mother attachment. In **Thebeginning: Readings on Infancy** (pp. 133-143). Columbia, Columbia University Press.
- AKHTAR, S. (2009). **Compherensive Dictionary of Psychoanalysis**, London: Karnac Books.
- ALTMAN, I. ve TAYLOR, D. A. (1973). **Social Penetration: The development of Interpersonal Relationships**. USA, Holt, Rinehart & Winston.
- AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION. (2000). **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders 4th Edition Text Revision (DSM-IV-TR)**, Washington DC, Author.
- AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION. (2013). **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)**, Washington DC, Author.
- AMERİKAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ (1994). **Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı**. Dördüncü Baskı (DSM-IV) (E Köroğlu, çev.ed.). Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 1995.
- BAEHR J. (2011). **The Inquiring Mind:On Intellectual Virtues and Virtue Epistemology**, Oxford, Oxford Academic Press.

- BANCROFT, J. (2008). **Human Sexuality and its Problems**. USA, Elsevier Health Sciences.
- BARCLAY, K. (2024). **Sexuality and Emotion**. Cambridge, The Cambridge World History of Sexualities.
- BOWLBY, J. (1969). **Attachment and Loss**. New York, Basic Books.
- BOWLBY, J. (1980) **Attachment and Loss: Vol. 3. Loss, Sadness and Depression**. New York: Basic.
- BOWLBY, J. (1988). **A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development**. New York: Basic Books.
- CALİGOR, E., KERNBERG, O. F., CLARKİN, J. F. ve YEOMANS, F. E. (2018). **Psychodynamic Therapy for Personality Pathology: Treating Self and Interpersonal Functioning**. New York American Psychiatric Pub
- CHABERT, C. (1999). **Sınır İşleyişler: Hangi Sınırlar**, (Z. Okçuoğlu ve T. Parman, Çev.), Psikanaliz Yazıları Baharlık Kitap Dizisi, İstanbul, Bağlam Yayıncılık. 2008.
- CHASSEGUET-SMİRGEL, J. (1988). **Female Sexuality: New Psychoanalytic Views** (Vol. 30). Cork, Cork University Press.
- CHASSEGUET-SMİRGEL, J. (1988). **Kadın Cinselliği**, İstanbul, Sfenks Yay.
- COLE, P. M., HALL, S. E. ve HAJAL, N. J. (2017). Emotion Dysregulation as a Vulnerability to Psychopathology. In T. P. Beauchaine & S. P. Hinshaw (Eds.), **Child and Adolescent Psychopathology** (3rd ed., pp. 346–386). Hoboken, NJ: Wiley
- COLLİNS, N. L. ve FEENEY, B. C. (2004). An Attachment Theory Perspective on Closeness and İntimacy. In D. J. Mashek and A. Aron (Eds.), **Handbook of Closeness and İntimacy** (pp. 163-186). New York, NY: Routledge Taylor Francis Group.
- DOĞAN, S., ARKAN, B., VAROL, Ö. Ü. B. ve KARAKAYA, Ö. Ü. D. (2024). **Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığını Geliştirme ve Koruma**, Ankara, Nobel Tıp Kitapevi.

- ERİKSON, E. H. (1963). **Childhood and Society**, New York, Norton Press.
- FAİRBÄİRN, W. R. (1952). **Psychoanalytic Studies of the Personality**. London, Routledge & Kegan Paul.
- FARAJİ. H. ve TEZCAN, A.E. (2022). **Borderline Kişilik Bozukluğu**. Ankara, Nobel.
- FİRESTONE, R. W. ve FİRESTONE, L. (2004). Methods for Overcoming The Fear of İntimacy. In D. J. Mashek and A. Aron (Eds.), **Handbook of Closeness and İntimacy** (pp. 375-395). New York, NY: Routledge Taylor Francis Group.
- FİŞHER, S. (1973). **The Female Orgasm: Psychology, Physiology, Fantasy**. New York, Basic Books.
- FORCE, O. T. (Ed.). (2008). **Operationalized Psychodynamic Diagnosis OPD-2: Manual of Diagnosis and Treatment Planning**. USA, Hogrefe Publishing GmbH.
- FREUD A. (2003). **Çocuklukta Normallik ve Patoloji**, ç (A.N. Babaoğlu, Çev.). İstanbul, Metis Yayınları (Orijinal eserin basım tarihi 1965)
- FREUD, S. (1930-2011). **Uygarlığın Huzursuzluğu**. (H. Barışcan, Çev.) İstanbul, Metis Yayıncılık, 4. Baskı.
- FREUD, S. (1958). The Unconscious. In J. Strachey (Ed. & Trans.), **The standard Edition of the Complete Psychological works of Sigmund Freud** (Vol. 14, pp. 159–215). London, Hogarth. (Original work published 1915)
- FREUD, S. (1961). **Inhibition, Symptoms, and Anxiety. The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud**, London, Hogarth Press and The Institute of Psycho-Analysis.
- FREUD, S. (2017). **Three Essays on the Theory Of Sexuality: The 1905 edition**. London, Verso Books.
- FREUD, S. ve BREUER, J. (1895/2013). **Histeri Üzerine Çalışmalar**. (E. Kapkın, Çev.) İstanbul, Payel Yayınları, 2. Baskı.

- FROMM, E. (1956). **The Art of Loving: An Enquiry into the Nature of Love.** New York, Harper & Brothers.
- FROMM, E. (1973). **The Anatomy of Human Destructiveness.** New York, Henry Holt.
- FROMM, E. (2000). **The Art of Loving: The Centennial Edition.** London, A&C Black.
- GEÇTAN, E. (2006). **Psikanaliz ve Sonrası,** İstanbul, Metis Yayınları.
- GOLDSTEIN I, MESTON CM, DAVIS SR. ve TRAISH AM (2006). **Women's Sexual Function and Dysfunction.** Florida, Taylor & Francis
- GREENBERG, J. (1983). **Object Relations in Psychoanalytic Theory.** USA, Harvard University Press.
- GRINKER, R. R., WERBLE, B. ve DRYE, R. C. (1968). **The Borderline Syndrome: a Behavioral Study of Ego Functions.** New York, Basic Books.
- HARTMANN, H. (1964). **Ego Psychology and the Problem of Adaptation.** New York, International Universities Press.
- HATFIELD, E. (1984). The Dangers of Intimacy. In V. Derlaga (Ed.), **Communication, Intimacy, and Close Relationships** (pp. 207-220). New York, Academic Press.
- HEIMAN, J. R. (2007). **Principles and Practice of Sex Therapy,** Fourth Edition. ed: Sandra R. Leiblum, New York, Guilford Press.
- HENDRICK, C. ve HENDRICK, S. S. (2006). **Styles of Romantic Love. The new Psychology of Love,** Cambridge, Cambridge Press.
- HORNEY, K. (1937). **The Neurotic Personality of our Time.** New York, Norton.
- HORNEY, K. (1939). **New Ways in Psychoanalysis.** New York, Norton & Co.
- HORNEY, K. (2018). The Denial of the Vagina: A Contribution to the Problem of the Genital Anxieties Specific to Women. In **Female Sexuality** (pp. 253-265). London, Routledge.

- İNCESU, C. (2001). Kadınlarda Azalmış Cinsel İstek ve Cinsel Tiksinti Bozuklukları, Yetkin, N., İncesu, C., (Ed), **Cinsel İşlev Bozuklukları** içinde (76-80). İstanbul, Roche Müstahzarları Sanayi A.Ş
- JACOBSON, E. (1964). **The Self and The Object World**, New York, Int. Univ. Press.
- JOHNSON, S. M. ve WHIFFEN, V. E. (Eds.). (2003). **Attachment Processes in Couple and Family Therapy**. New York, Guilford Press.
- JONES, E. (2018). **The Early Development of Female Sexuality. In Female Sexuality** (pp. 133-145). London, Routledge.
- KAPLAN, H. S. (1974). **The New Sex Therapy-Active Treatment of Sexual Dysfunctions**. NewYork, Brunner/Mazel.
- KAPLAN, H. S. (1979). **Disorders of Sexual Desire**. New York, Brunner/Mazel.
- KEÇE, C., COŞAR, F. ve ÖZDEMİR, A. (2021). **Aşkın Seks Cinsel Terapi Yaklaşımı**. Ankara, Pusula Yayınevi.
- KERNBERG, O. (2014). **Aşk ve Saldırganlığın Ayrılmaz Doğası**. Ankara, Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- KERNBERG, O. F. (1975). **Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm**. (M. Atakay, çev.) İstanbul, Metis Yayıncılık.
- KERNBERG, O. F. (1995). **Object Relations Theory and Clinical Psychoanalysis**, USA, Jason Aronson.
- KERNBERG, O.F., (1984) **Severe Personality Disorders: Psychotherapeutic Strategies**. New Haven, Yale University.
- KLEİN, M. (1975). **Envy and Gratitude and Other Works 1946 – 1963**. New York: Free Press. (1984)
- KLEİN, M. (2018). Some theoretical conclusions regarding the emotional life of the infant 1. In **Developments in Psychoanalysis** (pp. 198-236). London, Routledge.
- LEHMİLLER, J. J. (2023). **The Psychology of Human Sexuality**. New York, John Wiley & Sons.

- LİNEHAN, M. M. (1993). **Cognitive-Behavioral Treatment of Borderline Personality Disorder**. New York, Guilford.
- LİNGİARDİ, V. ve MCWILLİAMS, N. (Eds.). (2017). **Psychodynamic Diagnostic Manual: PDM-2 (2nd ed.)**. London, The Guilford Press.
- MAHLER, M. S. (1968). **On Human Symbiosis and the Vicissitudes of Individuation**, New York, International Universities Press.
- MAHLER, M. S., PİNE, F., VE BERGMAN, A. (2003). **İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu** (A. N. Babaoğlu, Çev.). İstanbul, Metis Yayınları (Orijinal eserin basım tarihi 1975).
- MASHEK, D. J. ve SHERMAN, M. D. (2004). Desiring Less Closeness with İntimate Others. In D. J. Mashek and A. Aron (Eds), **Handbook of Closeness and Intimacy** (pp. 343-356). New York, Routledge Taylor Francis Group.
- MASTERS, W. H. ve JOHNSON, V. E. (1994). **Human Sexual Behaviour. İnsanda Cinsel Davranış**. (Çev. Ed. Sayın, Ü.). İstanbul, Bilimsel ve Teknik Yayınları Çeviri Vakfı.
- MASTERSON, J. F. (2005). **The Personality Disorders Through The Lens of Attachment Theory and The Neurobiologic Development Of The Self: A Clinical Integration**. Arizona, Zeig, Tucker ve Theisen.
- MASTERSON, J. F. (2008). **Borderline Yetişkinlerde Psikoterapi**. Macit, M. Çev.) İstanbul, Litera Yayıncılık.
- MCDUGALL, J. (1989). **Theaters of the Body: A Psychoanalytic Approach to Psychosomatic İllness**. New York, Norton & Company.
- MCWILLİAMS, N. (2013). **Psikanalitik Tanı: Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak**. (E. Kalem, çev.) İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- MİTCHELL, S. A. ve BLACK, M. J. (1995). **Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought**. London, Basic Books.
- MURRAY, S. L. ve DERRİCK, J. (2005). A Relationship–Specific Sense of felt Security: How Perceived Regard Regulates Relationship–

- Enhancement Processes. In M. W. Baldwin (Ed.), **Interpersonal Cognition** (pp. 153–179). New York, Cambridge University Press.
- ÖZTÜRK, M. O. ve Uluşahin, A. (2011). **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Cilt I. Yenilenmiş Ankara, Nobel Tıp Kitabevleri.
- PARGAMENT, K. I. (2007). **Spiritually Integrated Psychotherapy: Understanding and Addressing The Sacred**. New York, Guilford
- PERRNOLL, M. L. (2002). **Obstetrik ve Jinekoloji El Kitabı**. (A. Ayhan, Çev.). Ankara, Palme Yayıncılık.
- POROY, A. (2005). **Türkiye’de Cinsellik**. İstanbul: Alfa Yayınları
- QUINODOZ, J. M. (2016). **Freud’u Okumak**. (B. Kolbay, Ö. Soysal, çev.) İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- RAPAPORT, D. (1945). **Manual of Diagnostic Psychological Testing**, 2 Vols. Chicago, Yearbook Publishers.
- REİS, H. T. (2018). **Intimacy as an Interpersonal Process. In Relationships, Well-Being and Behaviour** (pp. 113-143). London, Routledge.
- REİS, H. T. ve SHAVER, P. (1988). **Handbook of Personal Relationships**. Chichester: England: Wiley.
- REİS, H.T. ve SHAVER, P. (1988). Intimacy as an Interpersonal Process. Duck, S. (Ed.), **Handbook of Personal Relationships**. (367- 389). Chichester, Wiley.
- ROGERS, C. R. (1959). **A Theory of Therapy, Personality, and Interpersonal Relationships: As Developed in the Client-Centered Framework** (Vol. 3, pp. 184-256). New York, McGraw-Hill.
- ROHNER, R. P. ve SMİTH, R. L. (2019). Parental Acceptance-Rejection. In **Handbook of Parenting** (pp. 401-420). London, Routledge.
- SCHARFF, J. S. (2005). Satisfactory, Exciting, and Rejecting Objects in Health and Sex. In **The Legacy of Fairbairn and Sutherland** (pp. 80-88). London, Routledge.

- SHAVER, P. R. ve MİKULİNCER, M. (2007). Adult Attachment Strategies and the Regulation of Emotion. **Handbook of emotion regulation**, 446, 465.
- STOLLER, R. J. (1975). **Perversion**, New York, Pantheon.
- SULLIVAN, H. S. (1953). **Interpersonal Theory of Psychiatry**. New York, Norton.
- ŞAHİN, D. (2001). **Vajinismusun psikososyal nedenleri. Sık görülen iki cinsel işlev bozukluğu: Vajinismus ve Erken Boşalmada Değerlendirme, Tanı ve Tedaviler**. D. Şahin, A. Kayır (Ed), İstanbul, Roche yayınları.
- ŞAHİN, D. (2023). Yazılar Birey ve Toplum Dinamikleri Üzerine. Pinhan Yayıncılık.
- WINNICOTT, D. W. (1971). **Playing and Reality**. New York, Penguin.
- YETKİN, N. (1998). **Cinsel İşlevin Fizyolojisi: Cinsel işlev bozuklukları Monograf serisi**, İstanbul, Metis.
- YOUNG, C. ve KOOPSEN, C. (2011). **Spirituality. Health and Healing: An Integrative Approach**. Ontario: Jones and Bartlett Publishers.
- ZİLBOORG, G. (1941). **A History of Medical Psychology**, New York, W. W. Norton

MAKALELER

- ADLER G. (1981). “The Borderline-Narcissistic Personality Disorder Continuum”. **The American Journal of Psychiatry**, cilt 138, sayı 1, ss.46–50.
- ADLER, G. ve BUİE, D. H. (1979). “Aloneness and Borderline Psychopathology: The Possible Relevance of Child Development Issues”, **The International Journal of Psychoanalysis**, cilt 60, sayı 1, ss.83–96.

- AİNSWORTH, M. S. ve BOWLBY, J. (1991). “An Ethological Approach to Personality Development”. **American Psychologist**, cilt 46, sayı 4, ss.333-341.
- AİNSWORTH, M.D.S. (1969). “Object Relations, Dependency, and Attachment: A Theoretical Review of the Infant- Mother Relationship”, **Child Development**, cilt 40, sayı 4, ss.969–1025.
- ALAPPATTU, M. J., GEORGE, S. Z., ROBINSON, M. E., FİLLİNGİM, R. B., MOAWAD, N., LEBRUN, E. W. ve BİSHOP, M. D. (2015). “Painful Intercourse is Significantly Associated with Evoked Pain Perception and cognitive Aspects of Pain in Women with Pelvic Pain”, **Sexual Medicine**, cilt 3, sayı 1, ss.14-23.
- ALDEA, M. A. ve RİCE, K. G. (2006). “The Role of Emotional Dysregulation in Perfectionism and Psychological Distress”, **Journal of Counseling Psychology**, cilt 53, sayı 4, ss.498-455.
- AWADA, N., BERGERON, S., STEBEN, M., HAİNAULT, V. A., & MCDUFF, P. (2014). “To Say or not to Say: Dyadic AMBIVALENCE OVER EMOTIONAL EXPRESSION and its Associations with Pain, Sexuality, and Distress in Couples Coping with Provoked Vestibulodynia”, **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 11, sayı 5, ss.1271-1282.
- AYDEMİR, Ö., DEMET, M. M., DANACI, A. E., DEVECİ, A., TAŞKIN, E. O., MIZRAK, S. ve diğerleri. (2006). “Borderline Kişilik Envanterinin Türkçe’ye Uyarlanması, Güvenirlilik ve Geçerliliği”, **Türkiye’de Psikiyatri Dergisi**, cilt 8, sayı 1, ss.6-10.
- AYDUK, Ö., GYURAK, A. ve LUERSSEN, A. (2008). “Individual Differences in The Rejection–Aggression Link in The Hot Sauce Paradigm: The Case of Rejection Sensitivity”, **Journal of Experimental Social Psychology**, cilt 44, sayı 3, ss.775-782.
- AYGİN, D. ve ASLAN, F. E. (2005). “Kadın Cinsel İşlev Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlaması”, **Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences**, cilt 25, sayı 3, ss.393-399.

- AYLING, K. ve USSHER, J. M. (2008). "If Sex Hurts, am I Still a Woman?" The Subjective Experience of Vulvodynia in Hetero-Sexual Women", **Archives of Sexual Behavior**, Sayı 37, ss. 294-304.
- BABİN, E. A. (2013). "An Examination of Predictors of Nonverbal and Verbal Communication of Pleasure During Sex and Sexual Satisfaction", **Journal of Social and Personal Relationships**, cilt 30, sayı 3, ss.270-292.
- BALLESPI, S., NONWEILER, J., SHARP, C., VIVES, J., & BARRANTES-VIDAL, N. (2022). Self-but not Other-Mentalizing Moderates the Association Between BPD Symptoms and Somatic Complaints in Community-Dwelling Adolescents. **Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice**, cilt 95, sayı 4, ss.905-920.
- BALLESTER-ARNAL, R., CASTRO-CALVO, J., GIMENEZ-GARCIA, C., GIL-JULIA, B. ve GIL-LLARIO, M. D. (2020). "Psychiatric Comorbidity in Compulsive Sexual Behavior Disorder (CSBD)", **Addictive Behaviors**, Sayı 107, 106384.
- BANCROFT, J. (2002). "The Medicalization of Female Sexual Dysfunction: The Need for Caution", **Arch Sex Behav**, Sayı 31, ss.451–455
<https://doi.org/10.1023/A:1019800426980>
- BARBAGALLO, F., CUCINELLA, L., TIRANINI, L., MARTINI, E., BOSONI, D., MOLINARO, P., BATTISTA, F., ALBANI, F., CALOGERO, A. E. ve NAPPI, R. E. (2022). "Relationship Between Personality Traits and Sexual Function in Symptomatic Postmenopausal Women". **Maturitas**, Sayı 166, ss.50–57.
<https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2022.08.010>
- BARTHOLOMEW, K. (1990). "Avoidance of Intimacy: An Attachment Perspective". **Journal of Social and Personal Relationships**, cilt 7, sayı 2, ss.147-178. <https://doi.org/10.1177/0265407590072001>
- BASCOUR-SANDOVAL, C., SALGADO-SALGADO, S., GÓMEZ-MILÁN, E., FERNÁNDEZ-GÓMEZ, J., MICHAEL, G. A. ve GÁLVEZ-GARCÍA, G. (2019). Pain and Distraction According to Sensory

Modalities: Current Findings and Future Directions. **Pain Practice**, cilt 19, sayı 7, ss.686-702.

BASERA, D. S., SAHOO, N., SUTAR, R. ve AGRAWAL, A. (2025). "Accidental Autoerotic Deaths and Mental Disorder: A Scoping Review". **Indian Journal of Psychological Medicine**, 02537176241310798.

BASSON, R. (2000). "The Female Sexual Response: A Different Model". **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 26, sayı 1, ss.51-65.

BAUMEISTER, R. F. ve LEARY, M. R. (1995). "The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation", **Psychological Bulletin**, cilt 117, sayı 3, ss.497-529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>

BEAULIEU, N., BRASSARD, A., BERGERON, S. ve PÉLOQUIN, K. (2022). "Why Do You Have Sex and Does it Make You Feel Better? Integrating Attachment Theory, Sexual Motives, and Sexual Well-Being in Long-Term Couples". **Journal of Social and Personal Relationships**, cilt 39, sayı 12, ss.3753-3774.

BENABE, E., FUENTES, Y., ROLDAN, G., RAMOS, M., PASTRANA, M. ve ROMAGUERA, J. (2022). "The Perceptions of Female Genital Self-Image and its Associations with Female Sexual Distress". **International Journal of Gynecology & Obstetrics**, cilt 157, sayı 1, ss.90-95.

BENJAMIN, A. (1996). "I. Sexual Abuse: The Contemporary Coverup", **Feminism & Psychology**, cilt 6, sayı 2, ss.277-280.

BERENSON, K. R., GYURAK, A., AYDUK, Ö., DOWNEY, G., GARNER, M. J., MOGG, K., ... ve PINE, D. S. (2009). "Rejection Sensitivity and Disruption of Attention by Social Threat Cues". **Journal of Research in Personality**, cilt 43, sayı. 6, ss.1064-1072.

BERGERON, S., PÂQUET, M., STEBEN, M. ve ROSEN, N. O. (2021). "Perceived Partner Responsiveness is Associated with Sexual Well-

- Being in Couples with Genito-Pelvic Pain”. **Journal of Family Psychology**, cilt 35, sayı 5, ss.628-638.
- BERGERON, S., VAILLANCOURT-MOREL, M. P., PÉLOQUIN, K. ve ROSEN, N. O. (2024). “Intimacy Promotes Couples’ Sexual Well-Being on a daily basis and Over One Year: The Role of Positive Sexual Cues”, **Archives of Sexual Behavior**, cilt 53, sayı 7, ss.2737-2749.
- BİNİK, Y. M. (2010). “The DSM Diagnostic Criteria for Vaginismus”. **Archives of Sexual Behavior**, cilt 39, sayı 2, ss.278–291.
<https://doi.org/10.1007/s10508-009-9560-0>
- BİRNBaum, G. E. (2007). “Attachment Orientations, Sexual Functioning, and Relationship Satisfaction in a Community Sample of Women” **Journal of Social and Personal Relationships**, cilt 24, sayı 1, ss.21-35.
- BİRNBaum, G. E. (2023). “The Enticement of Feeling Understood, Validated, and Cared for: How Does Perceiving a Partner as Responsive Affect the Sexual Arena?”, **Current Opinion in Psychology**, Sayı 52, 101594.
- BİRNBaum, G. E. ve REİS, H. T. (2006). “Women's Sexual Working Models: An Evolutionary-Attachment Perspective”. **Journal of Sex Research**, cilt 43, sayı 4, ss.328-342.
- BİRNBaum, G. E., MİKULİNCER, M., SZEPSENWOL, O., SHAVER, P. R. ve MİZRAHİ, M. (2014). “When Sex Goes Wrong: A Behavioral Systems Perspective on Individual Differences in Sexual Attitudes, Motives, feelings, and Behaviors”. **Journal of Personality and Social Psychology**, cilt 106, sayı 5, ss.822-832.
- BİRNBaum, G. E., REİS, H. T., MİKULİNCER, M., GİLLATH, O. ve ORPAZ, A. (2006). “When Sex is More Than Just Sex: Attachment Orientations, Sexual Experience, and Relationship Quality”. **Journal of Personality and Social Psychology**, cilt 91, sayı 5, ss.929-938.

- BİRNBAUM, G. E., SVİTELMAN, N., BAR-SHALOM, A. ve PORAT, O. (2008). The Thin Line Between Reality and Imagination: Attachment Orientations and the Effects of Relationship Threats on Sexual Fantasies. **Personality and Social Psychology Bulletin**, cilt 34, sayı 9, ss.1185-1199.
- BLUNT-VİNTİ, H. D., STOKOWSKI, S. E. ve BOUZA, B. M. (2018). “Your Vagina Is Not Supposed to Be This Scary Monster”: Young Heterosexual Women’s Recommendations for Improving Sexual Satisfaction and Implications for Sexuality Education. **American Journal of Sexuality Education**, cilt 13, sayı 2, ss.245–265. <https://doi.org/10.1080/15546128.2018.1462279>
- BOİS, K., BERGERON, S., ROSEN, N., MAYRAND, M. H., BRASSARD, A. ve SADİKAJ, G. (2016). “Intimacy, Sexual Satisfaction, and Sexual Distress in Vulvodynia Couples: An Observational Study”. **Health Psychology**, Sayı 35, ss.531-544. <https://doi.org/10.1037/hea0000289>
- BORG, C., PETERS, M. L., SCHULTZ, W. W. ve DE JONG, P. J. (2012). “Vaginismus: Heightened Harm Avoidance and Pain Catastrophizing Cognitions”. **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 9, sayı 2, ss.558-567. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2011.02535.x>
- BOZDEMİR, N. ve ÖZCAN, S. (2011). “Cinselliğe ve Cinsel Sağlığa Genel Bakış”. **Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care**, cilt 5, sayı 4, 1-11.
- BOZKUŞ, O. ve ARAZ, A. (2015). “Narsisizm ve evlilik Uyumu İlişkisinde Reddedilme Duyarlılığı ve Olumlu Yanılsamaların Aracı Rolü”. **Nesne Psikoloji Dergisi**, cilt 3, sayı 6, ss.29- 54
- BRASSARD, A., DUPUY, E., BERGERON, S. ve SHAVER, P. R. (2015). “Attachment Insecurities and Women's Sexual Function and Satisfaction: The Mediating Roles of Sexual Self-Esteem, Sexual Anxiety, and Sexual Assertiveness”, **The Journal of Sex Research**, cilt 52, sayı 1, ss.110-119.
- BRAUER, M., LAKEMAN, M., VAN LUNSEN, R. ve LAAN, E. (2014). “Predictors of Task-Persistent and Fear-Avoiding Behaviors in

- Women with Sexual Pain Disorders” **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 11, sayı 12, ss.3051-3063.
- BROTTO, L. A., CHİK, H. M., RYDER, A. G., GORZALKA B. B. ve SEAL, B. N. (2005). “Acculturation and Sexual Function in Asian Women” **Arch Sex Behav**, Sayı 34, ss.613-626.
- BROTTO, L., ATALLAH, S., JOHNSON-AGBAKWU, C., ROSENBAUM, T., ABDO, C., BYERS, E. S., ... ve WYLİE, K. (2016). “Psychological and Interpersonal Dimensions of Sexual Function and Dysfunction”, **The Journal of Sexual Medicine**, 13(4), 538-571.
- BROTTO, L.A. ve YULE, M. (2017). Asexuality: Sexual Orientation, Paraphilia, Sexual Dysfunction, or None of the Above?. **Arch Sex Behav** Sayı 46, ss.619–627. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0802-7>
- BRUNELL, A. B., PİLKİNGTON, C. J. ve WEBSTER, G. D. (2007). “Perceptions of Risk in Intimacy in Dating couples: Conversation and relationship Quality” **Journal of Social and Clinical Psychology**, cilt 26, sayı 1, ss.92-118.
- BUHRMESTER, D. ve FURMAN, W. (1987). “The Development of Companionship and Intimacy” **Child Development**, ss.1101-1113.
- BURNS, D. D. (1980). “The Perfectionist’s Script for Self-Defeat” **Psychology Today**, cilt 14, sayı 6, ss.34-52.
- BYERS, E. S. (2005). “Relationship Satisfaction and Sexual Satisfaction: A longitudinal Study of Individuals in Long-Term Relationships” **Journal of Sex Research**, cilt 42, sayı 2, ss.113-118.
- BYERS, E. S. (2011). “Beyond the Birds and the Bees and was it Good for You?: Thirty Years of Research on Sexual Communication”. **Canadian Psychology/Psychologie Canadienne**, cilt 52, sayı 1, ss.20-28. <https://doi.org/10.1037/a0022048>
- CARNES, P. J. (2000). “Sexual Addiction and Compulsion: Recognition, Treatment, and Recovery” **CNS Spectrums**, cilt 5, sayı 10, ss.63–74.
- CASH, T. F., THERIAULT, J. ve ANNİS, N. M. (2004). “Body Image in an Interpersonal Context: Adult Attachment, Fear of Intimacy and Social

Anxiety” **Journal of Social and Clinical Psychology**, cilt 23, sayı 1, ss.89-103.

CAVİCCHİOLİ, M. ve MAFFEİ, C. (2020). “Rejection Sensitivity in Borderline Personality Disorder and the Cognitive–Affective Personality System: A meta-Analytic Review”. **Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment**, cilt 11, sayı 1, ss.1-11.

CETAD, (2006). **Cinsel Yaşam ve Sorunları Rehberi**, 36-39. 28 Mayıs 2012 tarihinde http://www.cetad.org.tr/CetadData/Book/5/2692011151611-bilgilen_dirme_dosyasi_1.pdf

CETAD, (2007). **Kadın Cinselliği, Bilgilendirme Dosyası-5.**, 39-49, 45. 28 Mayıs 2012 tarihinde http://www.cetad.org.tr/CetadData/Book/26/269201116550-bilgilendirme_dosyasi_5.pdf

CETAD, (2012). **Kadın Cinsel Sorunlarının Psikolojik Nedenleri Nelerdir?** <http://www.cetad.org.tr/news.aspx?detail=19> 28.06.2012

CETİN, S., VARMA, G. S., UGURLU, T. T. ve OZDEL, I. O. (2021). “Theory of Mind in Somatization and Depression: is it cause or Phenomenon?”. **The Journal of Nervous and Mental Disease**, cilt 209, sayı 12, ss.911-917.

CHERNER, R. A. ve REİSSİNG, E. D. (2013). “A Comparative Study of Sexual Function, Behavior, and Cognitions of Women with Lifelong Vaginismus”. **Archives of Sexual Behavior**, Sayı 42, ss.1605-1614.

CHEW, P. Y., CHOY, C. L., SİDİ, H. B., ABDULLAH, N., CHE ROOS, N. A., Salleh Sahimi, H. M., ... ve Ravindran, A. (2021). “The Association Between Female Sexual Dysfunction and Sexual Dysfunction in the Male Partner: A Systematic Review and meta-Analysis”, **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 18, sayı 1, 99-112. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2020.10.001>

CHİSARİ, C., MONAJEMİ, M. B., SCOTT, W., MOSS-MORRİS, R. ve MCCRACKEN, L. M. (2021). “Psychosocial Factors Associated with Pain and Sexual Function in Women with Vulvodynia: A Systematic Review”, **European Journal of Pain**, cilt 25, sayı 1, ss.39-50.

- CHRISTOPHER, J. C., BICKHARD, M. H. ve LAMBETH, G. S. (2001). "Otto Kernberg's Object Relations Theory: A Metapsychological Critique". **Theory & Psychology**, cilt 11, sayı 5, ss.687-711.
- CIOCCA, G., Dİ STEFANO, R., COLLAZZONİ, A., JANNİNİ, T. B., Dİ LORENZO, G., JANNİNİ, E. A., ... ve ROSSİ, R. (2023). "Sexual Dysfunctions and Problematic Sexuality in Personality Disorders and Pathological Personality Traits: A Systematic Review", **Current Psychiatry Reports**, cilt 25, sayı 3, ss.93-103.
- CLARKİN, J. F., LENZENWEGER, M. F., YEOMANS, F., LEVY, K. N. ve KERNBERG, O. F. (2007). "An object relations model of borderline pathology", **Journal of Personality Disorders**, cilt 21, sayı 5, ss.474–499. <https://doi.org/10.1521/pedi.2007.21.5.474>
- CLAYTON, A. H., GOLDSTEİN, I., KİM, N. N., ALTHOF, S. E., FAUBİON, S. S., FAUGHT, B. M., ... ve SADOVSKY, R. (2018). "The International Society for the Study of Women's Sexual Health Process of care for Management of Hypoactive Sexual Desire Disorder in Women". In **Mayo Clinic Proceedings**, cilt 93, sayı 4, ss.467-487.
- COFFELT, T. A. ve HESS, J. A. (2014). "Sexual Disclosures: Connections to Relational Satisfaction and Closeness", **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 40, sayı 6, ss.577-591.
- COHEN, L. J., TANİS, T., BHATTACHARJEE, R. ve NESCI, C. (2014). "Are there Differential Relationships Between Different Types of Childhood Maltreatment and Different Types of Adult Personality Pathology", **Psychiatry Research**, Sayı 215, ss.192-201.
- CRISP, C. C., VACCARO, C. M., PANCHOLY, A., KLEEMAN, S., FELLNER, A. N. ve PAULS, R. (2013). Is Female Sexual Dysfunction Related to Personality and Coping? An Exploratory Study. **Sexual Medicine**, cilt 1, sayı 2, ss.69-75.
- CROWLEY, T., GOLDMEIER, D. ve HİLLER, J. (2009). "Diagnosing and Managing Vaginismus". **BMJ**, 338-344.

- DAVIS, S. R., DAVISON, S. L., DONATH, S. ve BELL, R. J. (2005). Circulating Androgen Levels and Self-Reported Sexual Function in Women. **Jama**, cilt 294, sayı 1, ss.91-96.
- DAVOODVANDİ, M., NEJAD, S. N. ve FARZAD, V. (2018). “Examining the Effectiveness of Gottman Couple Therapy on Improving Marital Adjustment and Couples' Intimacy” **Iranian Journal of Psychiatry**, cilt 13, sayı 2, ss.135-148.
- DE GRAAF, H., VANWESENBEECK, I. ve MEIJER, S. (2015). “Educational Differences in Adolescents' Sexual Health: a Pervasive Phenomenon in a National Dutch Sample”, **The Journal of Sex Research**, cilt 52, sayı 7, ss.747-757.
- DE TYCHEY, C. (2011). Sınır Durumlar Bağlamında J. Bergeret’in Psikanalitik Kuramına Giriş. **Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi**, Sayı 15, ss. 39-47
- DEBROT, A., MEUWLY, N., MUÏSE, A., IMPETT, E. A. ve SCHOEBİ, D. (2017). “More Than Just Sex: Affection Mediates the Association Between Sexual activity and Well-Being”, **Personality and Social Psychology Bulletin**, cilt 43, sayı 3, ss.287-299.
- DECI, E. L. ve RYAN, R. M. (2014). “Autonomy and Need Satisfaction in Close Relationships: Relationships Motivation Theory”. **Human motivation and Interpersonal Relationships: Theory, Research, and Applications**, 53-73. https://doi.org/10.1007/978-94-017-8542-6_3
- DEMİREZEN, E. ve KARAÇAM, Z. D. (2021). Vajinismus Tanılı Kadınların Desteklenmesinde Ebelerin Rolü. **Androloji Bülteni (Andrology Bulletin)**, cilt 23, sayı 1, 1-11.
- DESCUTNER, C. J., ve THELEN, M. H. (1991). “Development and Validation of a fear-of-Intimacy Scale”. **Psychological Assessment**, Sayı 3, ss.218–225
- DEUTSCH, H. (1930). “Frigidity and Masochism in Women. The Psychoanalytic Review (1913-1957)”, Sayı 17, ss.474-499.

- DEUTSCH, H. (1942). "Some Forms of Emotional Disturbance and Their Relationship to Schizophrenia". **The Psychoanalytic Quarterly**, cilt 11, sayı 3, ss.301-321.
- DEUTSCH, H. (1942). "Some Forms of Emotional Disturbance and Their Relationship to Schizophrenia". **Psychoanal.** Sayı 11, ss.301-321.
- DOĞAN, S. (2011). "Cinsel İşlev Bozuklukları, Depresyon ve Antidepresanlar". **Journal of Mood Disorders**, cilt 1, sayı 2, ss.81-86.
- DOWNEY, G., FELDMAN, S. I. (1996). "Implications of Rejection Sensitivity for Intimate Relationships" **Journal of Personality and Social Psychology**, cilt 70, sayı 6, ss.1327-1343.
- DOWNEY, G., MOUGIOS, V., AYDUK, O., LONDON, B. E. ve SHODA, Y. (2004). "Rejection Sensitivity and the Defensive Motivational System: Insights From the Startle Response to Rejection Cues". **Psychological Science**, cilt 15, sayı 10, ss.668-673.
- DOYLE, J. N., CORMIER, L. A. ve HYMERS, M. J. (2022). "Shame-proneness Mediates Relations Between Borderline Personality Disorder Symptom Severity and Domains of Sexuality in Undergraduate Women". **The Canadian Journal of Human Sexuality**, cilt 31, sayı 2, ss.207-216.
- EHRLICH, K. B., GERSON, S. A., VANDERWERT, R. E., CANNON, E. N. ve FOX, N. A. (2015). "Hypervigilance to rejecting stimuli in rejection sensitive individuals: Behavioral and neurocognitive evidence". **Personality and Individual Differences**, Sayı 85, ss.7-12.
- ELİBOL, Ş. ve TOK, E. S. S. (2018). "Yakınlık Korkusu Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". **In Yeni Symposium**, cilt 56, sayı 4, 1-11.
- EMMONS, R. A. ve COLBY, P. M. (1995). "Emotional Conflict and Well-Being: Relation to Perceived Availability, Daily Utilization, and Observer Reports of Social Support", **Journal of Personality and Social Psychology**, cilt 68, sayı 5, ss.947-961.

- ERİKSON, E. (1968). “Growth and Crises of The Healthy Personality”. **The Healthy Personality**, ss.30-34.
- ERİKSON, E. H. (1956). “The Problem of Ego Identity”. **Journal of the American Psychoanalytic Association**, Sayı 4, ss.56–121.
- ERİKSON, E. H. (1984). “Reflections on the Last Stage—and The First”. **The Psychoanalytic Study of The Child**, cilt 39, sayı 1, ss.155-165.
- ESTRİC, C., CALATİ, R. ve LOPEZ-CASTROMAN, J. (2022). “Adverse Childhood Experiences and Neurocognition In Borderline Personality Disorder: A Call-To-Action Perspective Review”. **Harvard Review of Psychiatry**, cilt 30, sayı 4, ss.248-260.
- FADUL, R., GARCİA, R., ZAPATA-BOLUDA, R., ARANDA-PASTOR, C., BROTTTO, L., PARRON-CARREÑO, T. ve ALARCON-RODRİGUEZ, R. (2019). “Psychosocial Correlates of Vaginismus Diagnosis: A Case-Control Study”, **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 45, sayı 1, ss.73–83.
- FARAJİ, H. (2021). “Borderline Kişilik Bozukluğunun Ergenlik Döneminde Belirlenmesine Dair Bir Değerlendirme”. **OPUS International Journal of Society Researches**, cilt 18, sayı 43, ss.7139-7166.
- FARAJİ, H. (2024). Dream Themes and Rejection Sensitivity of Individuals with and without Borderline Personality Disorder: A Comparative Study. **The European Research Journal**, 1-12.
- FARAJİ, H. (2024). Investigation Of the Relationship Between Borderline Personality Organization and Perceived Abuse Experiences in Romantic Relationships: Moderating Role of Rejection Sensitivity. **Journal of Health Sciences and Medicine**, 7(3), 259-263.
- FARAJİ, H. ve DURAK, R. (2023). “Kendiliknesnesi Aktarımları ile Borderline Kişilik Özellikleri Arasında Özerk Benlik Yönetiminin Aracı Rolü”. **Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, cilt 11, sayı 1, ss.1-18.

- FARAJİ, H., & TEZCAN, A. E. (2023). "Rejection Sensitivity and Fear of Intimacy in Individuals with and without Borderline Personality Disorder", **Firat Tip Dergisi**, cilt 28, sayı 4, ss.1-11.
- FARNAM, F., JANGHORBANİ, M., MERGHATİ-KHOEI, E. ve RAİSİ, F. (2014). "Vaginismus and its Correlates in an Iranian Clinical Sample", **International Journal of Impotence Research**, cilt 26, sayı 6, ss.230-234. <https://doi.org/10.1038/ijir.2014.16>
- FEENEY, J. A. ve NOLLER, P. (1990). "Attachment Style as a Predictor of Adult Romantic Relationships", **Journal of Personality and Social Psychology**, cilt 58, sayı 2, ss.281–291. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.281>
- FEİRİNG, C., SİMON, V. A., ve CLELAND, C. M. (2009). "Childhood Sexual Abuse, Stigmatization, Internalizing Symptoms, and the Development of Sexual Difficulties and Dating Aggression", **Journal Of Consulting And Clinical Psychology**, cilt 77, sayı 1, ss.127-133.
- FELDMAN, S. ve DOWNEY, G. (1994). "Rejection Sensitivity as a Mediator of The Impact of Childhood Exposure to Family Violence on Adult Attachment Behavior", **Development And Psychopathology**, cilt 6, sayı 1, ss.231-247.
- FİSCHER, V. J., ANDERSSON, G., BİLLİEUX, J., & VÖGELE, C. (2022). The relationship between emotion regulation and sexual function and satisfaction: A scoping review. *Sexual medicine reviews*, 10(2), 195-208.
- FİSHER, W. A., WHITE, L. A., BYRNE, D., & KELLEY, K. (1988). Erotophobia-erotophilia as a dimension of personality. *The Journal of Sex Research*, 25(1), 123–151. <https://doi.org/10.1080/00224498809551448>
- FLETT, G. L., HEWİTT, P. L., & DE ROSA, T. (1996). Dimensions of perfectionism, psychosocial adjustment, and social skills. *Personality and Individual differences*, 20(2), 143-150.

- FLETT, G. L., HEWITT, P. L., BLANKSTEIN, K. R., & MOSHER, S. W. (1991). Perfectionism and self-actualization, and personal adjustment. *Journal of social Behavior and Personality*, 6(5), 147.
- FONAGY, P., LUYTEN, P. (2009). A developmental, mentalization-based approach to the understanding and treatment of borderline personality disorder. *Development and Psychopathology*, 21, 1355–1381. doi: 10.1017/S0954579409990198.
- FOXHALL, M., HAMILTON-GIACHRITSIS, C., BUTTON, K. (2019). The Link Between Rejection Sensitivity and Borderline Personality Disorder: A Systematic Review and Meta-Analysis. *British Journal of Clinical Psychology*, 58(3), 289-326.
- FRALEY, R. C., & SHAVER, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of general psychology*, 4(2), 132-154. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.132>
- FREIHART, B.K., SEARS, M.A. & MESTON, C.M. Relational and Interpersonal Predictors of Sexual Satisfaction. *Curr Sex Health Rep* 12, 136–142 (2020). <https://doi.org/10.1007/s11930-020-00260-w>
- FREUD, A. (1965). Çocuklukta normallik ve patoloji, (A. N. Babaoğlu, Çev.) 2. Basım, İstanbul: Metis Yayıncılık, 2013.
- FREUD, S. (1894). *Les psychonévroses de défense*, trad. A. Berman, Paris, PUF, 1946. Freud, S. (1905). *Trois essais sur la theorie sexuelle*, trad. P. Koepfel, Paris, Gallimard, 1987.
- FREUD, S. (1905). *Trois essais sur la theorie sexuelle*, trad. P. Koepfel, Paris, Gallimard, 1987.
- FREUD, S. (1910). *Un souvenir d'enfance de Leonard de Vinci*, trad, J. Altounian et al., Paris, Gallimard.
- FREUD, S. (1911). *Remarques psychanalytiques sur l'autobiographie d'un cas de paranoia*, trad, M. Bonaparte et R. Loewenstein, in *Cinq psychanalyses*, Paris, PUF, 1954.

- FREUD, S. (1915). Le refoulement, trad. J. Laplanche et J. B. Pontalis, in *Metapsychologie*, Paris, Gallimard, 1968.
- FREUD, S. (1920). Au-dela du principe de plaisir, trad. J. Laplanche et J. B. Pontalis, in *Essais de psychanalyse*, Paris, Payot, 1981.
- FREUD, S. (1923). The Ego and Id. *Standard Edition*, 19, 13-59.
- FREUD, S. (1926). Inhibition symptome et angoisse, trad. M. Tort, Paris, PUF, 1951.
- FREUD, S. (1932). The acquisition of power over fire. *The International Journal of Psycho-Analysis*, 13, 405.
- FREUD, SÍGM. (1932). Concerning the Sexuality of Woman. *The Psychoanalytic Quarterly*, 1(2), 191–209.
<https://doi.org/10.1080/21674086.1932.11925142>
- FRÍAS, Á., PALMA, C., SOLVES, L., MARTÍNEZ, B., & SALVADOR, A. (2017). Differential symptomatology and functioning in borderline personality disorder across age groups. *Psychiatry Research*, 258, 44-50.
- GABBARD, G. O., THEMLOW, S. W. (1994). The role of mother-son incest in the pathogenesis of narcissistic personality disorder. *Journal Am Psychoanal Assoc.*, 42(1), 171-189. doi: 10.1177/000306519404200109.
- GEWIRTZ-MEYDAN, A. (2020). The relationship between child sexual abuse, self-concept and psychopathology: The moderating role of social support and perceived parental quality. *Children and youth services review*, 113, 104938.
- GEWIRTZ-MEYDAN, A., & GODBOUT, N. (2023). Between pleasure, guilt, and dissociation: How trauma unfolds in the sexuality of childhood sexual abuse survivors. *Child abuse & neglect*, 141, 106195.
- GIOVAZOLÍAS, T., VE PASCHALÍDÍ, E. (2022). The Effect of Rejection Sensitivity on Fear of Intimacy in Emerging Adulthood. *European Journal of Psychology Open*.

- GÖLBAŞI, Z., TUĞUT, N., ERENEL, A., & EROĞLU, K. (2014). Jinekoloji polikliniğine başvuran evli kadınlarda cinsel işlev bozukluğu yaygınlığı ve ilişkili bazı faktörler. *Cumhuriyet Medical Journal*, 36(1), 1-10.
- GONÇALVES, W. S., GHERMAN, B. R., ABDO, C. H. N., COUTINHO, E. S. F., NARDI, A. E., & Appolinario, J. C. (2023). Prevalence of sexual dysfunction in depressive and persistent depressive disorders: a systematic review and meta-analysis. *International journal of impotence research*, 35(4), 340-349.
- GRAZIANI, C., & CHIVERS, M. L. (2024). Sexual Shame and Women's Sexual Functioning. *Sexes*, 5(4), 739-757.
- GUERRERO, L. K., FARINELLI, L. VE MCEWAN, B. (2009). Attachment and relational satisfaction: The mediating effect of emotional communication. *Communication Monographs*, 76(4), 487-514. doi:10.1080/03637750903300254
- GÜLER, K. (2024). Borderline kişilik bozukluğunun reddedilme duyarlılığı, kendini açma düzeyi ve cinsel doyumla arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Hassasiyetler*, 11(25), 81-104.
- GÜLER, K., FARAJI, H., & ARSLAN, G. (2023). The role of stress coping styles in the relationship between separation individualization and sexual self-schema. *The European Research Journal*, 9(2), 416-427.
- GUNDERSON, J. G. (2009). Borderline personality disorder: ontogeny of a diagnosis. *American Journal of Psychiatry*, 166(5), 530-539.
- GUNDERSON, J. G., & LYONS-RUTH, K. (2008). BPD's interpersonal hypersensitivity phenotype: A gene-environment-developmental model, *Journal of Personality Disorders*, 22, 22-41. doi: 10.1521/pedi.2008.22.1.22.
- GUNDERSON, J.G, SINGER, M.T. (1975). Defining borderline patients: an overview, *American Journal of Psychiatry*, 13, 1-10.

- HALDER, S. (2024). Rôle of Intellectual Intimacy in Psychological Well-being: The Cognitive Connection. *Taiwanese Journal of Psychiatry*, 38(4), 157-160.
- HAMACHEK, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology: A journal of human behavior*.
- HANING, R. V., O'KEEFE, S. L., RANDALL, E. J., KOMMOR, M. J., BAKER, E., & WILSON, R. (2007). Intimacy, orgasm likelihood, and conflict predict sexual satisfaction in heterosexual male and female respondents. *Journal of sex & marital therapy*, 33(2), 93-113. <https://doi.org/10.1080/00926230601098449>
- HARPER, M. S., & WELSH, D. P. (2007). Keeping quiet: Self-silencing and its association with relational and individual functioning among adolescent romantic couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(1), 99-116.
- HARTMANN, H. (1954). Contribution to the metapsychology of schizophrenia. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 8, 177–198. <https://doi.org/10.1080/00797308.1953.11822768>
- HARTMANN, H., KRIS, E., & Loewenstein, R. M. (1946). Comments on the formation of psychic structure. *The psychoanalytic study of the child*, 2(1), 11-38.
- HASHEMIPARAST, M., NADERI, B., CHATTU, V. K., & ALLAHVERDIPOUR, H. (2022). Perceived barriers of expression of sexual desires among older adults: a qualitative study. *Sexual and Relationship Therapy*, 39(3), 805–818. <https://doi.org/10.1080/14681994.2022.2056590>
- HATFIELD, E., & RAPSON, R. L. (1993). Historical and cross-cultural perspectives on passionate love and sexual desire. *Annual Review of Sex Research*, 4(1), 67-97.
- HAZAN, C., & SHAVER, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, 5(1), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1

- HEEKERENS, J. B., SCHULZE, L., ENGE, J., RENNEBERG, B., & ROEPKE, S. (2022). The temporal relation of arousal and perceived rejection in patients with borderline personality disorder and depressive disorders: An experience sampling approach. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 13(6), 597.
- HEİMAN, J. R. (2002). Sexual dysfunction: Overview of prevalence, etiological factors, and treatments. *The Journal of Sex Research*, 39(1), 73–78. <https://doi.org/10.1080/00224490209552124>
- HELLE, A. C., WATTS, A. L., TRULL, T. J., & SHER, K. J. (2019). Alcohol use disorder and antisocial and borderline personality disorders. *Alcohol Research: Current Reviews*, 40(1), arcr-v40.
- HERBENİCK, D., & REECE, M. (2010). Outcomes assessment: development and validation of the female genital self-image scale. *The journal of sexual medicine*, 7(5), 1822-1830.
- HEWİTT, P. L., & FLETT, G. L. (1991). Dimensions of perfectionism in unipolar depression. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(1), 98–101. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.100.1.98>
- HİLL, D. A. ve TAYLOR, C. A. (2021). “Dyspareunia in Women”. **American Family Physician**, cilt 103, sayı 10, ss.597-604.
- HÖBEK AKARSU, R. ve KIZILKAYA BEJİ, N., (2016). “Kadın Cinsel Fonksiyon Bozuklukları Sınıflandırılmasında DSM V Kapsamında Yapılan Değişiklikler”, **Androloji Bülteni**, cilt18, sayı 65, ss.134-137.
- HOCH, P. ve POLATİN, P. (1949). “Pseudoneurotic Forms of Schizophrenia”. **Psychiatric Quarterly**, Sayı 23, ss. 248–276. <https://doi.org/10.1007/BF01563119>
- HOLKA-POKORSKA, J. ve KUCHARSKİ, A. (2025). “The Assessment of the sexuality of Patients with A Borderline Personality Disorders Based on Their 2D: 4D digit ratio” **Sexual Medicine**, cilt 13, sayı 1, qfaf006.

- HORNEY, K. (1950). "Neurosis and Human Growth", **The American Scholar**, ss. 409-421.
- HORVATH, Z., SMİTH, B. H., SAL, D., HEVESİ, K. ve ROWLAND, D. L. (2020). "Body Image, Orgasmic Response, and Sexual Relationship Satisfaction: Understanding Relationships and Establishing Typologies Based on Body Image Satisfaction", **Sexual Medicine**, cilt 8, sayı 4, ss.740-751.
- HOSSEİNİ TABAGHDEHİ, M., KERAMAT, A. ve KHOSRAVİ, A. (2017). "Prevalence of Female Sexual Dysfunction in Iran: A Meta-Analysis Study". **International Journal of Health Studies**, cilt 2, sayı 4, 21-29. <https://doi.org/10.22100/ijhs.v2i4.158>
- HOSSEİNİ, F. S., HADİZADEH-TALASAZ, F. ve BAHRİ, N. (2023). "The Relationship Between Perfectionism and Sexual Function: A systematic Review". **Iranian Journal of Psychiatry**, cilt 18, sayı 1, ss.83-89.
- İBRAHİM, D. M., ROHNER, R. P., SMİTH, R. L., & FLANNERY, K. M. (2015). "Adults' Remembrances of Parental Acceptance-Rejection in Childhood Predict Current Rejection Sensitivity in Adulthood", **Family and Consumer Sciences Research Journal**, cilt 44, sayı 1, ss.51-62.
- IMPETT, E. A., KOGAN, A., ENGLISH, T., JOHN, O., OVEİS, C., GORDON, A. M. ve KELTNER, D. (2012). "Suppression Sours Sacrifice: Emotional and **Relational Costs** of Suppressing Emotions in Romantic Relationships", **Personality and Social Psychology Bulletin**, cilt 38, sayı 6, ss. 707-720.
- İNCESU, C. (2004). "Cinsel İşlevler ve Cinsel İşlev Bozuklukları", **Klinik Psikiyatri Dergisi**, cilt 7, sayı 3, ss.3-13.
- JAREMKA, L. M., FAGUNDES, C. P., GLASER, R., BENNETT, J. M., MALARKEY, W. B. ve KİECOLT-GLASER, J. K. (2013). "Loneliness Predicts Pain, Depression, and Fatigue: Understanding the Role of Immune Dysregulation", **Psychoneuroendocrinology**, cilt 38, sayı 8, ss.1310-1317.

- JOHNSON, S. M., SİMAKHODSKAYA, Z. ve MORAN, M. (2018). “Addressing Issues of Sexuality in Couples Therapy: Emotionally Focused Therapy Meets Sex Therapy”, **Current Sexual Health Reports**, Sayı 10, ss. 65-71. <https://doi.org/10.1007/s11930-018-0146-5>
- JOHNSTON, S. G. ve THOMAS, A. M. (1996). “Divorce Versus Intact Parental Marriage and Perceived Risk and Dyadic Trust in Present Heterosexual Relationships”, **Psychological Reports**, cilt 78, sayı 2, ss.387-390.
- JONES, E. (1932). “Lay Analysis”, **The Psychoanalytic Review** (1913-1957), Sayı 19, ss.212-226.
- KAMPE, L., ZİMMERMANN, J., BENDER, D.S., CALİGOR, E., BOROWSKI, A., EHRENTAL, J.C., BENECKE, C. ve HÖRZ-SAGSTETTER, S. (2018). “Comparison of the Structured DSM 5 Clinical Interview for the Level of Personality Functioning Scale with the Structured Interview of Personality Organization”, **Journal of Personality Assessment**, Sayı 100, ss.642 - 649. <https://doi.org/10.1080/00223891.2018.1489257>
- KARLIDAĞ, R. ve ÜNAL, M. (1997). “Borderline Kişilik Bozukluğu Olgusu”, **Düşünen Adam Dergisi**, cilt 10, sayı 1, ss.13-16.
- KAVUNCU, N. V. (2004). “Kadında Cinsel İşlev Bozuklukları”, **Türkiye Klinikleri Psikiyatri Dergisi**, cilt 5, sayı 1, ss.7-14.
- KAYA, F. ve BİROL, Z. N. (2018). “Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık ve Mükemmeliyetçilik Düzeyleri Arasındaki İlişkide Duygusal Zekânın Aracılık Rolü”, **Kastamonu Education Journal**, cilt 26, sayı 6, ss.1793-1802.
- KAYIR, A. ve ŞAHİN, D. (1998). “Kadın Cinselliği ve İşlev Bozuklukları: Cinsel İşlev Bozuklukları”. **Ege Psikiyatri Sürekli Yayınları**, cilt 3, sayı 1, ss.19-57.
- KENNEDY, P., DOHERTY, N. ve BARNES, J. (1995). “Primary Vaginismus: A Psychometric Study of Both Partners”, **Sexual and Marital**

Therapy, cilt 10, sayı 1, ss.9–22.
<https://doi.org/10.1080/02674659508405533>

KERNBERG O. F. (1972). “Early Ego Integration and Object Relations”, **Annals of the New York Academy of Sciences**, Sayı 193, ss.233–247.
<https://doi.org/10.1111/j.1749-6632.1972.tb27840.x>

KERNBERG O.F. (1967). “Borderline Personality Organization”, **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 15, sayı 3, ss.641–685.
<https://doi.org/10.1177/000306516701500309>

KERNBERG, O. F. (1966). “Structural Derivatives of Object Relationships” **The International Journal of Psycho-Analysis**, cilt 47, sayı 2, ss.236–253.

KERNBERG, O. F. (2003). “The Management of Affect Storms in the Psychoanalytic Psychotherapy of Borderline Patients”, **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 51, sayı 2, ss.517–545.
<https://doi.org/10.1177/00030651030510021101>

KERNBERG, O. F. (2014). “An Overview of the Treatment of Severe Narcissistic Pathology”. **The International Journal of Psychoanalysis**, cilt 95, sayı 5, ss.865–888. <https://doi.org/10.1111/1745-8315.12204>

KERNBERG, O. F. (2019). Psychotic Personality Structure. **Psychodynamic Psychiatry**, 47(4), 353–372.
<https://doi.org/10.1521/pdps.2019.47.4.353>

KERNBERG, O.F. (1970). “A Psychoanalytic Classification of Character Pathology”, **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 18, sayı 4, ss.800–822.
<https://doi.org/10.1177/000306517001800403>

KHANİ, S., AZİZİ, M., ELYASI, F., KAMALI, M. ve MOOSAZADEH, M. (2021). “The Prevalence of Sexual Dysfunction in the Different Menopausal Stages: A Systematic Review and Meta-Analysis”. **International Journal of Sexual Health**, cilt 33, sayı 3, ss.439–472.

KİM, M. K., KİM, J. S., PARK, H. I., CHOİ, S. W., OH, W. J. ve SEOK, J. H. (2018). “Early Life Stress, Resilience and Emotional Dysregulation in Major Depressive Disorder with Comorbid Borderline Personality Disorder”, **Journal of Affective Disorders**, Sayı 236, ss.113-119.

KIZILTEPE, R., EBEOĞLU DUMAN, M. ve OZEKES, N. B. C. (2022). “Knowledge and Attitudes Toward Elderly Sexuality: A comparison of Young and Older Adults”, **Turkish Journal of Geriatrics-Turk Geriatri Dergisi**, Sayı 1, 1-11.

KLEİN, M. (1946). “Notes on Some Schizoid Mechanisms”. **The International Journal of Psychoanalysis**, Sayı 27, ss.99–110.

KLEİN, M. (1946). Notes on Some Schizoid Mechanisms. **The International Journal of Psychoanalysis**, Sayı 27, ss.99–110.

KLEİN, M. (1952). “The Origins of Transference”, **International Journal of Psychoanalysis**, cilt 33, sayı 4, ss.433-438.

KLEİNPLATZ, P. J. (2018). “History of the Treatment of Female Sexual Dysfunction (s)”. **Ann**

KNIGHT, R. P. (1953). Borderline States. **Bulletin of the Menninger Clinic**, Sayı 17, ss.1–12.

KOOPS, T. U., WIESSNER, C., EHRENTAL, J. C. ve BRİKEN, P. (2021). “Assessing Psychodynamic Conflicts and Level of Personality Functioning in Women Diagnosed with Vaginismus and Dyspareunia”. **Frontiers in Psychology**, Sayı 12, 687369

KRAUSE-UTZ, A. (2022). “Dissociation, Trauma, and Borderline Personality Disorder”. **Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation**, cilt 9, sayı 1, ss.14-22.

KUL, A. T. ve GÜNDOĞMUŞ, I. (2021). “The Effect of Trauma Type on the Severity of Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) Symptoms”. **Archives of Clinical Psychiatry** (São Paulo), Sayı 47, ss.135-139.

LABRECQUE, F., POTZ, A., LAROUCHE, É. ve JOYAL, C. C. (2020). “What Is So Appealing About Being Spanked, Flogged, Dominated, or Restrained? Answers from Practitioners of Sexual

- Masochism/Submission”. **The Journal of Sex Research**, cilt 58, sayı 4, ss. 409–423. <https://doi.org/10.1080/00224499.2020.1767025>
- LAHAÏE, M. A., BOYER, S. C., AMSEL, R., KHALİFÉ, S. ve BÎNİK, Y. M. (2010). “Vaginismus: A Review of the Literature on the Classification/Diagnosis, Etiology and Treatment”. **Women's Health** (London, England), cilt 6, sayı 5, ss.705–719.
- LAHAÏE, M., AMSEL, R., KHALİF’E, S., BOYER, S. C., FAABORG-ANDERSEN, M. ve BÎNİK, Y. M. (2015). “Can Fear, Pain, and Muscle Tension Discriminate Vaginismus From Dyspareunia/Provoked vestibulodynia? Implications for the New DSM-5 Diagnosis of Genito-Pelvic Pain/Penetration Disorder”. **Archives of Sexual Behavior**, cilt 44, sayı 6, ss.1537–1550. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0430-z>
- LAHOUSEN, T., UNTERRAINER, H. F. ve KAPFHAMMER, H. P. (2019). “Psychobiology of Attachment and Trauma—Some General Remarks from a Clinical Perspective”, **Frontiers in Psychiatry**, Sayı 10, 914-923.
- LAMPL-DE GROOT, J. (1982). “Thoughts on Psychoanalytic Views of Female Psychology 1927-1977.” **The Psychoanalytic Quarterly**, cilt 51, sayı 1, ss.1-18.
- LANE R. C. (2002). “Anorexia, Masochism, Self-Mutilation, and Autoerotism: The Spider Mother”, **Psychoanalytic Review**, cilt 89, sayı 1, ss.101–123. <https://doi.org/10.1521/prev.89.1.101.23405>
- LAZARUS, S. A., CHEAVENS, J. S., FESTA, F. ve ROSENTHAL, M. Z. (2014). “Interpersonal Functioning in Borderline Personality Disorder: A Systematic Review of Behavioral and Laboratory-Based Assessments”, **Clinical Psychology Review**, cilt 34, sayı 3, ss.193-205.
- LEENERS, B., HENGARTNER, M. P., AJDACIC-GROSS, V., RÖSSLER, W. ve ANGST, J. (2015). “Dyspareunia in the context of psychopathology, personality traits, and coping resources: results

from a prospective longitudinal cohort study from age 30 to 50". **Archives of Sexual Behavior**, Sayı 44, ss.1551-1560.

LEHMİLLER, J.J. (2020). "Fantasies About Consensual Nonmonogamy Among Persons in Monogamous Romantic Relationships". **Arch Sex Behav** Sayı 49, ss.2799–2812 <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01788-7>

LEİCHSENİRİNG, F. (1999). "Development and First Results of the Borderline Personality Inventory: A Self-Report Instrument for Assessing Borderline Personality Organization". **Journal of Personality Assessment**, cilt 73, sayı 1, ss.45–63. <https://doi.org/10.1207/S15327752JPA730104>

LEİCHSENİRİNG, F., HEİM, N., LEWEKE, F., SPİTZER, C., STEİNERT, C. ve KERNBERG, O. F. (2023). "Borderline Personality Disorder: a Review". **Jama**, cilt 329, sayı 8, ss.670-679.

LEİCHSENİRİNG, F., LEİBİNG, E., KRUSE, J., NEW, A. S. ve LEWEKE, F. (2011). "Borderline Personality Disorder". **The Lancet**, cilt 377, sayı 9759, ss.74-84. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(10\)61422-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(10)61422-5)

LEVİN, R. J. (2017). "The Human Sexual Response Cycle". **The Textbook of Clinical Sexual Medicine**, ss.39-51.

LYKİNS, A. D., MEANA, M. ve MİNİMİ, J. (2010). "Visual Attention to Erotic Images in Women Reporting Pain with Intercourse", **The Journal of Sex Research**, cilt 48, sayı 1, ss. 43–52. <https://doi.org/10.1080/00224490903556374>

LYSSENKO, L., SCHMAHL, C., BOCKHACKER, L., VONDERLİN, R., BOHUS, M. ve KLEİNDİENST, N. (2018). "Dissociation in Psychiatric Disorders: A Meta-Analysis of Studies Using the Dissociative Experiences Scale", **American Journal of Psychiatry**, cilt 175, sayı 1, ss.37-46.

LYU, M., XİONG, Y., WANG, H., YANG, L., CHEN, J. ve REN, P. (2025). "Why rejection Sensitivity Leads to Adolescents' loneliness:

Differential Exposure, Reactivity, and Exposure-Reactivity Models,” **Journal of Adolescence**, cilt 97, sayı 1, ss.137-147.

MACNEİL, S. ve BYERS, E. S. (2009). “Role of Sexual Self-Disclosure in the Sexual Satisfaction of Long-Term Heterosexual Couples” **Journal of Sex Research**, cilt 46, sayı 1, ss.3–14. <https://doi.org/10.1080/00224490802398399>

MAHLER M. S. ve LA PERRIERE, K. (1965). “Mother-Child Interaction During Separation Individuation”, **The Psychoanalytic Quarterly**, cilt 34, sayı 4, ss.483-498. <https://doi.org/10.1080/21674086.1965.11926361>

MAHLER, M. S. (1967). “On human Symbiosis and the Vicissitudes of Individuation”, **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 15, sayı 4, ss.740–763. <https://doi.org/10.1177/000306516701500401>

MAHLER, M. S. (1971). “A Study of the Separation-Individuation Process: And its Possible Application to Borderline Phenomena in the Psychoanalytic Situation”, **The Psychoanalytic Study of the Child**, cilt 26, sayı 1, ss.403–424. <https://doi.org/10.1080/00797308.1971.11822279>

MAHLER, M. S. ve FURER, M. (1966). “Development of Symbiosis, Symbiotic Psychosis, and the Nature of Separation Anxiety”. Remarks on Weiland's paper”, **The International Journal of Psycho-Analysis**, cilt 47, sayı 4, ss.559–560.

MAHONEY, A. (2010). Religion in Families, 1999–2009: A Relational Spirituality Framework. **Journal of Marriage and Family**, 72(4), 805-827.

MAİN, M. (1996). “Introduction to the Special Section on Attachment and Psychopathology: 2. Overview of the field of attachment”, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, cilt 64, sayı 2, ss.237–243. <https://doi.org/10.1037//0022-006x.64.2.237>

MAİN, M. ve WESTON, D. R. (1981). “The Quality of the Toddler's Relationship to Mother and to Father: Related to Conflict Behavior

and the Readiness to establish New Relationships”, **Child Development**, ss. 932-940.

MARK, K. P. ve JOZKOWSKI, K. N. (2013). “The Mediating Role of Sexual and Nonsexual Communication Between Relationship and Sexual Satisfaction in a Sample of College-Age Heterosexual Couples”, **Journal Of Sex & Marital Therapy**, cilt 39, sayı 5, ss.410-427.

MARK, K. P. ve LASSLO, J. A. (2018). “Maintaining Sexual Desire in Long-Term Relationships: A Systematic Review and Conceptual Model”, **The Journal of Sex Research**, cilt 55, sayı 4–5, ss.563–581.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1437592>

MARTÍN, J. L., & ASHBY, J. S. (2004). Perfectionism and fear of intimacy: Implications for Relationships. **The Family Journal**, 12(4), 368-374.

MASTERSON, J. F. ve RİNSLEY, D. B. (1975). “The Borderline Syndrome: The Role of the Mother in the Genesis and Psychic Structure of the Borderline Personality”, **The International Journal of Psychoanalysis**, cilt 56, sayı 2, ss.163–177.

MAZİNAN, R. G., DUDEK, C., WARKENTİN, H., FİNKENSTAEDT, M., SCHRÖDER, J., MUSİL, R., ... ve BİEDERMANN, S. V. (2024). “Borderline personality disorder and sexuality: causes and consequences of dissociative symptoms”, **Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation**, cilt 11, sayı 1, ss.8-18.

MCDEVİTT, J. B. (1975). “Separation-Individuation and Object Constancy”, **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 23, sayı 4, ss.713-742. <https://doi.org/10.1177/000306517502300402>

MCEVOY, M., MCELVANEY, R. ve GLOVER, R. (2021). “Understanding Vaginismus: A Biopsychosocial Perspective”, **Sexual and Relationship Therapy**, cilt 39, sayı 3, ss.680–701.
<https://doi.org/10.1080/14681994.2021.2007233>

- MCGLASHAN, T. H. (1986). "The Chestnut Lodge Follow-up Study: III. Long-term Outcome of Borderline Personalities", **Archives of General Psychiatry**, cilt 43, sayı 1, ss.20-30.
- MCLACHLAN, J., ZİMMER-GEMBECK, M. J. ve MCGREGOR, L. (2010). "Rejection Sensitivity in Childhood and Early Adolescence: Peer Rejection and Protective Effects of Parents and Friends", **Journal of Relationships Research**, cilt 1, sayı 1, ss.31-40.
- MÉNARD, A. D. ve OFFMAN, A. (2009). "The Interrelationships Between Sexual Self-Esteem, Sexual Assertiveness and Sexual Satisfaction", **Canadian Journal of Human Sexuality**, Sayı 18, ss.79-88.
- MERWIN, K. E. ve ROSEN, N. O. (2020). "Perceived Partner Responsiveness Moderates the Associations Between Sexual Talk and Sexual and Relationship Well-Being in Individuals in Long-Term Relationships". **The Journal of Sex Research**, cilt 12, sayı 1, 46-62.
- MİANO, A., DZİOBEK, I. ve ROEPKE, S. (2020). "Characterizing Couple Dysfunction in Borderline Personality Disorder", **Journal of Personality Disorders**, cilt 34, sayı 2, 181-198.
- MİSHRA, M. ve ALLEN, M. S. (2023). "Rejection Sensitivity and Romantic Relationships: A Systematic Review and Meta-Analysis", **Personality and Individual Differences**, Sayı 208, ss.1-8. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112186>
- MİTCHELSON, J. K. (2009). "Seeking the Perfect Balance: Perfectionism and Work–Family Conflict", **Journal of Occupational and Organizational Psychology**, cilt 82, sayı 2, ss.349-367.
- MONTGOMERY, M. J. (2005). "Psychosocial Intimacy and Identity: From Early Adolescence to Emerging Adulthood", **Journal of Adolescent Research**, cilt 20, sayı 3, ss.346-374.
- MOORE, B. E. (1964). "Frigidity: A Review of Psychoanalytic Literature", **The Psychoanalytic Quarterly**, cilt 33, sayı 3, ss.323–349.

- MORLEY, J. E. ve KAİSER, F. E. (2003). "Female Sexuality", **Medical Clinics**, cilt 87, sayı 5, ss.1077-1090.
- MOSS, B. F. ve SCHWEBEL, A. I. (1993). "Defining Intimacy in Romantic Relationships", **Family Relations**, ss. 31-37.
<https://doi.org/10.2307/584918>
- MUEHLENHARD, C. L. ve SHİPPEE, S. K. (2010). "Men's and Women's Reports of Pretending Orgasm". **Journal of Sex Research**, cilt 47, sayı 6, ss.552-567.
- MUISE, A., SCHİMMACK, U. ve IMPETT, E. A. (2016). "Sexual Frequency Predicts Greater Well-Being, but more is not Always Better". **Social Psychological and Personality Science**, cilt 7, sayı 4, ss.295-302.
- NATOLİ, A. P., SCHAPIRO-HALBERSTAM, S., & KOLOBUKHOVA, A. (2021). A Multimethod Investigation of sex, Romantic Relationships, and Interpersonal Dependency. **Archives of Sexual Behavior**, cilt 50, sayı 6, ss.2621-2629.
- NAZ, F. ve KAUSAR, R. (2016). "Somatic Symptoms Scale: Psychometric Properties in Clinical and Normal Sample" **JPMA the Journal of the Pakistan Medical Association**, Sayı 66, ss.8-12.
- NOBRE, P. J. ve PİNTO-GOUVEİA, J. (2008). "Differences in Automatic Thoughts Presented During Sexual Activity Between Sexually Functional and Dysfunctional Men and Women". **Cognitive Therapy and Research**, Sayı 32, ss.37-49.
- NORONA, J. C., ROBERSON, P. N. ve WELSH, D. P. (2016). "Rejection Sensitivity and Depressive Symptoms: Longitudinal Actor-Partner Effects in Adolescent Romantic Relationships". **Journal of Adolescence**, Sayı 51, ss.6-18.
- O'CONNELL HE, DE LANCEY JOL (2005). "Clitoral Anatomy in Nulliparous Healthy Premenopausal Volunteers Using Enhanced Magnetic Resonance Imaging", **J. Urol**. Sayı 173, ss.2060-2063.

- OGDEN, T. H. (2004). The Analytic Third: Implications for Psychoanalytic Theory and Technique. **The Psychoanalytic Quarterly**, 73(1), 167–195. <https://doi.org/10.1002/j.2167-4086.2004.tb00156.x>
- ONUR, B. (2019). “Psikanaliz Kuramında Kadın”. **Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)**, 13(1), 63-80. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000662
- ORR, N., WAHL, K., JOANNOU, A., HARTMANN, D., VALLE, L., YONG, P., ... ve RENZELLİ-CAÏN, R. I. (2020). “Deep Dyspareunia: Review of Pathophysiology and Proposed Future Research Priorities”, **Sexual Medicine Reviews**, cilt 8, sayı 1, ss.3-17. <https://doi.org/10.1016/j.sxmr.2018.12.007>
- ÖZ, M. ve KISA, C. (2023). “Cinsellik ve Duygular: Bir Gözden Geçirme”, **Habitus Toplumbilim Dergisi**, cilt 4, sayı 4, ss.211-228.
- ÖZTÜRK, C. Ş. ve ARKAR, H. (2014). “Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler”, **Literatür ve Sempozyum**, cilt 1, sayı 3, ss.16-24.
- PAKSERESHT, P., SALAHİAN, A., MOHAMMADI, M. ve MOHAMMADI, M. (2024). “Investigating the Relationship between Personality Patterns and Orgasm Types in Women”, **Iranian Journal of Health Psychology**; cilt, 7, sayı 2, ss.1-11.
- PARİSH, S. J., COTTLER-CASANOVA, S., CLAYTON, A. H., MCCABE, M. P., COLEMAN, E., & REED, G. M. (2021). “The evolution of the female sexual disorder/dysfunction definitions, nomenclature, and classifications: a review of DSM, ICSM, ISSWSH, and ICD”, **Sexual Medicine Reviews**, cilt 9, sayı 1, ss.36-56.
- PAZMANY, E., BERGERON, S., VAN OUDENHOVE, L., VERHAEGHE, J. ve ENZLİN, P. (2013). “Aspects of Sexual Self-Schema in Premenopausal Women with Dyspareunia: Associations with Pain, Sexual Function, and Sexual Distress”. **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 10, sayı 9, ss.2255-2264.

- PEASE, E. R., ZIEGELMANN, M., VENCİLL, J. A., KOK, S. N., COLLİNS, C. S., ve BETCHER, H. K. (2022). "Persistent Genital Arousal Disorder (PGAD): a Clinical Review and Case Series in Support of Multidisciplinary Management", **Sexual Medicine Reviews**, cilt 10, sayı 1, ss.53-70.
- PECKHAM, A. D., JONES, P., SNORRASON, I., WESSMAN, I., BEARD, C., & BJÖRGVİNSSON, T. (2020). "Age-Related Differences in Borderline Personality Disorder Symptom Networks in a Transdiagnostic Sample" **Journal of Affective Disorders**, Sayı 274, ss.508-514.
- PELOQUİN, K., BİGRAS, N., BRASSARD, A. ve GODBOUT, N. (2014). "Perceiving That One's Partner Is Supportive Moderates the Associations Among Attachment Insecurity and Psychosexual Variables". **The Canadian Journal of Human Sexuality**, cilt 23, sayı 3, 178-188.
- PETERSEN, J. L. ve HYDE, J. S. (2010). "A Meta-Analytic Review of Research on Gender Differences In Sexuality, 1993–2007". **Psychological Bulletin**, cilt 136, sayı 1, ss.21–38. <https://doi.org/10.1037/a0017504>
- PIETROMONACO, P. R., & BARRETT, L. F. (2000). "The Internal Working Models Concept: What do we Really Know About the Self in Relation to Others?." **Review of General Psychology**, cilt 4, sayı 2, ss.155-175. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.155>
- PIETRZAK, J., DOWNEY, G. ve AYDUK, O. (2005). "Rejection Sensitivity as an Interpersonal Vulnerability", **Interpersonal Cognition**, 62-84.
- PİLKİNGTON, C. J. ve RİCHARDSON, D. R. (1988). "Perceptions of Risk in Intimacy". **Journal of Social and Personal Relationships**, cilt 5, sayı 4, ss.503-508. <https://doi.org/10.1177/0265407588054006>
- PRAGER, K. J. (1983). "Development of Intimacy in Young Adults, a Multidimensional View", **Psychological Reports**, cilt 52, sayı 3, ss.751-756. <https://doi.org/10.2466/pr0.1983.52.3.751>

- PRIVITERA, G., O'BRIEN, K., MISAJON, R. ve LIN, C. Y. (2023). "Endometriosis Symptomatology, Dyspareunia, and Sexual Distress are Related to Avoidance of Sex and Negative Impacts on the Sex Lives of women with Endometriosis", **International journal of Environmental Research and Public Health**, cilt 20, Sayı 4, ss.3362-3371.
- PRUNAS, A. ve BERNORIO, R. (2015). "Dimensions of Personality Organization and Sexual Life in a Community Sample of Women". **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 42, sayı 2, ss. 158–164. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2015.1033575>
- RAPAPORT, D. (1958). "The Theory of Ego Autonomy: A Generalization", **Bulletin of the Menninger Clinic**, Sayı 22, ss.13-35.
- RAUER, A. ve VOLLING, B. (2015). "The Role of Relational Spirituality in Happily-Married Couples' Observed Problem-Solving", **Psychology of Religion and Spirituality**, cilt 7, sayı 3, ss.239-248.
- RAUSCH, D. ve RETTENBERGER, M. (2021). "Predictors of Sexual Satisfaction in Women: A Systematic Review". **Sexual Medicine Reviews**, cilt 9, sayı 3, ss.365-380.
- REISSING, E. D. (2012). "Consultation and Treatment History and Causal Attributions in an Online Sample of Women with Lifelong and Acquired Vaginismus", **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 9, sayı 1, ss.251-258.
- REISSING, E. D., ANDRUFF, H. L. ve WENTLAND, J. J. (2012). "Looking back: The Experience of First Sexual Intercourse and Current Sexual Adjustment in Young Heterosexual Adults", **Journal of Sex Research**, cilt 49, sayı 1, ss.27-35.
- REISSING, E. D., BINIK, Y. M., KHALIF, S., COHEN, D. ve AMSEL, R. (2003). "Etiological Correlates of Vaginismus: Sexual and Physical Abuse, Sexual Knowledge, Sexual Self-Schema, and Relationship Adjustment", **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 29, sayı 1, ss.47–59. <https://doi.org/10.1080/713847095>

- REISSING, E. D., BİNİK, Y. M., KHALİFÉ, S., COHEN, D. ve AMSEL, R. (2004). “Vaginal Spasm, Pain, and Behavior: An Empirical Investigation of the Diagnosis of Vaginismus”, **Archives of Sexual Behavior**, Sayı 33, ss.5-17. <https://doi.org/10.1023/B:ASEB.0000007458.32852.c8>
- ROGERS, C. R. (1961). “The Process Equation of Psychotherapy”, **American Journal of Psychotherapy**, cilt 15, sayı 1, ss.27-45.
- ROMERO-CANYAS, R., DOWNEY, G., BERENSON, K., AYDUK, O. ve KANG, N. J. (2010). “Rejection Sensitivity and The Rejection–Hostility Link in Romantic Relationships”, **Journal of Personality**, cilt 78, sayı 1, ss.119-148. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00611.x>
- ROSEN, C. BROWN, J. HEİMAN, S. LEİBLUM, C. MESTON, R. SHABSİGH, D. FERGUSON., ve R. D'AGOSTİNO, R. (2000). “The Female Sexual Function Index (FSFI): A Multidimensional Self-Report Instrument for the Assessment of Female Sexual Function”. **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 26, sayı 2, ss.191-208.
- ROSEN, N. O. ve BERGERON, S. (2019). “Genito-Pelvic Pain Through a Dyadic Lens: Moving Toward an Interpersonal Emotion Regulation Model of Women’s Sexual Dysfunction”, **The Journal of Sex Research**, cilt 56, sayı 4-5, ss.440-461. <https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1513987>
- ROSEN, N. O., MUİSE, A., IMPETT, E. A., DELİSLE, I., BAXTER, M. L. ve BERGERON, S. (2018). “Sexual Cues Mediate the daily Associations Between Interpersonal Goals, Pain, and Well-Being in Couples Coping with Vulvodynia”, **Annals of Behavioral Medicine**, cilt 52, sayı 3, ss.216–227. <https://doi.org/10.1093/abm/kax046>
- SANSONE, R. A., CHU, J. W. ve WİEDERMAN, M. W. (2011). “Sexual behaviour and Borderline Personality Disorder Among Female Psychiatric Inpatients”, **International Journal of Psychiatry in Clinical Practice**, cilt 15, sayı 1, ss.69-73.

- SCHACHNER, D. A. ve SHAVER, P. R. (2004). "Attachment Dimensions and Sexual Motives", **Personal Relationships**, cilt 11, sayı 2, ss.179-195.
- SCHULTE-HERBRÜGGEN, O., AHLERS, C. J., KRONSEIN, J. M., RÜTER, A., BAHRI, S., VATER, A. ve ROEPKE, S. (2009). Impaired Sexual Function in Patients with Borderline Personality Disorder is Determined by History of Sexual Abuse. **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 6, sayı 12, ss.3356-3363.
- SCHULZE, A., ROMMELFANGER, B., SCHENDEL, E., KAMMLER-SÜCKER, K. I. ve LIS, S. (2024). "You say it's not me: The Influence of Offering External Explanations of Rejection and Acceptance Behavior on the Perception of Benevolence in Borderline Personality Disorder", **Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation**, cilt 11, sayı 1, ss.29-37.
- SCHWARTZ, A. (1987). "Drives, Affects, Behavior-And Learning: Approaches to A Psychobiology of Emotion and to An Integration of Psychoanalytic and Neurobiology Thought". **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 35, sayı 2, ss.467- 506.
<https://doi.org/10.1177/000306518703500208>
- SCHWENCK, G. C., BERGERON, S., HUBERMAN, J. S., OLIVEIRA, H., IMPETT, E. A. ve ROSEN, N. O. (2025). "Comparing Responses to Sexual Rejection and sexual and Relationship Well-Being in Couples Coping with sexual Interest/Arousal disorder and Community Couples", **The Journal of Sex Research**, cilt 62, sayı 1, ss51-64.
- SETTEGAST, S. (2024). "What Is Sexual Intimacy?", **Think**, cilt 23, sayı 67, ss.53-58.
- SHAHAR, G., BLATT, S. J., ZUROFF, D. C., KRUPNICK, J. L. ve SOTSKY, S. M. (2004). "Perfectionism Impedes Social Relations and Response to Brief Treatment for Depression", **Journal of Social and Clinical Psychology**, cilt 23, sayı 2, ss.140-154.
- SHAHAR, G., HENRICH, C. C., BLATT, S. J., RYAN, R. ve LITTLE, T. D. (2003). "Interpersonal Relatedness, Self-Definition, and Their Motivational Orientation During Adolescence: A Theoretical and

Empirical Integration”, **Developmental Psychology**, cilt 39, sayı13, ss.470-481.

SHALLCROSS, R., DICKSON, J. M., NUNNS, D., MACKENZIE, C. ve KIEMLE, G. (2018). “Women’s Subjective Experiences of Living With Vulvodynia: a Systematic Review and Meta-Ethnography”, **Archives of Sexual Behavior**, Sayı 47, ss.577-595.

SHAVER, P. R. ve MIKULINCER, M. (2002). “Attachment-Related Psychodynamics”, **Attachment & Human Development**, cilt 4, sayı 2, ss.133-161. <https://doi.org/10.1080/14616730210154171>

SHER, L., RUTTER, S. B., NEW, A. S., SIEVER, L. J. ve HAZLETT, E. A. (2019). Gender differences and similarities in aggression, suicidal behaviour, and psychiatric comorbidity in borderline personality disorder. **Acta Psychiatrica Scandinavica**, cilt 139, sayı 2, ss.145-153.

SHIFREN, J. L., MONZ, B. U., RUSSO, P. A., SEGRETİ, A. ve JOHANNES, C. B. (2008). “Sexual Problems and Distress in United States Women: Prevalence and Correlates”, **Obstetrics & Gynecology**, cilt 112, sayı 5, ss.970-978.

SOLOFF, P. H. ve CHIAPPETTA, L. (2019). “10-Year Outcome of Suicidal Behavior in Borderline Personality Disorder”, **Journal of Personality Disorders**, cilt 33, sayı 1, ss.82-100.

SRIVASTAVA, RASHMI MD., THAKAR, RANEE MD, MRCOG., SULTAN ve ABDUL MD, FRCOG. (2008). “Female Sexual Dysfunction in Obstetrics and Gynecology”. **Obstetrical & Gynecological Survey**, cilt 63, sayı 8, ss.527-53.

ST CLAIR, M. ve WIGREN, J. (2004). “DW Winnicott: Pediatrician with a Unique Perspective”, **Object Relations and Self Psychology: An introduction**, ss.68-86.

STAEBLER, K., HELBING, E., ROSENBAACH, C. ve RENNEBERG, B. (2010). “Rejection Sensitivity and Borderline Personality Disorder”, **Clinical Psychology ve Psychotherapy**, cilt 18, sayı 4, ss.275–283.

- STEFANO, C. ve MCCABE, M. P. (2012). "Adult Attachment and Sexual Functioning: A Review of Past Research", **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 9, sayı 10, ss.2499-2507
- STEIN, R. (2007). "Unforgetting and Excess, the Re-creation and Re-finding of Suppressed Sexuality", **Psychoanalytic Dialogues**, cilt 16, sayı 6, ss.763-778. <https://doi.org/10.1080/10481880701357503>
- STEIN, R. (1998). "The Enigmatic Dimension of Sexual Experience: The "Otherness" of Sexuality and Primal Seduction". **The Psychoanalytic Quarterly**, cilt 67, sayı 4, ss.594-625.
- STEIN, R. (2008). "The Otherness of Sexuality: Excess", **Journal of the American Psychoanalytic Association**, cilt 56, sayı 1, ss. 43-71. <https://doi.org/10.1177/0003065108315540>
- STERN, A. (1938). "Psychoanalytic Investigation and Therapy in the Borderline Group of Neuroses", **The Psychoanalytic Quarterly**, Sayı 7, ss.467-489.
- STERN, A. (1945). "Psychoanalytic Therapy in the Borderline Neuroses". **The Psychoanalytic Quarterly**, Sayı 14, ss. 190-198. <https://doi.org/10.1080/21674086.1945.11925599>
- STERNBERG, R. J. (1986). "A Triangular Theory of Love". **Psychological Review**, cilt 93, sayı 2, ss.119-126.
- SUTHERLAND, O. (2012). "Qualitative Analysis of heterosexual Women's Experience of Sexual Pain and Discomfort". **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 38, sayı 3, ss.223-244
- TAHAN, M., SALEEM, T., MOSHTAGH, M., FATTAHİ, P. ve RAHİMİ, R. (2020). "Psychoeducational Group Therapy for sexual function and marital satisfaction in Iranian couples with sexual dysfunction disorder", **Heliyon**, cilt 6, sayı 7, ss.66-79.
- TALMON, A., UYSAL, A. ve GROSS, J. J. (2022). "Childhood Maltreatment and mid-Life Adult Sexuality: A 10-year Longitudinal Study". **Archives of Sexual Behavior**, 1-15.

- TANG, H. H. ve RICHARDSON, R. (2013). "Reversing the negative Psychological Sequelae of Exclusion: Inclusion Is Ameliorative but Not Protective Against the Aversive Consequences of Exclusion". **Emotion**, cilt 13, sayı 1, ss.139-158.
- THOLANDER, M. ve TOUR, N. (2022). "The Shame of Casual sex: Narratives of Young Swedish women", **In Women's Studies International Forum**, Sayı 93, ss.1-11.
- TORRES, H. L. ve GORE-FELTON, C. (2007). "Compulsivity, Substance Use, and Loneliness: The Loneliness and Sexual Risk Model (LSRM)". **Sexual Addiction & Compulsivity**, cilt 14, sayı 1, ss.63-75.
- TRUJILLO, M. A., PERRIN, P. B., SUTTER, M., TABAAC, A. ve BENOTSCH, E. G. (2017). "The Buffering Role of Social Support on the associations Among Discrimination, Mental Health, and Suicidality in a Transgender Sample", **International Journal of Transgenderism**, cilt 18, sayı 1, ss.39-52.
- VAN DER VELDE, J. ve EVERAERD, W. (2001). "The Relationship Between Involuntary Pelvic Floor Muscle Activity, Muscle Awareness and Experienced Threat in Women with and Without Vaginismus". **Behaviour Research and Therapy**, cilt 39, sayı 4, ss. 395–408. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(00\)00007-3](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(00)00007-3)
- VINÍCIUS JOBİM FÍSCHER, GERHARD ANDERSSON, JOËL BILLIEUX, ve CLAUS VÖGELE. (2022). "The Relationship Between Emotion Regulation and Sexual Function and Satisfaction: A Scoping Review", **Sexual Medicine Reviews**, cilt 10, sayı 2, ss.195–208,
- WAGUİH WILLIAM ISHAK, ANNA BOKARIUS, JESSICA K. JEFFREY, ve MICHAEL C. DAVIS. (2010). "Disorders of Orgasm in Women: A Literature Review of Etiology and Current Treatments", **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 7, sayı 10, ss. 3254–3268, <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.01928.x>
- WARKENTİN, H. F., MAZİNAN, R. G., FUSS, J., KRATZER, L. ve BIEDERMANN, S. V. (2025). "BDSM and Masochistic Sexual

- Fantasies in Women With Borderline Personality Disorder: Simply on the Spectrum of “Normality” or Source of Suffering?”, **Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation**, cilt 12, sayı 1, ss.7-16.
- WEİZMAN, Z. Z. A. (2008). The Impact of Mental İllness on Sexual Dysfunction. **Adv Psychosom Med**, Sayı 29, ss. 89-106.
- WIEGEL, M., MESTON, C. ve ROSEN, R. (2005). “The Female Sexual Function Index (FSFI): Cross-Validation and Development of Clinical Cutoff Scores”. **Journal of Sex & Marital Therapy**, cilt 31, sayı 1, ss.1-20.
- WINNİCOTT, D. W. (1953). “Transitional Objects and Transitional Phenomena: A Study of the First Not-Me Possession”, **Int J Psychoanal**, Sayı 34, ss. 89-97.
- WİTTİNG, K., SANTTİLA, P., VARJONEN, M., JERN, P., JOHANSSON, A., VON DER PAHLEN, B. ve SANDNABBA, K. (2008). “Female Sexual Dysfunction, Sexual Distress, and Compatibility with Partner”, **The Journal of Sexual Medicine**, cilt 5, sayı 11, ss.2587-2599. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2008.00984.x>
- WONG, H. (1981). Typologies of Intimacy. **Psychology of Women Quarterly**, cilt 5, sayı 3, ss.435-443. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1981.tb00584.x>
- WYRZYKOWSKI, J., KOSTECKA, B., SANTANGELO, P. ve KUCHARSKA, K. (2025). “Emotional Dysregulation and Sexual Risk Behavior in Individuals With Borderline Personality Disorder: Interactions With Psychological Pain, Impulsivity, Anxiety, and Depression”, **Journal of Personality Disorders**, cilt 39, sayı 1, ss.77-94.
- YAPICI, A. (2018). “Eşlerin Dinsel Algı ve Yaşayışına Göre Evlilikte Dindarlık ve Maneviyat Huzur mu, Kusur mu?” **Turkish Studies**, cilt 13, sayı 2, ss.79-106.

YEOMANS, F. E. ve LEVY, K. N. (2002). "An Object Relations Perspective on Borderline Personality". **Acta Neuropsychiatrica**, cilt 14, sayı 2, ss.76-80.

YODER, V. C., VIRDEN III, T. B. ve AMİN, K. (2005). "Internet Pornography and Loneliness: An Association?". **Sexual Addiction & Compulsivity**, cilt 12, sayı 1, ss.19-44.

ZANARİNİ, M. C., FRANKENBURG, F. R., REİCH, D. B. ve FİTZMAURİCE, G. (2010). "Time to Attainment of Recovery from Borderline Personality Disorder and Stability of Recovery: A 10-Year Prospective Follow-Up Study". **American Journal of Psychiatry**, cilt 167, sayı 6, ss.663-667.

ZANARİNİ, M. C., PARACHİNİ, E. A., FRANKENBURG, F. R., HOLMAN, J. B., HENNEN, J., REİCH, D. B. ve SİLK, K. R. (2003). "Sexual relationship Difficulties Among Borderline Patients and Axis II Comparison Subjects", **The Journal of Nervous and Mental Disease**, cilt 191, sayı 7, ss.479-482.

ZİMMER-GEMBECK, M. J. (2015). Emotional Sensitivity Before and After Coping with Rejection: A Longitudinal Study. **Journal of Applied Developmental Psychology**, Sayı 41, ss.28-37.

İNTERNET KAYNAKLARI

WORLD HEALTH ORGANİZATİON. (1992) The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders:clinical descriptions and diagnostic guidelines. WHO. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/37958>

WORLD HEALTH ORGANİZATİON. (2019) The ICD-11 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines. WHO.<https://www.who.int/standards/classifications/classification-of-diseases>

TEZLER

BASAT, Ç. (2004). "An Exploration of Marital Satisfaction, Locus of Control, and Self-Esteem as Predictors of Sexual Satisfaction", (yüksek lisans tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

- BAYRAK, M. (2006). “Vajinismus Oluşumunda Etyolojik Özellikler”, (yayınlanmamış uzmanlık tezi), Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- BİNGHAM, A. (2024).” Psychosexual Therapy for Vaginismus: An Interpretative Phenomenological Analysis”, (doktora tezi), University of London.
- ÇAVAŞ, Ş. (2008). “Cinsel işlev bozuklukları polikliniğine başvuran vajinismus ve prematür ejakülasyon olgularında psikiyatrik komorbiditenin araştırılması”, (yayınlanmamış uzmanlık tezi), Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.
- ÇELİK, O. (2014). “Rorschach Testi Lerner Savunma Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması”, (yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi.
- NOGRATLI, M. T. (2019). “Kadınların Cinsel İşlev Düzeyleri, Evlilik Doyumları ile Cinsel Memnuniyet Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” (yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi.

EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

EK 2: Borderline Kişilik Envanteri

EK 3: Kadın Cinsel İşlev Ölçeği

EK 4: Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

EK 5: Yakınlık Korkusu Ölçeği

EK 6: Etik Kurul Onayı

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaş:

.....
.....

2. Eğitim Düzeyiniz: İlkokul () Lise () Üniversite () Yüksek Lisans ()
Doktora ()

3. Herhangi bir psikiyatrik tanı/tedavi aldınız mı? Evet () Hayır ()

Tanı/tedavi?:

.....

Devam ediyor mu? :

.....

4. Uyuşturucu / madde kullanıyor musunuz? Evet () Hayır ()

5. Alkollü içecekleri ne sıklıkta kullanırsınız? () Hiçbir zaman () Ayda bir
veya daha az () Haftada bir veya daha az () Haftada 2-4 kez () Haftada 5
kez veya daha fazla

EK 2: Borderline Kişilik Envanteri

Aşağıdaki cümlelerden size uygun olanlarını işaretleyiniz.

1. Sık sık panik nöbetleri geçiririm.
2. Son zamanlarda beni duygusal olarak etkileyen hiçbir şey olmadı.
3. Çoğu kez gerçekte kim olduğumu merak ederim.
4. Çoğu kez başıma iş açacak risklere girerim.
5. Başkaları bana yoğun ilgi gösterdikleri zaman kendimi boğulmuş hissedirim.
6. Bazen içimde bana ait olmayan başka bir kişi ortaya çıkar.
7. Gerçekte olmadığı halde acayip şekiller veya görüntüler gördüğüm oldu.
8. Bazen çevremdeki insanlar ve nesnelerin gerçek olmadığını hissedirim.
9. Başkalarına yönelik duygularım bir uçtan bir uca çok hızlı değişir (Ör. Sevgi ve beğeniden nefret ve hayal kırıklığına).
10. Çoğu kez değersizlik ya da umutsuzluk duygusuna kapılırım.
11. Çoğu kez paramı çarçur ederim ya da kumarda kaybederim.
12. Gerçekte kimse olmadığı halde hakkımda konuşan sesler duyduğum oldu.
13. Eğer 12. maddeye “evet” dediyseniz aşağıdaki cümlelerden sizin için Uygun olanını seçiniz:
 - a. Bu sesler benim dışımdan gelmiştir.
 - b. Bu sesler içimden gelmiştir.
14. Yakın ilişkilerde hep incinirim.
15. Bana uymayan biçimde hissettiğim ya da davrandığım oldu.
16. Bir kukla gibi dışarıdan yönetiliyormuş ve yönlendiriliyormuş gibi hissettiğim oldu.
17. Herhangi birine fiziksel olarak saldırıda bulunduğum oldu.
18. Düşüncelerim başkaları tarafından okunuyormuş gibi hissettiğim oldu.

19. Bazen gerçekte suç işlemediğim halde, sanki işlemişim gibi suçluluk hissedirim.

20. Bilerek kendime bedensel zarar verdiğim oldu.

21. Bazen gerçekte olmadığı halde insanların ve nesnelerin görünümünün değiştiği hissine kapılırım.

22. Yoğun dini uğraşlarım olmuştur.

23. Duygusal ilişkilerimde çoğunlukla ne tür bir ilişki istediğimden emin olamam.

24. Bazen bir kâhin gibi gelecekle ilgili özel hislerim olur.

25. Bir ilişki ilerledikçe kendimi kapana kısılmış gibi hissedirim.

26. Gerçekte kimse olmadığı halde bir başka insanın varlığını hissettiğim oldu.

27. Bazen bedenim ya da bedenimin bir kısmı bana acayip veya değişmiş gibi görünür.

28. İlişkiler çok ilerlerse, çoğunlukla koparma gereksinimi duyarım.

29. Bazen birilerinin peşimde olduğu hissine kapılırım.

30. Sık sık uyuşturucu kullanırım (esrar, hap gibi).

31. Başkalarını kontrol altında tutmaktan hoşlanırım.

32. Bazen özel biri olduğumu hissedirim.

33. Bazen dağılıyormuşum gibi hissedirim.

34. Bazen bana bir şeyin gerçekte mi yoksa yalnızca hayalimde mi olduğunu ayırt etmek zor gelir.

35. Çoğu kez sonuçlarını düşünmeden içimden geldiği gibi davranırım.

36. Bazen gerçek olmadığım duygusuna kapılırım.

37. Bazen bedenim yokmuş ya da bir kısmı eksikmiş hissine kapılırım.

38. Çoğu kez kâbus görürüm.

39. Çoğu kez başkaları bana gülüyormuş ya da hakkımda konuşuyormuş hissine kapılırım.

40. Çoğu kez insanlar bana düşmanmış gibi gelir.

41. İnsanların kendi düşüncelerini benim zihnime soktuklarını hissettiğim oldu.

42. Çoğu kez gerçekten ne istediğimi bilmem.

43. Geçmişte intihar girişiminde bulundum.

44. Bazen ciddi bir hastalığım olduğuna inanırım.

45. “Alkol, uyuşturucu ya da hap alışkanlığım vardır”.

Eğer yanıtınız “evet” ise aşağıdakilerden uygun olanlarını işaretleyiniz.

a. Alkol b. Uyuşturucu c. Hap

46. Bazen bir rüyada yaşıyormuş ya da yaşamım bir film şeridi gibi gözümün önünden geçiyormuş hissine kapılıyorum.

47. Çoğu kez bir şeyler çalarım.

48. Bazen öyle açlık nöbetlerim olur ki önüme gelen her şeyi silip süpürürüm.

49. Aşağıdaki konularla ilgili sorulan sorularda çoğu kez kendimi rahatsız hissederim.

a. Politika b. Din c. Ahlak (iyi-kötü)

50. Bazen aklımdan birilerini öldürme düşüncesi geçer.

51. Yasalarla başımın derde girdiği oldu.

52. Yukarıdaki maddelerde anılan yaşantılardan herhangi birini ilaç etkisi altında yaşadığınız oldu mu?

Eğer yanıtınız “evet” ise ilgili maddelerin numaralarını yazınız:

(.....)

53. Yukarıdaki maddelerde anılan yaşantılardan herhangi birini psikoterapi sırasında yaşadığınız oldu mu?

Eğer yanıtınız “evet” ise ilgili maddelerin numaralarını yazınız:

(.....)

Değerlendirme: Hastaya kendisine uygun ifadeleri işaretlemesi bildirilir. Envanterde hasta tarafından uygun bulunup işaretlenen her ifadeye “1” puan verilir, seçilmeyen ifadelere ise “0” puan verilir. Toplam puan için son iki madde (52 ve 53) göz önüne alınmaz, toplam puan ilk 51 madde ile hesaplanır.

EK 3: Kadın Cinsel İşlev Ölçeği

KADIN CİNSEL İŞLEV ÖLÇEĞİ-(FSFI)

Sayın katılımcı; son dört haftada süregelen cinsel işlevlerinizi belirlemeye yönelik olarak hazırlanan bu ölçekte 19 madde bulunmaktadır. Sizden istenen her bir maddede size uyan tek bir seçeneği işaretlemenizdir. Lütfen tüm sorulara cevap veriniz.

Teşekkür ederiz.

* **Cinsel aktivite** : Cinsel birleşme, sevişme ve kendini tatmin dahil olmak üzere tüm cinsel faaliyetler.
** **Cinsel ilişki** : Kadın ile erkeğin cinsel birleşmesi (sertleşmiş kamışın/erkeklik organının kadının haznesine girmesi)
*** **Cinsel uyarılma**: Sevişme, şehvet duygusu ve düşüncelerin belirmesi ile vajinanın ıslanması ve benzeri durumlar
**** **Orgazm** : Bızır,hazne, rahim, makat ve alt karın ve tüm vücudu saran kuvvetli ritmik kasılmalar olması.

Tüm sorularda yalnız bir kutuyu işaretleyiniz.

1. Son 4 hafta içinde, ne sıklıkta cinsel istek duyunuz?

- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

2. Son 4 hafta içinde, cinsel istek veya ilgi düzeyinizi (derecenizi) nasıl değerlendirirsiniz?

- ☐ Çok yüksek
- ☐ Yüksek
- ☐ Orta
- ☐ Düşük
- ☐ Çok düşük veya hiç

3. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişki** sırasında ne sıklıkta uyarıldığınızı hissettiniz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

4. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişki** sırasında uyarılma düzeyinizi nasıl derecelendirirsiniz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Çok yüksek
- ☐ Yüksek
- ☐ Orta
- ☐ Düşük
- ☐ Çok düşük veya hiç

5. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişki** sırasında cinsel bakımdan uyarılacağınızdan ne derecede emindiniz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım
- ☐ Çok emindim
- ☐ Emindim
- ☐ Oldukça emindim
- ☐ Az emindim
- ☐ Çok az / hiç emin değildim

6. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişki** sırasında uyarılma durumunuz sizin için ne sıklıkta tatminkardı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

7. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişki** sırasında hazneniz ne sıklıkla ıslandı / kayganlaştı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

8. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişki** sırasında haznenizin ıslanması / kayganlaşmasındaki zorluk derecesi nasıldı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım
- ☐ Çok çok zor veya imkansızdı
- ☐ Çok zordu
- ☐ Zordu
- ☐ Biraz zordu
- ☐ Hiç zorluk çekmedim

9. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişkiniz** bitene kadar cinsel organınızın ıslaklığını / kayganlığını ne sıklıkta koruyabildiniz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

10. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişkiniz** bitene kadar haznenizin ıslaklığını / kayganlığını koruyabilme zorluğunuzun sıklığı neydi?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

11. Son 4 hafta içinde, cinsel uyarılma*** veya cinsel ilişkide** ne sıklıkta orgazm**** oldunuz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

12. Son 4 hafta içinde, cinsel uyarılma*** veya cinsel ilişki** sırasında orgazma**** ulaşmak sizin için ne kadar zordu?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Çok çok zordu / imkansızdı
- ☐ Çok zordu
- ☐ Zordu
- ☐ Biraz zordu
- ☐ Hiç zorluk çekmedim

13. Son 4 hafta içinde, cinsel uyarılma*** veya cinsel ilişki** sırasında orgazma**** ulaşmanız ne kadar tatminkardı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım
- ☐ Çok tatminkardı
- ☐ Genellikle tatminkardı
- ☐ Yansında tatminkardı, yansında tatminkar değildi
- ☐ Genellikle tatminkar değildi
- ☐ Hiç tatminkar değildi

14. Son 4 hafta içinde, cinsel aktivite* veya cinsel ilişkiniz** sırasında siz ve eşiniz arasındaki duygusal yakınlık ne kadar tatminkardı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım
- ☐ Çok tatminkardı
- ☐ Genellikle tatminkardı
- ☐ Yansında tatminkardı, yansında tatminkar değildi
- ☐ Genellikle tatminkar değildi
- ☐ Hiç tatminkar değildi

15. Son 4 hafta içinde, eşinizle cinsel ilişkiniz** sizin için ne kadar tatminkardı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım
- ☐ Çok tatminkardı
- ☐ Genellikle tatminkardı
- ☐ Yansında tatminkardı, yansında tatminkar değildi
- ☐ Genellikle tatminkar değildi
- ☐ Hiç tatminkar değildi

16. Son 4 hafta içinde, genel olarak cinsel hayatınız sizin için ne kadar tatminkardı?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım
- ☐ Çok tatminkardı
- ☐ Genellikle tatminkardı
- ☐ Yansında tatminkardı, yansında tatminkar değildi
- ☐ Genellikle tatminkar değildi
- ☐ Hiç tatminkar değildi

17. Son 4 hafta içindeki, cinsel ilişkinizde haznenize giriş sırasında ne sıklıkta ağrı veya rahatsızlık duyduunuz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

18. Son 4 hafta içindeki, cinsel ilişkinizde haznenize girişten sonra ne sıklıkta ağrı veya rahatsızlık duyduunuz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Hemen hemen her zaman
- ☐ Çoğu zaman (15 günden fazla)
- ☐ Bazen (15 günde)
- ☐ Birkaç kez (15 günden az)
- ☐ Hemen hemen hiç / hiçbir zaman

19. Son 4 hafta içindeki, hazneye giriş sırasında veya sonrasında duyduğunuz ağrı / rahatsızlığın derecesini nasıl değerlendirirsiniz?

- ☐ Hiç cinsel aktivitede bulunmadım.
- ☐ Çok yüksek
- ☐ Yüksek
- ☐ Orta
- ☐ Düşük
- ☐ Çok düşük veya hiç

EK 4: Yetişkin Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

Aşağıdaki ifadeler, insanların zaman zaman başkalarından bazı şeyler istediği durumları tanımlamaktadır. Her ifade için, **o durumda kendinizin bulunduğunu hayal ediniz ve ilgili soruları cevaplayınız.**

1. Anne babanızdan ya da başka bir aile üyesinden maddi olarak zor bir zamanınızda, yardım etmesi için borç istiyorsunuz.

Ailenizin size yardım etmeyi isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Ellerinden geldiğince yardım etmeyi kabul edeceklerini düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

2. Yakın bir arkadaşınızla, onu ciddi bir şekilde üzen bir şey yaptıktan sonra konuşmak üzere konuyu açıyorsunuz.

Arkadaşınızın sizinle konuşmak isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Onun sorunları çözmek için benimle konuşmak isteyeceğini düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

3. Eşinizle olan ilişkinizde cinsel korunma konusunu gündeme getiriyorsunuz ve bunun sizin için ne kadar önemli olduğunu söylüyorsunuz.

Tepkisinin ne olacağı konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Onun savunmaya geçmeden, olası seçeneklerimizi konuşmaya istekli olacağını düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

4. İşyerinde yaşadığınız bir sorunla ilgili olarak şefinizden yardım istiyorsunuz.

Şefinizin size yardım etmek isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Bana yardım etmeye çalışacağını düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

5. Şiddetli bir tartışma sonrasında, barışmak istediğiniz için eşinizle konuşmak istiyorsunuz.

Eşinizin sizinle barışmak isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Onun barışmaya en az benim kadar istekli olacağını düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

6. Anne babanızdan ya da diğer aile üyelerinden sizin için önemli bir etkinliğe katılmalarını istiyorsunuz.

Gelmek isteyip istemeyecekleri konusunda ne kadar kaygılı ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Onların gelmek isteyeceklerini düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

7. Bir partide, odanın diğer tarafında tanışmayı istediğiniz birini fark ediyorsunuz ve bir sohbet başlatmak üzere ona yaklaşıyorsunuz.

Onun sizinle konuşmayı isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Onun benimle konuşmak isteyeceğini düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

8. Son zamanlarda sizinle eşiniz arasında biraz mesafe olduğunu fark ediyorsunuz ve ona yolunda gitmeyen bir şeylerin olup olmadığını soruyorsunuz.

Onun sizi hala sevip sevmediği ve sizinle birlikte olmak isteyip istemediği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Başka ne olup bitiyor olursa olsun, içten bir sevgi ve ilişkimize bağlılık göstereceğini düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

9. Akılınızda gerçekten konuşma ihtiyacı hissettiğiniz bir şey olduğunda, bir arkadaşınızı arıyorsunuz.

Arkadaşınızın sizi dinlemek isteyip istemeyeceği konusunda ne kadar kaygılanırsınız ya da tedirgin olursunuz?	hiç kaygılanmam	1	2	3	4	5	6	çok kaygılanırım
Beni dinleyeceğini ve destekleyeceğini düşünürüm.	hiç olası değil	1	2	3	4	5	6	çok büyük olasılıkla

EK 5: Yakınlık Korkusu Ölçeği

YAKINLIK KORKUSU ÖLÇEĞİ

1	2	3	4	5
Hiç bana uygun bir özellik değil	Bana biraz uygun bir özellik	Orta derecede bana uygun bir özellik	Bana oldukça uygun bir özellik	Kesinlikle bana uygun bir özellik

A Bölümü için Yönerge: Yakın bir duygusal ilişkide olduğunuzu düşünün. Aşağıdaki ifadeleri söz konusu yakın ilişkiymişsiniz gibi cevaplayın. Her bir ifadenin size uygun bir özellik olma derecesini yukarıda belirtilen 1’den 5’e kadar olan ölçek üzerinden puanlayın ve yanıtınızı cevap kağıdına yazın.

Not: Her bir ifadedeki “O” sizinle yakın ilişki içinde olan kişiyi ifade etmektedir.

1. _____ “O”na, benim için utanç verici olan geçmişteki şeyleri anlatırken kendimi rahatsız hissedebilirim.
2. _____ “O”nunla, beni derinden yaralayan bir şey hakkında konuşmaktan huzursuzluk duyabilirim.
3. _____ “O”na gerçek duygularımı ifade etme konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
4. _____ Eğer “O” üzgünse, onu önemseydiğimi göstermekten bazen korkabilirim.
5. _____ “O”na en içten duygularımı açmaktan korkabilirim.
6. _____ “O”na onu önemseydiğimi kolayca söyleyebileceğimi hissedirim.
7. _____ “O”nunla tam bir birliktelik duygusuna sahibim.
8. _____ “O”nunla önemli sorunları tartışma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
9. _____ Bir tarafım “O”na uzun vadeli bir söz vermekten korkabilir.
10. _____ “O”na, üzücü olsalar bile deneyimlerimi anlatma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
11. _____ “O”na karşı güçlü yakınlık duygularımı gösterme konusunda muhtemelen kendimi gergin hissedirim.
12. _____ Kişisel düşüncelerim hakkında “O”na karşı açık olmak bana zor gelebilir.
13. _____ Duygusal destek için bana bağlı olan “O” ile birlikte kendimi huzursuz hissedebilirim.
14. _____ Kendimle ilgili sevmediğim şeyleri “O” ile paylaşmaktan korkmam.
15. _____ “O” ile daha yakın bir ilişki kurmak için incinme riskini göze almaktan korkabilirim.
16. _____ Çok kişisel bilgilerimi kendime sakladığımda kendimi rahat hissedirim.
17. _____ “O”nunla birlikte spontan olma konusunda kendimi gergin hissetmem.
18. _____ Diğer kişilere anlatmadığım şeyleri “O”na anlatma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
19. _____ En derin düşüncelerim ve duygularımla ilgili “O”na güvenme konusunda kendimi rahat hissedebilirim.

20. _____ Eğer “O” benimle çok kişisel meseleleri hakkında konuşursa, bazen kendimi rahatsız hissedirim.
21. _____ Kusurlarım ve yetersizliklerim hakkında ne hissettiklerimi “O”na açığa vurma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
22. _____ Aramızda yakın duygusal bir bağın olması ile ilgili olarak rahatımdır.
23. _____ Özel düşüncelerimi “O”nunla paylaşmaktan korkabilirim.
24. _____ “O”na her zaman kendimi yakın hissedemeyebileceğimden korkarım.
25. _____ “O”na ihtiyaçlarımın neler olduğunu söyleme konusunda rahat olabilirim.
26. _____ “O”nun ilişki içinde benden daha çok bağlanmış olabileceği konusunda korkabilirim.
27. _____ “O”nunla açık ve dürüst iletişim kurma konusunda kendimi rahat hissedebilirim.
28. _____ Bazen “O”nun kişisel sorunlarını dinlemekten rahatsız olabilirim.
29. _____ “O”nun yanında tamamen kendim olmak konusunda rahat hissedebilirim.
30. _____ “O”nunla birlikte olmak ve kişisel hedeflerimiz hakkında konuşmak konusunda kendimi rahat hissedebilirim.

B Bölümü için Yönerge: Aşağıdaki ifadeleri, geçmiş ilişkilerinizi göz önünde bulundurarak yanıtlayın. Her bir ifadenin size olan uygunluğunu A Bölümü’nün yönergesinde anlatıldığı gibi 1’den 5’e kadar olan ölçek üzerinden derecelendirin.

31. _____ Biriyle yakın olmaya ilişkin fırsatlardan kaçındım.
32. _____ Önceki ilişkilerimde duygularımı içimde tuttum.
33. _____ Onlara yaklaşımdan korktuğumu düşünen insanlar var.
34. _____ Tanıma konusunda kolay insan olmadığımı düşünen kişiler var.
35. _____ Önceki ilişkilerimde yakınlık kurmamı engelleyen şeyler yaptım.

Ek 5: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 12.11.2024-136929

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-88083623-020-136929
Konu : Etik Onayı Hk.

12.11.2024

Sayın Seher Çağnur KARTAL

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Komisyonu'nun 17.10.2024 tarihli ve 2024/11 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim

Dr.Öğr.Üyesi Nuri Gökmen KARAKİRAZ
Müdür Yardımcısı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BSAD40ERTHP Pın Kodu : 95392 Belge Takip Adresi : <https://www.tadkiye.gov.tr/istanbul-aydin-universitesi-etik>
Adres : Beşoğlu Mah. İnönü Cad. No:38 Sarıköy , 34295 Kâğıthane/İstanbul
Telefon : 444 1 428
Web : <http://www.aydin.edu.tr/>
E-posta : isr.yazisizleri@iata.ha03.kap.tr
Bilgi için : Tuğba SONNETÇİ
Unvanı : Yazı İşleri Uzmanı
Tel No : 31002

ÖZGEÇMİŞ

